

~~XLIV B.~~

~~1443~~

~~Quod fecit.~~

Continentus.

1. Paxir Pápai Imre,
Keskény Ut.

2. Sz. David hét poemi
tensia-tartó Soltázi.

1116

1117

I. 9.

RMK. I. 1116-1117.

1. péld.

(Több levele munka.)

Kiegészítésül lásd
a 2. példányt.)

1. 1116.

Coon: a B-w.

Cj - Cz lev.

Ciml. sérült.

I. 1117. 1118.
(Sérült.)

ESKENY UT,

Melhyet RMK. 1116.

z Embernek elméjébe út-
zó csuda gondolatoknak aka-
ból, háború elmékedéseknek kö-
öl, és sok-féle kételkedéseknek
rújéből, a' mennyire léhe-
tet, ki-irtott;

PAPAI PARIZ IMRE.

ly mostan negyedszer lelkek idveségét
kereső híveknek kedvékre ki-bocsátatott.

Matth. 7. v. 14.

oros kapu és keskeny út, mely vi-
szon az életre, és kevesek kik
meg-találják azt.

1736. 21. szeptember
COLOSVARAT,

Nyomtat. Veres-egyházi Mihály által.
ANNO 619. 196. LXXI.

2 Corin. h. 10. v. 5.

Minden emberi okoskodásokat el-
döntünk, és minden dolgot mellyen
gát fel-emeli az Isteni isméret ellen
Es az embereknek gondolattokat
foglyul vesszük, hogy a' Christulnak
engedgyenek.

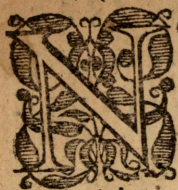

A TEKINTETES és MEL-
TOS ÁGOS URNAK

LOSONCZI
BANFI DIENES

URAMNAK,
Erdély-országának Mál-
tóságos Fejedelmének belső
Tanácsának, Kolos és Do-
boka, Vármegyéknek Fő
ispánnának; Kolosvár Vá-
rosának, Szamos-ujvár, Som-
lyó, Cseh és Sebes-várnak, s'
azokban lévő Vitézlő Ren-
deknek Fő Kapitán-
nyának, &c.

NEKEM URAMNAK.

Oha az üdvességnek útja a' Szent Irásban, mind a' mi üdvességünknek titkait tartó dolgoknak meg-erősítésére, mind a' mellett lévő tiszteinknek előnkben való adására nézve, olly világos, egyenes, minden szövevény, és kétséges tekergés nélkül való; hogy a' ki időt veszten magának, (véssen pedig valaki lelkét s' idvességét szereti) a' Szent Irásnak tanulására elmélkedésére, és mind azoknak a' dolgoknak, melyeknek mi beűnk kell végben menni, a' maga lelkében való

való meg-probállására, az Istennek világosító Szent Lelke által könnyen ki-láthattya, miben álljon az idvesség, miben a' kárhozat, s' ki legyen mind a' kettőnek örököse: Mind-az-által mind az Istennek kegyelmének munkáinak, és a' Léleknek járásának nem tellyes tudása, mind az bennünk lévő erőtelenségeknek, nem erőtelen, hanem gyakorta erős fel-fordulása miatt, még az újjászülettek is sok dolgokban meg-űtköznek. Sok akadékokat találunk, kik a' lelkeknek csédeségében, és kegyességünknek

tisztjeinek egyenes folytatásában kárt-is téznek. Azt mutatya egészíszén e' kis Kőnyv, és az idvelségnek egyenes úttyát tisztogattya, afféle akadékoknak tövisséitől, az ő idvelségeket munkálkodó hiveknek nag' hasznokra. Melyre nézve *En-is* alázatoslan, de ez idvelséges kis Kőnyvel bátrabbá merek meg-jelennem *Kégd*, mint *Uram* előtt, el-hívén hogy mint jó lelki Ur, úgy-mint ki az Isten dicsőségének elő-menetelinek, és kivált-képpen az Isteni tudománynak szaporításának szeretetittöbb nagy *Virtusi*hoz adta,

adta, ez kis, de Istenes szándékomat javallya. *En-is* e' mellet *Kegyelmednek* mint *Uramnak* s' *Patronusomnak* életeért, és mint ez hazának edgyik erős Oslópának megtartásáért Istenemet imádom, és mindenkor maradok

*Kegyelmednek mint Uramnak
s' Patronusomnak*

Alázatos Szólgája

Koloivár, dle 2.
Decemb. A. 1671.

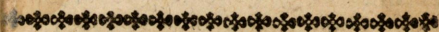
VERES EGYHAZI SZ. MIHALY,
Koloivári Typogr.

KESKENY UT,

AZ AZ;

SOk-fele kételkedések, és
csuda gondolatok, háboru
elmékedések, melyek hol
egy. hol más alkalmatossággal, az
embernek elméjébe ötle-
nek.

I. AZ ISTENRŐL.

KERDES.

VAgyon-e mód benne, hogy kételkedő
elmémes feleletiddel segíthesd?

F E L E L E T.

Az Isten áderőt mind énnékem a' fe-
lelésre, s' mind háboru elmédnek le-
csendesítésére, csak hogy józanon, sze-
lédén,

lédén, nem meg-átalkodott vakmerőséggel, hanem tanulásra való engedelmességgel vegyed feleletimet.

K. *Első kérelkedésem, mint nehezebb kő fekszik szívemen: Talám nincsen Isten?*

F. Nem kicsiny kő fogta habzó elmédet, azért, mond-meg nékem nyilván, micfodaokok miatt juttz illy gondolatra.

K. *Elsőben ezért, mert látom hogy nagyobb része e' világnak szintén úgy él, mint-ha sem pokol, sem menyország nem volna?*

F. Hogy egy része ez világnak úgy él, s' más része külömben él, inkább tapasztalható jele az, hogy vagyon Isten, és Isteni gondviseles, mert holott ez egész világon minden emberekben azon emberi természet, és természet szerént való hajlandóság vagyon, honnat s' kitől vagyon tehát az életbē való külömbiség, ha az Istentől nem?

K. *Látom ezt-is, hogy az egyes em-*

ber

ber bosszút szenved, meg-nyomoritattatik ok nélkül; ebből-is azt gondolom: Nincsem Isten?

F. Te annak okait nem tudod. Talám annak az embernek vadnak titkos bűnei, melyekért Isten reá bocsátotta azt a' nyomorúságot. *Psal. 19. v. 13.*

2. Talám azt az embert (noha külső képpen bosszút szenved) lelkében örvendetes békeséggel áldotta-meg Isten.

3. Meg-engedi Isten az háborgató emberre nézve-is, mert jövődöben aféle kegyetlen cselekedeti miatt léfzen, maga menthetetlen, az Istennek ítéleti előtt, és méltó kárhoztatása az igazságnak széki előtt. *Matth. 25. 43.*

4. Más oka-is lehet, melyet Isten a' ő titkos bölcseségében tud, te tőled penig s' én tőlem el-titkolt.

K. *Látom ezt-is, hogy a' kegyetlen ember e' világon nem csak meg nem büntetődik, de még inkább dolgaiban szerencséssem nevezkedik?*

F. Ugy, de egyszer s' mind nem vesz

szed elzedben, hogy a' kegyetlen ember, az ő meg nem térő szívének kezménységével kincset gyűjt magának, haragot az haragnak napjára, az Isten igaz ítéletinek meg-jelenésére. *Rom. 2. vers 5.*

2. Hogy az hitetlenek kedvekre élnek, csak olyan az, mint mikor a' Szilaj tulkok kedvekre hizlaltatnak a' méiszárszűkre, a' meg-öletésre: Így a' kedvekre élő hitetlenek a' veszedelemre. *Jer. 12. v. 1, 2, 3.*

3. Mit tudsz te belé; sokat alattomban meg-büntet az Isten, noha senki még a' szomizédgya-is nem vészi észében, sokaknak titkos a' vétkek, titkos a' büntetések is.

4. Harmad és negyed iziglen meg-bünteti Isten a' bünt, az az; vagy a' fiában, vagy uonkáiban vagy még azoknak is maradékiban; Ha annyi ideig élhetnél meg-láthatnád hogy a' bűn büntetés nélkül nem marad. *Példának okáért: A' Saul le-vágatá a' Gibeonitakor ártat*

ártatlanul, a' nékik adott hit ellen; El-méne Saul véle, ezért való büntetés nélkül, meg-hala: De imé két fia és őt unokái lakolának miatta, mert mind a' hetet fel-akaszták szegényeket, szintén árpa aratáskor, *1 Sam. 21.*

5. Hogy sok bűn ez világon büntetetlen marad, az annak a' jele, hogy létszen jóvendő ítélet, az melyre halad; * mert ha most minden bűn meg-büntetődnék, nem létszen ítélet majd azt vélhetnéd, †. Ismét; Ha most semmi bűn meg nem büntetődnék, ninesen Isteni gondviselés, azt itilhetnéd. * *Calvin lib. 1. Instit. c. 5. † Augst. lib. 1. de civit. Dei, cap. 8.*

K. *Nem tudtam én mind ezeket?*

F. Azt mondgya Dávid maga felől; a' Soltár könyvben, Psal. 73. 22. *Mikor ez dolgot történném elmém, boldog valék ugy-mond, hogy nem tudtam. mint az barom olyan valék, hogy nem értettem. Láttam ugy-mond, hogy az istentelen mint a' zőld. Nő fa fel nevezkedett magaf-*

san, azonban keresém ötet, a' helyét szemlélém, az holott laktanak, üressen lelélem.
Psal. 37. 35.

K. Hitesd-el hát velem tellyességgel
hogy légyen Isten?

F. Ez egész világ meg-mutattya, hogy légyen Isten. Mert ez világnak kezdete Istentől vagyon, holott semmi maga magát nem teremtheti: nem-is öröktől fogva való: mert mind kezdete vagyon, a' mint mondám, s' mind pedig végelebbé, holott mindé dolgok romlásra hajlandok, lőt ugyan romlandok; az örökké valóságban pedig se kezdet, se vég, se romlandóság nincsen.

2. Az emberi állat meg-mutattya, hogy légyen Isten. Mert meny-el elmédde színtén az leg-első emberre; az a' leg-első ember kitől vótt eredetet? maga magát nem nemzhette, maga magát nem teremthette, tehát más valaki, a' pedig nem egyéb, hanem az örök Isten.

3. Ez világ alkotmányinak szép rendi

di meg-mutattya, hogy légyen Isten. Mert micsoda igazgattya és rendeli azokat, ha az Isten nem? Az éltető állatok, egy-másnak; az fellegek szolgáltnak az ide alá valóknak; az itt alatt termő párák és gőzelgések szolgáltnak a' fellegeknek; Az égen a' fényes Nap az ő gyors menélével; és kerülélével; az Hold változáfival; az Csillagok ékes rendtartásokkal és ragyago csillamlásokkal, egy-máshoz közzel és távul lételekkel, ugyan ki-befézlik az Istennek hatalmát és dicsőségét, ugy hogy helyesen mondatik amaz köszönléges Vers:

Qui negat esse Deum, Caeli mox sidera spectet:

Sidera qui spectat, non negat esse Deum.

4. Holott minden helynek vadnak lakosai, ugy-mint a' föld rakva mindenféle állatokkal, a' Tenger halakkal; a' fok épületek emberekkel; a' pokol ördögökkel; az Egnek sem kell üresnek lenni, noha oda sem kell tellyességgel rekeszteni az Istent. *Job. 12 v. 7, 8.*

II. AZ ISTENNEK ésmiretiről.

*K. Tudja-e minden nemzetség, hogy
légyen Isten?*

*F. Nem volt soha és nincsen sohol
oly nemzet, a' kinek elméjében termé-
szet szerint belé nem nyomatott, avagy
oltatott volna e' tudomány hog' légye va-
lami Iste. Mich. 4. 5. Gondoly akar mi-
némő vad nemzetet, Pogányokat, In-
dusokat, Brassilianusokat, China ország-
bélieket, Japponiabélieket, vagy egye-
beket, nem találsz olyat, kinél az Isten-
ségnek valami szikrája nom csillamlan-
ék.*

K. Honnét vagyon az?

*F. A' természetből. Mert természet
szerint belé oltatott az az isméret
az emberi nemzetben. Rom. 1. 19.*

*2. E' széles világnak alkotmányinak
szemléléséből, a' közönséges gondvise-
lésből.*

lésből, Napnak, Holdnak, csillagok-
nak fel-jövésekből, elsőnek, harmatnak
le-sármazásokból, a' földnek és fának
termékekből, az esztendőnek négy ré-
szeinek fordulásokból, és több effe-
le emberi hatalmat fellyül mulo dolgok-
ból észében véshi minden Nemzet, hog'
légyen Isten. *Rom. 1. 20. Matth. 5. 45-
21. 14. 17.*

*3. Az Istennek itéletéből. Mikor
menydörgések, villámátok, meny-ütő-
kövek, lebeszések, veszedelmes szelek,
föld-indulások, és hasonló rettenetessé-
gek léshnek, kitől még a' fene vadak és
tengeri halak is irtoznak, nincs oly em-
beri nemzet, a' ki az Isteniséget, és a-
nak hatalmaságát nem érzéné, vagy e-
szében nem venné.*

*4. Lelkek ismiretiből. Mert ha az
istentelen ember, tellyességgel el-hitet-
hetné magával, hogy nincsen Isten,
honnét vagyon tehát, hogy az emberi
társaság kivől bujdosván, csak a' fa leve-
lénec cserdülésétől is meg-menten?*

5. Az emberek cselekedetiből. In-
nét vagyon az, hogy inkább Napot, Hol-
dat, oklatan állatot, fát, követ, vagy e-
gyebet, tart Isten gyanánt, hogy sem-
mint magát tellyességgel Isten nélkül
valónak tartaná, vagy állatná.

K. *Mitől vagyon tehát hogy ez világ
nem mind azon edgy Istent vall?*

F. Az ember mielt ez világra szüle-
tik, az Isteniségnek valami képzését hoz-
za magával annak utánna ha fel-neve-
kedik, az az ő Isten felől való homályos
képzése el neveztetik azoknak vallások-
rol és religiojokrol a' kik között nevel-
kedik, Török között Mahométiistának,
Spaniol országban Pápiistának, és mind
addig mint edgy tapogatva keresi az I-
stent *Aktor.* 17. 27. csak ahoz ragasz-
kodván a' mit szülei avagy fel-nevelői
verték elméjében, miglen oltán az Isten
az embert meg-világosította, hja, és igaz
isméretire hozza.

K. *Mitoda tehát azoka, hogy némel-
lyek Pogányoknak hívattatnak?*

F. Nem

F. Nem azugyan, mint ha semmi I-
stent nem vallának, hanem, mivel
hogy kilégyen az igaz Isten és minémű
légyen, nem tudgyák az Istennek ke-
gyelmének titkait nem értik, a' Fiut nem
ilmérik, az ő e' világra való jövését és
váltságunknak érdemét az idvességnek
utát sokan soha nem-is hallották. *Joh.*
4. 22. *Gal.* 4. 8.

K. *Miért tehát hogy elkárhoznak ho-
lott Isten nem adta nekik szent Fiának is-
méretit, hogy az által idvezülhetnének?*

F. Nem-iskárhoznak-el azért, hogy
az meg ígért és el-jött Messiás Christus-
ban nem hittének, holott az Evangeli-
um ő földök soha nem-is hallatott, mi
modon hinnének abban a' ki felől nem-
hallottanak? *Rom.* 10. 14.

K. *Hát miért kárhoznak-el?*

F. Azért, mert noha az természeti is-
méret szerint meg-esmérték hogy légyen
Isten, és e' világnak el-nézéséből ezek-
be vőtték azon Istennek hatalmár, mind
azonáltal nem ditsóítotték az Istent, a'
sze-

szerint az ísméret szerint, sem pedig né-
ki hálákat nem adtak, hanem hijaba-
valokká lóttének az ő okoskodásokban,
magokat bősítseknek alitván, balgatagok-
ká lóttének, annakokáért magok ment-
hetetlenek az Istennek ítélteri előtt. *Rő. 1. 21.*

K. *Hanem volt semmi törvény eleikbe
adva, a' mely szerint rendelték volna
életeket?*

F. Magok voltak törvény magoknak,
a' törvény bé volt írva szivekben, az ő
lelkek ísméreti bizonytságot tévén, és
magokat vádolván. *Rom. 2. v. 14. 15.*

K. *Micsodakülömbőség vagyon ez aránt
közösök a' hivek között?*

F. A' hiveknek vagyon iratott és ki-
adott törvények, életeknek rendelésére.
Es a' Szent Írásban ki jelentett világos-
sabb ísméreti Istennek, az ő id-
vezülésekre. *Matth.*

11. 27.

III.

III. EZ VILAGNAK igazgattatásáról.

K. *Hitesd el azt-is velem hogy az I-
sten igazgassa ez világot?*

F. Ha immár el-hitted hogy legyen
Isten, micsoda okok visznek arra, hogy
az felől kételkedgyél.

K. *Elsőben ez: Mert azt gondolom.
Igy volt ez világ mindenkor s' így-is
léfzen.*

F. Nem jól gondold. Mert nem
volt így ez világ mindenkor; El-veszett
egyszer víz miatt, a' víz özönkor Noé
idejében: Nem-is léfzen így mindenkor,
mert vége tűz miatt léfzen.

K. *A' kik a' vízözönben el-vesztenek,
mind el-kárhoztatának?*

F. Mikképpen hogy Noénaka' bár-
kában valo meg-maradásából, ki nem
hozhatni, hogy valakik a' bárkában vol-
tanak mind üdvezültenek, mert köztök
vala.

A 7

vala az átkozott Cham-is. Igy az özön-
vizbe valo halásból ki nem hozhatni,
hogy mind el-kárhoztanak volna mert
a' Noë prédikállása sokakban foganatos
lehetet, 1 Pét. 4. v. 6.

N A P.

K. Azt-is gondolom: Az Egen járó
Nap, el jár magától az ő dolgában, ha az
Isten nem igazgattya-is?

F. Azt sem jól gondolod. Mert ha az
Nap csak magától járna-el dolgában,
tehát soha semmi változás nem lenne ő
benne. De hogy néha meg-bomlik az
Napnak járása az a' jele hogy Isten
igazgattya.

K. Mikor bomlott-meg a' Napnak jár-
rása az Egen?

F. Mikor meg-állott a' Nap az Egen,
mint Josué idejében.

2. Mikor az Egen, vízfőzsa tért a' nap
tiz grádussal, azokon az grádusokon
melyeken alá ment volt immár. Esa 38.8.

3. Mikor fényes nappal meg-fetétűtt
az Nap az Egen. Mint a' Christus szen-
vedéskor.

Ezek

Ezek a' dolgok megmutatták, hogy
az Nap az Egen nem magától csak, ha-
nem az Istennek igazgatásától függ, jár,
kél és fordul.

K. Azt hallottam, Hét Egek vadnak.

F. Nem tudom azt bizonyosan, de
túdok hármat, a' Szent Írásból, Első a'
levegő Eg, a' föld színétől fogva a' Hold-
nak udvaráig; Másik, a' Csillagos Eg,
Harmadik a' Menyország. 2 Cor. 12.2.

H O L D.

K. A' Hold az Egen mi hasznos té-
szen?

F. A' Hold telik és fogy. Es így az
Hold tölte, s' fogyta, térszi az tizenkét
Holnapokat a' tizenkét holnapok téb-
uek edgy esztendőrt.

2. A' Hold hivesíti az Etszakát, ugy
hogy, ha a' nem volna, tehát a' Napnak
szüntelen valo hévsége miatt. minden
teremtett állat el-tikkadna, és minden
vetemény ki-száradna.

3. Az Istennek bőltésége tehát,
hogy nem csak a' Nap, hanem az
Hold-

Hold-is az Egen szolgálnak ez világ-
nak.

C S I L L A G.

K. *Mitől vagyon hogy Csillagok nin-
csenek nappal?*

F. A' Csillagok éjszaka ragyognak
és tündöklenek, de miheltné fényes Nap
fel-virrad, az ő fenyével és ki-terjett vi-
lágossággával el-fogja és el-fedi a' Csilla-
gokat, s' azért a' Csillagok nem látza-
nak nappal.

S Z I V A R V A N T.

K. *A' Szivárvány az Egen, mire való.*

F. Híszem látod zöld és veres szín-
nel elegyes.

K. *De azt kérdelem, Mire való?*

F. A' Zöld szín, vízi szín, jelenti az
meg-lőtt vizözönt, hogy többé viz mi-
att e' világgal né veh; A' veres szín, tűz szín,
jelenti ez világnak tűz miatt követer-
zendő végér.

M E N Y D Ó R G E S.

K. *A' Menydörgés felől mit mondass?*

F. A' Menydörgés az Istennek ha-

ragos szava, azt mondgya Dávid, *Psal.*
18. A' meny-kövek, az Istennek nyilai.

K. *Valóban félek mikor menydörgés va-
gyon.*

F. Nem cluda, mert Pharaoh Király
is félvala. *Exod.* 9.

2. Nem cluda: Mert még az okta-
lan állat-is fél sőt az szarvas ijettében
idétlent szül. *Psal.* 19.

S Z E L.

K. *A' szél szabadon fu, nincs Istennek
arra gondgya?*

F. Szabadon ugyan, én sem tagadom
de Isten parancsol annak-is. Miért te-
hát néha a' szél nagy romlást téstén? A'
Jobnak fiait leányit őszverontá, a' Ház-
nak négy szegelyit meg-rendité, s' más
házat nem bánta. Mi az oka? Az hogy
a' szél-is az Istennek akarattjátul függ,
és annak enged.

1. Ha Isten parancsollya a' szél fűská-
kat hajtazonnal arra az országra vala-
mellyre Isten parancsollya *Exod.*
10.14.

K. Hát a' Föld.

F. A' Földet-is az Isten tarttya, hogy meg-ne mozduljon, de affelől ha Isten akarja, mindgyárt föld-indulás létzen, s' az a' jele, hogy ő-is az Istennek igazgatásától függ, nem csak magától áll.

2. Ha Isten parantsollya, két felé válik a' föld; s' az-is jele, hogy Istentől függ nem csak magától áll. Num. 16. v. 31.

32. *Meg-hasad a' föld, meg-nyitá az ő száját, és el-nyelé az embereket, és minden marhájokat.*

V I Z.

K. A' viz felől azt gondolom: Szabadgyában foly az ő folyásában; nincs Istennek arra gondgya.

F. Nem jól gondolod. Mert látodé hogy a' Viz hol egyenessen foly, hol kerül, hol tekerül; hol vízszíza foly; az Isten hajtogattya valahova akarja, azt mondgya Salamon. Proverb. 21. vers. 1.

2. A' viz két felé vált, s' úgy állott mint a' kő fal, vízi tetméfzete kívül, s' az Isten

Isten népének száraz lábbal való által menetelt engedett. Exod. 14. v. 22.

3. A' Jordánnak folyo vize-is két felé válék, Josué idejében; Melynek örök emlekezetire tizenkét követ hozának ki akkor a' Jordánnak közepiből; annak utánna meg-térének isméta' Jordánnak vizei az ő helyekre, és folynak vala, úgy mint az előtt. Josue. 4. vers. 8.

4. Elifeus az Illyés palástyával meg-úté a' folyo vizet, és két felé válék. 2 Reg. 2. vers. 14.

5. Minden folyo vizek sietnek a' Tengerbe, honnat ki-jöttek, még-is a' tenger soha meg nem árrad. Eccl. 1. 7.

Mind ezek meg-mutatyák, hogy az vizek-is nem csak magoktól folynak, hanem az Isten igazgatásától fügnek és folydogálnak.

T E N G E R.

K. A' Tenger felől azt hallom; ha elszakadna, ez egész világot el-borítbarna?

F. Ne-is kételkedgyél abban, mert ez egész világnak több része Viz hogy nem száraz föld.

K. Ta-

K. Talám valami nagy hegyek taroztatják a Tengert, hogy ki ne folyjon ez egész földnek el burétására?

F. De hogy; Egy tsepp hegy sincsen fok helyen, egyenes sík mező a' tenger partya; De az Istennek hatalma tiltamag; Eddig jó ki és ne tovább; *azt írja Job, kényvének hármintz nyolcz részében, v. 10. 11.*

2. Innét vagyon, hogy hat ora alatt néhol el-foly a' tenger Nap nyugot felé sebesen, és szárazon hadgya a' helyét; Azonban ismér hat ora alatt vízfsza jó nagy sietséggel azon elébbi helyére, és ekképpen meg-raríja az ő határát.

3. Ez az Istennek látható hatalma és böltsége, hogy légyen lako föld-is az embereknek és barmoknak.

H A L.

K. Avagy csak a' Hal szabadon uszkal a' Vízben; Nincs Istennek arra gondgya?

F. Szabadon ugyan, En sem tagadom, de arra-is vagyon Istennek vigyázalás

zása. Mert a' Halásznak a' horgára nem akad egyéb hal, hanem a' kit Isten ad néki. Mint Péter halászfása erre példa, és a' Jonás példája, holott a' Halnak parancsola az Isten, mint szintén egyéb teremtet állatnak.

T ű Z.

K. A' Tűz felől azt gondolom; ég ő, természet szerént, csak tegyenek valamis réa, a' mis égeffen: Nem kell itt az Istennek igazgatósa?

F. Ezt sem jól gondolod, Mert a' Tűz, akar mit bányanak réa, nem égeti meg, ha Isten meg-tiltja. Mint a' Babiloniai kemenczében, a' tűz nem égeté-meg az három iffjákat.

2. Ellenben ismét, A' tűz, természet ellen, a' vizet-is meg-égeti, ha Isten parantsollya. Mint Illýs idejében a' Báál Profétáinak vizét, mely az árokban vala, meg-égeté a' tűz. 1 Reg. 18 v. 35. 36.

K. Természete ellen-ü is elokezik tevehát a' Teremtet állat, ha a' Teremtő Isten kívánnja?

Fej

F. Nem tudodé, hogy a' Fejsze-isuf
a' vizen, ha Isten parancsollya.

K. Ki látta azt?

F. Látta Elifeus; és az ember, a' ki
ki-vőtte a' fejszét a' vizből. 2. Reg. 6. 6.

K. Vagyon több akadályod, melly mi-
att juttz oly gondolatra, hogy e' világot
nem Isten igazgattya?

F. Vagyon.

FERGEK ES OKTALAN

állatok.

K. Látom, hogy a' barom és egyéb ok-
talan állat, semmit sem függ az Istentől?

F. Nem jollátod, mert nincs oly a-
lá való teremtettt állat, melly nem en-
gedne, ha az Isten szolittya. El-jó a' fe-
reg, a' béka, a' tetű, a' bogár, sáska, az
egér, a' kigyó, a' cserebogár, a' hernyó;
ha az Isten küldi ezeket, azonnal el-jő-
nek, a' mezei gyümölcsnek el-vesztése-
re, az embernek büntetésére, mint az
Ægyptomiakra, Exod. 8. Es mint a' He-
rodest meg-emésztették a' férgek. Act. 12.

2. Ha Isten parancsollya, a' Szamár
emberi szozatot szóll, mint a' Bálám sa-
mára, az uton meg-szollala, és monda.
Bálámnak: Mit vétettem tenéked, hogy
ismár engemet háromszor vertél meg?
Numer. 22. 28.

3. Ellenben penig; Ha az Isten meg-
tiltja, az eb sem mozdittya-meg nyelv-
vét, az az, nem ugar. Ejfelkor jöve-ki
Ægyptomból az Izrael népe, nagy zór-
gással, csaté-patéval, rakodással, költő-
zódéssel, de az eb sem mozdítá meg
nyelvét ellenek, természete kivől, kivál-
képpen északának idején, Exod. 11. 7.

4. Ha az Isten meg-tiltja; Az eh o-
roszlán nem bánthattya az embert, mint
Danielt nem bántá a' veremben, noha
azért vetették vala oda, hogy az orosz-
lány el-szagassa Danielt, Dan. 6.

5. Ha az Isten meg-tiltja; A' kigyó
sem csipi-meg az ember kezét. Min-
Pál venyikét béd vala, hogy a' tűzrerak-
ja, a' kigyó a' kezére ragada, de nem lön
semmi nyavalyája, Act. 28.

K. Hát a' madár felől mit mondasz?

F. Ha Isten parancsol néki, ő-is enged az ő teremőjének. Az hollók víznek vala kenyeret és húst minden nap, ebédére s' vacsorájára, Illyéfnék, a' drágaságnak idején; ések képpē raplállyák vala az Isten parancsolattyából, 1 Reg. 17. v. 6.

2. A' Strucz madár, goromba állat, az ő tojását el-hadgya a' tenger partyán, a' fővényben takarván, úgy annyira hogy el-felelkezik rolla, és a' barom-is el-tapodgya; a' mezei vad-is el-nyomodgya; De az Isten az Napnak az ő fényivel melegítvén; ki költi más munkája által, a' strucz madárnac gondviseletlensége miatt, Job. 39. 17.

K. Sokat tanulok én ezekből?

F. Tanuld-meg, hogy meny, föld, és minden azokban lévő teremtet állar, az Istenben él, mozog és vagyon, és hogy semmi nincsen, a' mi egy szempillantásig meg-álhatna, ha Istentől kézen fogva nem tartatnék.

2. No

2. Ne gondold azt, mint ha az Isten e' világot csak teremtetten volna, és osztán vesztében hadta volna, akár hová légyen. Mert igen oktan az a' ki valamihez fog, nem tudván mi végre; az Isten pedig bölcs, a' ki mindent bizonyos végre teremtet, még a' gonosz-is a' veszedelemnek napjára, Példab. 16. 3.

3. Igen tudatlan műves volna az, a' ki művét el-végezvén, nem tudná avag' nem akarná igazgatni: Az Isten pedig tudgya és akarja-is e' világot igazgatni, mert gyönyörködik az ő kézenek munkáiban, Pál. 104. 11.

K. Miért irtozik hát ez ember annyira a' kigyó: ul, békáról?

F. Nem a' teremtes annak oka. Mert az Isten meg-tekénté, valamit teremtet vala, és imé igen jó vala.

2. Nem-is a' kigyó, béka, magában, annak az oka. Mert őtet az Isten széppé teremtetten vala, nem irtozott az ember tőle, nem-is vala ártalmas állat.

3. Hanem annak oka, az embernek esete, és meg-veszet természete a' bűn miatt, úgy hogy immár sok állat ártalmára vagyon és irtozására az embernek, a' bolzszu álló Istennek büntetéséből, mint a' Sz. Irás mondgya.

IV. A' Sz. IRASROL.

K. *Vagyon-e inkább Szent Irás?*

F. Ha immár el-hitetted magaddal, hogy legyen Istē és Isteni gondviselés, elkell hinned azt is hogy azon Istē egyszer s' mind Ur és Király legyen. Hogy ha azért ez világi Királyok Fejedelmek, törvényekkel, és ki-adott parancsolatokkal birják és igazgattyák az ő birodalmok alatt valokat; annyival inkább az bölcs Isten birja ez földet törvényével, rendelésekkel, parancsolatokkal, igézetekkel, tenyegetésekkel, ki-jelentéskarattyával; mind ez pedig nem egyéb hanem az egész Sz. Irás

K. *Mi-*

K. *Miért hogy mostan láthatóképpen nem mutattya meg magát az Isten?*

F. Az Isten, az első időkben meg-jelent ugyan ottan ottan, és maga szájának szollásával vezérlette az ő népét; de annak utánna az Istennek népe lakodván, levél által szollot vélek, az az, a' törvénnek le-írásával és ki-adásával, a' Prophéták és Apostolok írással tanította és taníttya most is az ő Anyaszent-egyházát.

2. Az Isten ez aránt úgy bánik az emberrel, mint az ember a' maga gyermekével. Miglen az gyermek nevedéken, magunk beszédével taníttjuk, hon tartván szóval oktattyuk; annak utánna fel-nevelkedvén, tőlünk el-bocsátjuk és levél írás által igazgattyuk.

3. Es mint a' tanito Schola mester, elsőben szóval taníttya és ígéretekkel biztattya a' tanulo gyermeket; de annak utánna, nevelkedvén, írással és törvénteibe szabással igazgattya azon tanulónak elméjét.

B 2

K.

K. Hogy hogy irhatta-le Móses a' teremést, holott sok száz esztendőekkel született az után?

F. A' Patriárkák mint egy kézről kézre adták az ő fiaiknak, megbesélvén Adám Sethnek, Seth Enósnak, Kájnán Malale-élnek, Malaleél Jarednek, Jared Enochnak, Enoch Matufalének, Mathusalé Lamechnek, Lamech Noénak, és így illyé formán tudták a' Vizözönig: A' Vizözön után Noé megbesélette az ő fiainak Abrahámig; Abrahám-is megbesélette az ő fiainak, Mojsésig; Mojséssel osztán le-iratta az Isten mind 'a' teremést, s' mind több sok csuda dolgait, Exod. 17. 14.

K. Ha a' Szent Írás-is csak olyan mint az egyéb írás?

F. Nem. Mert a' Szent Írásban az Istennek olly nagyságos csuda tételi és dolgai irattatnak-le, minémő az Izraél népének a' veres tengeren száraz labbal való által hozatása; a' pusztában negyven esztendeig mennyei kenyérrel tápláltatása; a' Napnak az égen meg-állása; hal-

halottaknak fel-támadása, és a' többi. Illyen dolgok soha semmi egyéb írásokban nem találtatnak.

2. Mert a' Szent Írásban oly szentséges parancsolatok és mennyei igiretek adatnak előnkben, minémő soha semmi egyéb írásokban nem találtatnak.

3. Mert a' Szent Írásbéli törvény, ugy meg-rettenti a' bűnben élő embert, és az Evangéliom ugy meg-vigasztalja a' meg-térő embert, hogy semmi egyéb írás arra nem érkezik, nem-is arra való.

K. Ha oly homályoson vannak némely dolgok az Írásban?

F. Semmi homály nincs az idveffeknek dolgára nézve, elégséges világos a' miben az idveffegre szükségés.

K. Hanéhol oly együgyű szok vadnak a' Szent Írásban?

F. Az-is a' mi javunkra vagon. Mert ha az Isten az ő meg-foghatatlan Isteni felségéhez képest való szokkal szollana, még sem érthetné az ember mint az Istennec csak ez egy neve

Eheje, meg-mutattya, *Exod. 3.* De mint az édes Atya, gyermekihez szabja magát, s' gyermeki szókkal szól nékik; így szól az Isten-is a' Szent Írásban minékünk.

K. *Hideg-lelés ellen a' Szent Írásból jó-e valamit le-írnia, és a' betegnek nyakára kötni?*

F. Nem jó. Mert az Isten ígéje nem testi betegségnek, hanem lelki betegségnek orvossága.

2. Az Isten szívet kíván, hogy az ő ígését szívedben bé-vegyed, nem a' nyakadra köffed.

3. Boldogok a' kik az Istennek ígését halgatták, és azt meg-tartják, azt kiáltva Idvezítőnk, *Luc. 11.*

K. *Mitől vagon az, némely embernek idveségére szolgál a' Szent Írás; némelynek pedig csak bolondságnak látszik?*

F. Nem a' Szent Írás annak az oka, hanem az embereknek külömb-külobm természetek. A' Napnak hévségétől a' meg-olvad, a' fár meg-keményül; A'

A' Napnak fényére egyenes szemmel néz a' Sas, azon Napnak fényét nem szenvedheti a' bagoly. Nema' Nap a' vétkes, mert a' Nap egyaránt szolgál mind kettőnek, hanem a' fárnak természetete, s' a' bagolynak a' maga szemének gyengélete, az oka.

2. Azon egy virágra a' méh mézet; a' pók pedig mérget szí, nem a' virág a' vétkes, holott egyelő succust ad mind kettőnek, hanem a' póknak a' maga mérges természetete.

3. A' kőben meg-botlik az ember, nem a' kő vétkes, mert ugy minden ember meg-botlanék abban, valaki azon által-menne; hanem hogy meg-botlik, annak oka, avagy a' letétség, avagy az embernek vigyázatlansága; avagy vaksága. Így vagon az Isten ígésének dolga az emberekkel.

K. *Hát az emberre nézve mi haszna a' Szent Írásnak?*

F. Ez, hogy a' nyavalyás és elmében feledéken ember, az Istennek

dolgairol meg-emlekezhessek: és hogy nyavalyáságából ki-fabadulását, idvességének uttyát és modgyát abból ki-tanulhassá, 2. Tim. 3. 15.

V. AZ EMBERNEK ésetéről.

K. Honnan vagyon az embernek nyavalyásága?

F. Az első embernek életiből, a' kit Isten maga képe-re épfében és szentségben teremtett vala, úgy hogy az ember ha végigabban meg-marad vala, ez nyavalyáságot el-kerülhetne volna.

K. Miért teremtette Isten az embert olyan változhatóvá?

F. Mi haszna hogy Isten ellen vessegesz? Ki volt néki tanácsosza?

2. Mert az emberi természethez ilendő tulajdonság kívántatott, nem lehetett az emberi Istenné teremteni, hogy változhatatlan és bűnbe eshetetlen lenne mint önnön maga az Isten.

K. Mi-

K. Miért nem gárolta meg tehát Isten az embernek esetit?

F. Azért, mert nem akart erőszakot tenni az embernek akarattyán.

2. Mert azzal akarta meg-probálni az embernek engedelmeségét.

K. Minnyáján vétkezünk-e az egy emberben?

F. Minnyáján. Ugy tanittya az Irás. Rom. 5. v. 12.

K. Hogy-hogy lehet az, hogy egy embernek vétke mindnyájunknak tulajdonítású?

F. Ugy, hogy az első ember nem magán való személy vala, hanem az egész emberi nemzetnek feje, kezdete, és mint egy törőke, kiből mint annyi ágak nevedtünk, és kinek ágyékából származtunk, Rom. 5. v. 12.

VI. AZ EL-VALASZ- rásáról.

K. *Micsoda indította tehát Istent arra, hogy mind el ne vesszünk?*

F. Egyedül az ő kegyelmes szabad akarattya. *Eph. 1. 5.* Mint szintén mikor valamely Király ellen pártütés lesz, a' pártütők izemély szerén edgyül edgyig melók az halálra, de ha egy része meg-tartatik életbē, az a' Király kegyelmessége; ha a' többi exequaltatik, érdemlett büntetések szzenvedik.

K. *Ingerelheti-e az el-választott ember a' meg vetettet, mivel ő ki hozatott a' veszedelemből?*

F. Nem. Mert holott ő is azon haragnak fia vala, az Isten ingyen valo kegyelmességéből könyörüle rajta. *Eph. 3. v. 3.*

K. *Panaszkodhatik-e az meg vetett ember, hogy ő a' veszedelemnek sárában hagyattatott?*

F. Nem. Mert érdemlett büntetést vészen, az Istennek igazságának kívánásáért.

K. *Micsoda véget néz az Isten ez cselekedetnek?*

F. Hogy

F. Hogy az ő kegyelmességének és irgalmaságának dicsőffége ki-tessék, a' kegyelemnek edényiben a' kik meg-tartatnak: *Rom. 9. 23.* Azokban pedig a' kik bűnökben el-vesznek, meg-mutassa azt, hogy ő természete szerént Szent, és a' bűnnek gyűlölöje, és hogy a' bűnnek büntetésében az ő iriletinek igazsága nyilván ki-jelennék.

K. *Ertem, hogy ezek meg-lakolnak a' bűnért; de amazok könnyen jutnak az id-vevségre?*

F. Könnyen ugyan, ha csak önnön magokban nézzed, de ha meg-gond az Istennek Fiának szzenvedéséért, mellyet érettek és helyette vedet, melyhez ők ragaszkodnak, tekkal magokéva téfsznek, eleger a' bűnért, nem kicsiny árrót bizony meg, nem veszendő álla mint aranyon vagy ezüstön, drágalátos véren, tudniillik nélkül valo bárányoknak a' Jelen, *1. Pé. 1. 19.*

K. *Hogy-hogy lehet e' kettő: Kegyelem-ből idvezülnök; s' eleget is cöttek Christus által a' bűnért?*

F. Ha az Atya Istennek indulattyát tekinted, a' ki ingyen valo jo kedvéből küldötte szent Fiát, az emberi testnek fel-vételére és a' mi váltságunkra, kegyelemből vagyon ez: De ha az el-jött Messiás Christusnak a' fel-vött testben valo kin-űnével és halálát fontolod; elég tétel ez, az hiveknek bűnökért.

K. *Meg-tudhattya-e ember, hogy ő választott fia vagy leánnya Istennek?*

F. A' folyamaton, a' forrásra vagy mehetz: Így hited és jo cselekedet, mellyek folynak a' választ-juthat magad élméretire, és ité-

*az hitetlenek is gyakran jö-
nek?*

*selekedeznek ugyan jot, de nem
nem jo véget néznek cseleke-*

*csada különbség vagyon tehát
ké-*

*közöttök, s' az Hivék között, holott min-
denk féli az Istent?*

F. Az hitetlen ember nem féli az I-
stent, hanem fél az Istentől, a' büntetés
miatt, előtte forogván a' reá követke-
zendő veszedelem, innét vagyon hogy
néha meg-alázza önnön magát. Mint
szintén a' lopo fél a' Magistratustól de
nem szeretetből hanem az executionak
és büntetésnek eszébe jutásából: Az I-
stennek hivei félik az Istent és tisztelik,
miként a' fiu édes attyát, szeretetből,
nem büntetésnek félelméből, ugy hog'
ha szintén semmi pokol nem volna
ugyan még-is szeretné ő az ő I-
gonoszoknak büntetésében-is a'
csőfiséges Istennek ismérü, mint
az joknak idvezítésében.

~~~~~

VII. A' BŰNRŐL

K. *Az hivék vétkeznek é
nagyobb, vagy az hitetlenek:*

F. Ez aránt inkább vétkez-

vek, mivel-hogy Isten az ő elméjeket meg-világosította; amazoknak nem annyira.

2. Mivel-hogy az hivek a' kegyelem által inkább elleneálhatnak a' testnek gonosz kívánságainak; amazok pedig nem annyira.

De ellenben.

Inkább vétkeznek az hitetlenek, mert vakmerőségből, iszántsándékból, és igyekezetekből vétkeznek: De az hivek erőtleniségből, sokszor kedvek ellen és gvarolásból.

Az hitetlenek a' bűn tétel után,

őnyörködnek, és ugyan dicse-
sznek; az hivek meg-izomorodnak.

Az hitetlenek meg nem térő bán-
galmakban, nem abban ha modgyok lehet
a' paradásban, vétkeznek; az
hivők meg-tesznek, meg-térnek.

Ékíppen bocsátja elő az Isten az
hitetlenséget?

Ékíppen, hogy ha semmi akadá-
ly nincs a' vét az ember eleibe.

K. Igaz-e

K. Igaz-e az hogy Isten akarja a' bűnt?

F. Akarja, az az, nem áll ellene gya-
korta, hanem meg-engedi, reá bocsát-
tya az embert; de ha így érted, akarja,
az az, javallya, nem igaz.

K. Holott az Isten ad erőt az ember-
nek, hogy hogy lehet nem részes azon em-
bernek vétkeiben?

F. Az erő, mozdulás, és egyéb tehet-
ség, mellyet Isten adott természet sze-
rént a' testben; Istentől vagy, és nem
bűn az magában, mint szintén az okta-
lan állatban; de annak a' mozdulásnak
illetlensége, rendeletlensége, és fog-
kozása; az embertől vagy.

Péld: ok: mikor a' lopo-
kezét a' pénzre, az a' kéz
fa, a' mennyiben természet
mozdulása, kezének mozg-
nak, Istentől vagy az, mel-
lünk; + mozgunk és vagy
dig és nem bűn: de azon
nyújtásában való illetlenség
len való rendeletlenség, és.

egyéb fogatkozás, a' loponak szabad akarattal vagyon, és bűn. *Act. 17. 18.*

K. *Hiszem meg-cselekedhetné Isten hogy ne adna erőt senkinek a' büntetésre?*

F. Meg-cselekedhetné ugyan az Isten, hogy mint Jeroboámnak, a' Prophétaellen ki-nyujtott keze, azonnal meg-száradna; de a' bölcs Isten az emberen erőszakot nem tételez, hanem reá bocsátta az embert szándéka szerént való vétkekre: Meg-cselekedhetne volna a' rékozló fiúnak attya, hogy pénzt ne adott volna, de pénz adásával a' bűne volt az Attyának abban, hogy a' rékozló gonosz életet élt? *Reg.*

Sen forog tehát az Istennek a' bűn környűl?

De bocsátta az embert a'

Psal 81. 13.

on Isten gondviseléséből bizonnyal akad az ember eleibe, mely-

Exod. 21. 13. Gen. 45. 8.

vét Isten a' bűnnek. *Gen.*

4. Jora

4. Jora fordította a' bűnt. *Gen. 50. 20. Act 3. 17. 18.*

K. *Ekképpen, Nem oka-e Isten a' bűnnek?*

F. Semmiképpen nem. Hogy megengedi, azért nem; Mert Isten nem akar erőszakot tenni az emberen, hanem elméjének kívánságában elő bocsátta. *Psal 81. 13. Act. 14. 16.*

2. Hogy bizonyos dolog akad az ember eleibe, melybe vétkezik, innét inkább az Istennek jóvalta tesszik ki, hogy a' gonosz ember, minémű a' gyilkos, nem mindenkor azt a' kit akar, hanem mást talál meg-ölni, innét vagyon, hogy gyakran egy el-szabadul, a' másik a' veszedelemben marad.

3. Határt vét a' bűnnek. Mitén a' ki az gyuladást meg-ölni fog, bűne mennyen, nem oka a' bűnnek; Így az Isten a' bűnnek.

4. Hogy jora fordította a' bűnt. *17. 18.* Ez-is inkább dicsőség

Istennek, a' ki a' gonoszbol jot, a' setétségéből világosságot, tud ki-hozni, mint Joseph ismondgya vala az ő atyafiainak: *Ti, úgy-mond, gondolatok én ellenem gonoszok, de Isten azt jora fordította, hogy sok népet tartana meg ez életben.* Gen. 50. 20.

K. *Hát a' bűn dicsőségre vagyon Istennek?*

F. Nem a' bűn magában, mert a' bűn ellenkezik az Isten dicsőségével, hanem a' bűnösöknek igazgatása, és Istennek gondviselése a' bűn környül.

K. *Hogy hogy lehet az, hogy azon egy cselekedetben furogjon az Istennek gondviselése; a' gonosz embernek igyekezte oda járul az ördögnek is incselkedése?*

F. Leg-lehet az különb-külömb vége. Példának okáért, Szent János vértanúságában, az Isten e' végre hogy Jobnak békeiséges tűrését megmutassa, és e' világ eleibe terjesztse, az ördög pedig incselkedett azon, hogy a' várt kérésbe ejtse, és az Istent szem-

szemtől szemben véle meg-átkoztassa; A' gonosz emberek úgy mint Sabeusok és Caldeusok azon voltak hogy Jóbon bocszút tegyenek, és jovaival töltözzenek. Hasonlóképpen, hogy Josephet, az ő bátyjai el-adták, Istennek gondviselése volt az Izrael fiának következendő nyomorúságok felől. Gen 45.

5. Az ördögnek incselkedése volt, hogy az atyafiakat egymásra támasztja, és gyilkosságba hozza; A' bátyjai pedig azon voltak, hogy gyűlölségeket Josephen ki-tölthessék.

K. *Igaz-e az, hogy az Isten néha az bűnt bűnnel bünteti?*

F. Igaz, mert Dávidot fajtalan cselekedetiért meg-bünteté Isten Absolonnak fajtalan cselekedetivel. 2 Sam. 17. 11; Conser, 1 Sam. 16. 22.

K. *Hogy hogy lehet az?*

F. Úgy hogy Dávidra nézve büntetés volt; Istenre nézve bűnbüntető oltor volt: Absolon vétek volt. Sémei szidalmaz

Sémeire nézve bűn volt, Dávidra nézve szenvedés volt; Istenre nézve, büntetés és büntető ostor volt. Az Úr mondotta: szidalmazza a' Dávidot. *2 Sam 16 v. 9.*

K. *Ha Absolon vagy akar-ki efféle cselekedetivel az Isten akarattját viszi végbe, úgy tetézik, nem vétkezik?*

F. De Absolonnak vagy akar kinek efféle cselekedetivel, csak elzében sincsen hogy Istennek büntető akarattját vinne végbe, nem-is gondolkodik arról, hanem csak a' maga fel-tett akarattjának és gonosz kívánságának térszen eleget, és ekképpen vétkezik.

K. *Hogy vagyon az?*

F. Mint a' veszfő az ember kezében, úgy vagyon az ember az Isten kezében, és meg-sújt vele, az az, meg-büntet egy ember a' náfik által. *Esa 10. 5.*

sem, de azt mondom; Ha a'

vetkezik; színtén így az em-

nt veszfővel meg-sújt más

Isten, az is nem vétkezik?

vetkeznek, ha az felől Isten-

nek

nek ki-jelentett akarattját, s' parancsolattját vőtte volna.

2. Ha Istennek akarattjához s' parancsolattjához való engedelmségből cselekednek az ember.

3. Ha azt a' véget nézné, mellyet Isten intendál. De ez három közzül mivel hogy edgyik sincsen csak gondolattjában is a' gonos-tévő embernek, hanem csak az maga gonosz szándékát viszi végbe, azért maga menthetetlen és vétkezni mondatik.

4. Nem vétkeznek, ha az Isten az embert kételenitené; De nem kételenítia az Isten az embert, az ember-is nem kételenségből cselekszik. Példának okáért, Judás veszfő volt az Atya Isten kezében, ő általa adatott-e a' Christus; Az lött-meg, a' mir az Istennek keze és tanácsa el-véget volt. *Act. 4. 1.* Kicsoda kételenítette Judást? Kite? Senki sem, hanem maga sz. rattyá, gonosz főfénysége, a' hogy árulo légyen, és ekképpen vétkezett.

K. *Mibez tartsam ez aránt magamat?*

F. Magadra vigyázz, Ezkózókkal éll, mert az Istennek igazgatása nem rekeszti ki az ezkózókkal való élést.

2. Meg ne ijedgy ellenségedtől. Gondold-meg csak olyan ő, mint a' veszfő az Isten kezében, mihelt akarja Isten, eltöri.

3. Ne átkoz senkit ki téged háborgat. Gondold-meg másnak kezétől függő, tudni-illik, Istentől. Tudd-é mit mond Christus Urunk Pilátusnak: *Semmi hatalmad nem volna én ellenem, ha te-néked onnét fellyül nem adatott volna.* Joh. 19. 11.

K. *Hát ugyan mindenkor reá bocsátja-é Isten az embert a' vétekre?*

F. Nem. Mert sokszor inkább megátollja az embernek igyekezetét, mint véleket meg-tartoztatá Isten, hogy né az Abrahám feleségét; *Gen.* Hasonlóképpen Hérodés szánbontá, hogy ne küldené a' ből-
v uton a' edgyűt vélek, ho-
héro-

hérokati; a' született Jéfusnak meg-öletésért. *Matth. 2.*

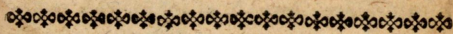
K. *Miképpen gátollja-meg Isten az embernek gonosz igyekezetit?*

F. 1. Avagy mást hozzá hasonlo erőst, vagy nálánál hatalmasabbat támaszt ellene.

2. Avagy azt az embert a' kire fenekedik, más helybe viszi Isten előle, mint Illyést Acháb elől.

3. Avagy valami kár vallást, betegség, vagy egyéb nagy gondot, bocsát reá Isten, mely miatt az ember végbe nem viheti fel-tört gonosz szándékját.

4. Vagy magának vagy háza népé közzül valamellyiknek halálát hozza-el Isten.

VII. A' B Ű N B E

meg-keményült em-
berről.

K. *Hát az két meg-keményi.*

F. Vélze delmesebb annak állapot-
tya. *Exod. 7. 6.*

K. *Miképpen keményíti-meg Isten az embert?*

F. Nem úgy mint ha az embernek lágy és engedelmes szívét lelkét, keményítene-meg; mert ez nem fér az Istennek igaságához.

2. Nem-is úgy-mint ha az embert, a' ki láttya, halltya, fogadgya, az Istennek intéfit fenyegetéfit, meg-vakitaná, hogy ne lasselon, meg-keményítene hogy szót; ne fogadgyon, mert ez-is nem fér az Istennek igaságához.

K. *Hát miképpen keményíti-meg Isten az embert?*

F. Mikor az embernek bűneinek büntetésére, annak elméjét meg nem világosítja, hanem elebbeni vakosko-
ban hadgya. *Esa. 6. v. 9.*

El-fordult akarattját meg nem hanem elebbeni gonofságának ére, meg-általkodotságában on elebb menni bocsáttya. *Pfal.*

3. Mi-

3. Midőn az embernek magától meg-keményedet szívét, meg nem lágyítja, hanem azon keméuységben hadgya.

4. Avagy azon embernek gonofságának büntetésére a' ki Istennek sem szép ígérctivel sem rettenetes fenyegetésével nem mozdul, az ollyan magától meg-keményedett és meg-átalkodott szívét, úgy meg-keményíti osztrán az Isten, hogy ugyan légyen meg-keményült, meg ne gyógyulhasson, meg-se térhes-
sen, hanem meg-átalkodott keménségében veszfizen-el. *Esa. 6. v. 9. 10. Eze. 20. 25. Rom. 1. 28. 2 Thess. 2. 10. 11.*

K. *Nagy dolognak lárszik ez én elő-
tem?*

F. Tanully belőle, hogy a' kiaz Istennek türesének és hozfszu ideig valo várakozásának gazdagságát meg-veterte, az Isten az olly embert adgya el-fordult elmének, hogy a' maga indulat szívének éktelen kívánsága szeré-
hannyona' vétekre, és mennyet

C

veszedelemre. *Rom. 8. v. 28. 2 Theff. 2. v. 10. 11.*

K. Nem léfzené Isten oka annak az embernek veszedelmének?

F. Miért lenne? Avagy a' Biro a' ki igaságos törvénynek ki-szolgáltatása szerént soha többé meg nem kegyelmez a' lator embernek; hanem érdeme szerént való büntetést vét reá, sőt ugyan halált; oka-e annak halálának? Nem a' Biro, nem; hanem a' lator embernek meg-rögzött vérke. Szintén így forog az Isten is a' kemény meg-átalkodott embernek büntetésében.

K. Sira Jésus Jérusálemen, de affelől el-pusztula?

F. A' Biro-is szánnya sőt meg-is írat-tya néha a' sententiazozt embert; de az igazság és az igazságnak ki szolgáltatása azt kívánja, hogy affelől csak el-űtsék a' fejét: Így az Istennek irgalmasága szánja a' bűnös embernek romlását, de

Istennek igazsága azt kívánja, a' bűn meg-büntetődjék még harmad-

harmad és negyediziglen-is?

K. Mikor él az ember leg-veszedelmesebb állapotban?

F. 1. Mikor az Istennek haragja fekszik rajta, de ő azt nem érzi, és súlyos-ságát észiben nem vészi.

2. Mikor az Istennek igéje bőven hirdettetik, de az Ur szava gyalázatban vagyon és az ember a' bűnben annál inkább keményedik *Jer. 6. v. 10.*

3. Mikor az ember a' bűn tétel után nem érez szívében semmi keserűséget, hanem inkább gyönyörködik a' bűnben, és ottan ottan ugyan dicsekedik gonosz cselekedetivel *Prov. 2. 14.*

4. Mikor az Isten az ű rettenetes ítéletit mutogatja azonban az ember csak nem-is sajdította, hanem szintén olyan nagy bátorsággal mégyen elő gonosz-ságában, az Isten látogatásának napjait észiben nem vévén, melly dolog miatt sira ldvezitőnk Jérusálemen. *Lúc. 19.*

K. Mihez tarttam az aránt ma-mas?

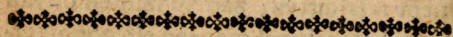

F. 1. Eleit vegyed, hogy valamely bűnben meg ne keményedgyél, mert ha meg-keményited magadat, úgy fordulhat, úgy meg-keményit az Isten, hogy mehezen gázolj ki belőle, vagy soha sem.

2. Elszedben vészéd, hogy az Isten tégedet szájadra bocsátott, szabadon nyargalsz a' bűnben, senkitől semmit sem félsz, el-hidd, hogy veszedelmes állapotban vagy lélekben?

3. Imádkozzál azért; *Teremtés és be nem isztá szívét Isten, és az engedelmes-ségnek lelkével erősít meg engemet. Pál. 5.*

4. Az Istenre ne vész, az Istent ne vádold. mert igaz az Isten az ő cselekedetiben, és tisztá az ő ítéletiben. *Pál. 5.*

IX. A' SZ. LELEK EL- len valo vétekről.

K. *Micsoda ember vétkezik a' Szem-
ellen?*

F. A'

F. A' ki nem félelemből vagy gyar-
lóságból, hanem szántszándékból, el-
tökélt akaratból, a' meg-esmért és el-
hitt igaságnak, lelki ísméreti ellen, el-
lene mond. *Heb. 10. 26.*

2. Nem csak ellene mond, hanem
azon igaságot ördögi gyűlölettel gyű-
löli, káromlya, fel emelt kézzel üldözi,
és abban végig meg-maradni s' inkább in-
kább dühösködni minden erejével igye-
kezik. *Marc. 3. 29.*

3. Nem hogy meg-térésre igyekez-
nék, de az Istentől rendelt eszközöket
meg-vétvén, az Ur Jánosnak-is vérét
mint valami állatnak vérét lába alá ta-
podni kész volna. *Heb. 10. v. 29.* A' ki
azért ezeknek mindenik ágaiban része-
sül, Sz. Lélek ellen vétkezik.

K. *A' ki igaz vallását meg-tagadgya?*

F. El-hidd, hogy ez nagy véteknek
első gráditsára fel-lépett, mindazonáltal
ha a' többire fel nem hág lehet még va-
lami reménség felőle, a' mi ítéletünk
szerént.

C;

K.

K. *A' ki közöttünk a' lélek nevezetivel szikozodik Szent Lélek ellen valo véteké az?*

F. Hogy ha valaki az Léleknek em-lítésén és nevezetén, a' Sz. Háromság-nak harmadik személyét a' Szent Lélek Istent értené, és érteve tudva, szemtül szembe szidná; olyatén vétek volna: De mivel hogy többire külömben va-gyon a' dolog, noha nem kicsiny bűn, mindazonáltal arra a' grádusra nem me-gyen-fel.

K. *Miért hívattatik halálra valo vé-teknek a' Szent Lélek ellen valo vétek?*

F. Mert kétségnélkül örök halál követi.

K. *Eshetik-e ilyen vétekben az Isten-nek fia leánya?*

F. Tellyességgel, nem. Mert a' vá-lasztottak Istennek ereje által őriztet-nek az idvességre, és örök életet ad Isten az ő juhainak: De mindazonáltal ez véteknek sok részeibe eshetik bizonyá-ra, mint olvassuk *Manassé* felől az Iste

felő

felő Ezéchiás Királynak fia felől, a' ki az Istennek igaz tisztelétit el-rontá, a' bálványozást fel-állatá, magát varáslok után adá, Iok több Istentelen gonofsá-got cselekedék, de holtig abban nem ma-rada, hanem meg-tére és poenitentiát tartta; *Péter Apostol* a' Christust meg-tagadá, rut esküvessel, de nem őrdögi gyűlölségből hanem félelemből, erőtlenségből, és holtig abban nem marada; hanem keserves sirással poenitentiát tar-ta: *Pál Apostol-u* az Istennek hiveit üldözi vala, a' Christusnak vallását hábor-gattya vala, de nem meg-ismért világos-ságból hanem tudatlanságból, és holtig abban nem marada, hanem meg-rette-ne, és poenitentiát tartta; Innét azért il-lyen értelmet végy: Valaki bűneiből meg-tér, bátor rettenetes vétke cseleke-dett legyen, bizonyos jel az, hogy e' vé-teknek minden ágaiban nem léledzett, és Szent Lélek ellen vétkezetnek nem mondatik, annakokáért az idvességre meg-tartathatik.

K. *Mitőlészik az, hogy az Istennek való ember-is ennyire megyen a' vétekben.*

F. Attól, hogy az ember a' szívét őrizetben nem tartja.

2. Az Istennek nála lévő kegyelmét nem neveli, hanem a' bűnt az ő szívében uralkodni engedni.

K. *Miért kellene a' szívet őrizetben tartani?*

F. Azért, mert az embernek szíve szüntelen mozgásban vagyon, csalárd a' szív minden dolognak feleltet és gonosz, azt mondja Jeremiás: mindenkoron vagyon neki tiltott dologra való vágyódása hogy ha azért valamely jonak gyakorlásával őrizetben nem tartod, avagy bar csak két vég felé egyaránt lodulni bocsátod, meg-nyomja bizony a' gonosz indulat a' jora való szándékot, és ekképpen álmélkodásra méltó vétkekre szakszta ki.

K. *Midolog hogy az ember oly gyors a' gonoszsra; rest pedig a' jora?*

F. Mert meg-vesztett az emberi természet

mészert az eset által.

2. Mert az ember mig ujjá nem születetrik, test, és örömösk a' testiekre siet, mint a' fel-vetett kő, a' földre siet, így az ember a' földiekre.

3. *Mert a' lopott vizek, édesek; az el-bűt helyen való étek gyönyörűséges; a' tolvajlott kenyér jó izű; inkább hogy nem az igaz kereset; de annak utánna szájak bé-telik követskéekkel, az az, meg-vorczog a' fogak belé. Példá b 9 15 és 20. v. 17.*

K. *Miért hogy az ember oly igen siet a' meg-tiltott dologra?*

F. Miért hogy a' víz midőn szabadon foly, csendesen foly, ha meg-gátolják, zug a' gát ellen, sőt ha el-szakaszthatja a' gátot, annál sebessébbem és veszedelmesebben foly.

K. *Micsoda emberen uralkodik az bűn?*

F. A' ki szolgálja a' bűnnek.

K. *Micsoda szolgál a' bűnnek?*

F. A' ki a' testnek kívánságainak mint

mint a' feleség a' férjnek birtoka alá hajtja nagy szeliden ömagát, és így egy rút halál-hozo magzato fajzanak.

2. A' ki nem tusakodik ellene a' bűnnek, hanem örömeit vagy csak könnyen enged az ördögnek és annak sugallásinak; Az Istennek pedig és annak parancsolatinak ha mikor enged-is, fél kedvel enged, sőt engedelmeisége ottan hamar félbe szakad, el-mulik mint az reggeli harmat, és mint a' köd mely reggel fel-kél. *Hof 6. 64.*

3. Boldog azért a' ki meg-hal a' bűnnek. Boldogtalan, a' ki meg-hal a' bűnben.

K. *Kicsoda hal-meg a' bűnnek?*

F. A' ki ugy mozdul a' büntételre, mint a' holt.

K. *Kicsoda hal-meg a' bűnben?*

F. A' ki el veszt bűnei miatt bűneiben.

K. *Mihez tarsam kérlek azánt magam?*

F. Gondold-meg az Istent, *oda fel,* kit meg;

kit meg-bántottál *itt alatt,* az poklot mellyet érdemlettel, *bánul* bűneidet, mellyet cselekedté, *elöl* az i-letet melytől meg-félemlyé, *belől* lelked ismérteit mellyet meg-fértettél, *kivül* e' világot a' mellyet szerettél. *jobb felől* a' Christust kit sok bűneciddel vízfönt meg-felzítetted, *bal felől* az ördögöt kit meg-örvendeztetted.

2. A' bűnnek leg első mozdulását benned, azonnal meg-fojtsad, mert a' léssen árulód, a' ki mindgyárt el-árul a' Sátánnak, mint erős ellenfelednek, a' ki annak-utánna meg kötözve rabul hordoz tégedet; A' rossz indulatnak-is benned első fel-lobbanását meg-oltsad, mert egy kis szikrából nagy gyuladás es pusztító égés támad; a' gonoliz kívánság minek-utánna fogadott, egy rút fiat-szúl, az az, bűnt, a bűn peniglen minek-utánna véghez mégyen, nemz halál, azt mondgya Jakab Apostol, *cap. 1. vers. 15.*

3. Tusakodgyál ezek ellen, ha csak

egy fohászzkodással lehet-is, érezvén-
valladon a' nyavalyáságnak terhét és
fellyát.

4. El-távoztassad a' gonoszlásra va-
lo alkalmatosságot, és gyakorollyad a' jo-
ságot, mert az ördög igen reá tart arra,
midőn az ember nincsen a' vigyázó strá-
fán, és akképpen bé-lopja magát az em-
bernek szívébe, annak u'ánna le-veri a'
fegyvertelen embert jó szándékáról, a'
nagy bűnt kicsinyíti, a' kicsinyt semmi-
véti, éktelenségre kifizti és hiteti, a' testet
és a' testi okoskodást réltzi vezető Kapi-
tánnyá, mellyek u'án ha ki indul, harag-
nak tűzére jut és veszedelemre.

X. A' V E T E K N E K

Gradusirol.

K. *Nagyobb-e edgyik véték a' másik-
nál?*

F. Igen-is. *Joh. 19. v. 11.*

K. *Lim azt mondgyák: a' ki egybe vét-
kezett, az egész parancsolatok: meg-
szegte?*

F. *Igaz*

F. *Igaz az, mert ha a' törvényt ki-
ado felléges Urat, kenél több Istén nin-
csen, egy bűnőddel ellenségeddé törted,
földön mennyen nincs oly parancsolat,
melybe nem űrközél.*

K. *Mind egy tehat, akár nagyot, akár
kicsinyt vétkeztem?*

F. Mindenképpen azon Istent bán-
tasz-meg, az Istent nézve a' ki ellen-
vétkesel: De az emberre nézve, a' vét-
kező emberigy vétkezik nagyobbat s'
kissebbet.

1. A' ki meg-átalkodott szántszán-
dékbol vétkezik, nagyobb mint a' kie-
rőtlenlégből.

2. A' ki tudva vétkezik, nagyobb,
mint a' ki tudatlanból. Példának
okaért, mikor azt mondod: *Tudom
hogy véték, de valahová tévén Istén,
meg-cselekszem.*

3. A' ki kevély bátorságból vétkezik
nagyobb, mint a' ki kényszerítésből vag'
valami kértelenségből, vagy félelemből.

4. A' ki gyönyörködven a' bűnben,

C 7

vét-

vérkezik, nagyobb, mint a' ki kedve-
ellen vérkezik.

5. A' ki vé kezvén, másokat meg-bo-
tránoztat, nagyobb, mint a' ki nem.

K. *Lám azt mondgyák akár meg-gon-
dollyam, s' akár ké mondgyam?*

F. Ha meg gondolod és ki nem mő-
dod, csak azért hogy inkább végbe vi-
heffed a' gonoszt, vérkezel igen, *Péld.*
26. v. 26.

2. Ha meg-gondolod, de mondásod-
dal más-képpen tetteted, azért, hog' in-
kább végbe viheffed a' gonoszt, annál-
is inkább vérkezel. *Péld.* 26 v. 25.

3. Ha meg-gondolod, és gyönyör
kódoréfre ki-mondod, a' véteket szá-
porítod.

4. Ha meg-gondolod, de mint bünt
és rut dolgot, ki nem mondod, jói csele-
keszed, mert a' véteknek nagyobra ára-
dofolyását gátolod-meg, azért mondgya
Salamon: *Ha boldog voltál gonosz gon-
dolatodban, kezedet, szájadra vesséd.*
Példab. 30. v. 32.

K. A'

K. *A' gondolatrol számor víszén Isten?*

F. Meg-kell fizetned mind az utol-
so fillýérig, *Matth.* 18.

K. *Rut dolog a' kép-mutato ember?*

F. A' Pogánynál-is rutabb.

K. *Bizonysd-meg ezt?*

F. A' Pogány felől itéletet teherz ma-
gad-is, de a' kép-mutato ember felől né
olly könnyen; mert külsőképpen mi-
nek múratya magát, belől nem olyan,
Matth. 23. v. 27.

2. Nem olly ártalmas a' nyilván va-
lo ellenség, mint a' szín-mutato. Illyen
panig a' kép-mutato.

3. A' Pogány nagy részént tudatlan-
ságból vérkezik; a' kép-mutato ember
tudva vérkezik.

K. *Meg-büntet-e Isten valakit más
ember véteért?*

F. Nem, hanem ha részes azon em-
bernek vétkében, *Gen.* 18. 25.

K. *Miképpen részesül ember mások-
nak vétkében?*

F. 1. Tanácsalással. Mint Caiphás ta-
nács-

náclá a' népnek, hogy meg-hallyon a' Christus.

2. Parancsolással. Mint Dávid meg-hagyá, hogy meg-öleték Uriás.

3. Edgyezéssel és segitéssel. *Rom 1.*

3. Igy Saulus edgyezze Szent Istvának halálában, *Act. 7. 58.*

4. Kéréssel, erőltetéssel, és b-le-b-szélelssel. *Mint a' ki mást meg-részezt.*

5. Hunyoritással és dicsiréssel, mint mikor azt mondod; *Katona dolog az.*

6. Ellene nem állással, ha kinek hatalma vagy on réá. Mint Eli Pap, noha az ő idejében önnön maga itili vala az Izraél népét, mindazonáltal fiainak gonolságában kemény szível ellent nem állá, *1 Sam. 2. 29.*

7. A' gonolzlágnak pártját fogásával. Az melly igen közönléges az emberek között.

K. *Lám azt mondgyát, hogy egy embernek vértéért egész várost vagy országot meg-vér Isten?*

F. Az egész város vagy ország mivel

vel-hogy az egy ember gonolzlágnak ellene nem áll, mindnyájan részese az azon vétekben.

2. Nem csak nem áll ellene, noha meg-lehetne, de még inkább gyakor helyen pártját fogják a' gonolzlágnak.

K. *Hát a' ki bánnya derola nem tehet, hogy-hogy kerülje-e a' veszedelmet?*

F. Tégyen vallást Isten előtt, a' Sz. Angyalok előtt, minden emberek előtt, hogy ő nem edgyez senkivel a' vétekben.

K. *Haugyan még is a' jo a' gonosz emberrel edgyütt forog a' veszedelemben?*

F. Edgyütt forog mind kettő, de különbömb ki-meneteli a' kettőnek.

K. *Ha gyakorta a' jo vész-el, az hi-tetlen ki lábbal azon veszedelemből?*

F. Amaz által-mégyen az életre; és azon halál által el-vézi szenvedése urán régen kívánt coronáját: Ez pedig még tovább várattatik a' nagy túrhető Isténül a' poenitentiára, ha pedig annyival inkább testi bátorságot vévén, gonolzlá-

ságának szokásában menten mégyn; biztaltatik nagyobb veszedelemre, mint a' Szilaj tulok a' mézfár-székre, és a' meg-ölelnek napjára, Jer. 12. 3.

XI. A' VETKESEM- bernek sok-féle maga- mentségéről.

K. Mit tehes az ember, ha romlott a' természete?

F. Effele mentségekkel az ember csak kerétfélt csinál, hogy a' bűnben mint-eg' várbán heverheff n; romlott természetek vagyunk, de a' test ellen viaskodgyunk, és a' testnek kívánságait bē ne töltjük, Gal 5. 16.

K. Nem tehetek róla, mert ugy hozta természetem?

F. Oktalan állatok azok, mellyek csak a' természetnek indulatnyától vezetnek, azt mondgya Sz. Péter az illyetének felől, 1. Pet. 3. 12. Holott azért tégedet az Isten okos lélekkel, értelemmel,

mel, és akarattal ruházott-fel, nem kell tenéked csak a' természetnek indulatnya és kívánsága után járnod barom módra mindenkor, hanem a' természetet a' léleknek okossága alá vetned és magadat meg-tartoztatnod.

K. Az igaz-is el-esik hűszernapjábát

F. Nincs ott, napjában, Péld. 24. 16.

2. El-esik, de fel-kél az eséstől, más el-esni, más az esésben a' bűnben heverni és fekünni, szántszándékkal abban élni.

K. Lám a' Szentek is vétkeztek?

F. Ugyan-is szintén azért felel a' bűnben eséstől, és ne végy bátorságot, mivel azok-is kiknél az Isten kegyelmének nagyobb mértéke volt, el-esenek. A' Proféta meg-teddete Davidot a' bűnért, de egy Proféta sem követte azon Davidot a' bűnért.

K. Az Isten ne adta volna?

F. Adám-is az Istenre vette; Ez afzszonyi állat, ugy-mond, mellyet mellem adál; ő az, a' ki nekem ada a' fának gyümölcsében és évém. K.

K. Az őrdög eselekedtette velem?

F. Elég őrdöge kinek-kinek a' maga rosz természete, és tulajdon kívánsága, azt mondgya Jakab Apostol, 1. v. 14.

K. Nem oly fekete az őrdög a' mint iják?

F. Meg-tudná mondani ama szeginy gyermek kiben az őrdög vala, szagattya vala, a' földhöz veri vala, tajtékot tőr vala, a' fogait csikorgattya vala, el-fonnyad vala; hol a' tűzbe hol a' vízbe esik vala. Kinek az édes Attya könyhullatással ké-ri vala Jესust; Uram légy segítség-gel könyörűlvén rajtunk, Márk. 9.

K. Nem oly hőv a' pokol a' mint hirderek?

F. Meg-tudna mondani a' gazdag, ki a' pokolban fel-emelvén szemeit mikor volna nagy kinokban, kiált vala Abrahámnak, hogy mártsa az ő kissebbik ujját a' vízbe, és hivesítse-meg a' nyelvét, mert gyótródik a' lángban, Luc. 16.

K. Egy őrdögről nem félek, kértő restel érettem jón?

F. Ket-

F. Kettő? De nem kettő, hanem Legio sem restell éretted menni. Legio, az az, Hat-ezer hat-ház és annál-is több őrdögök. Meg-tudná mondani ama' szeginy ember, kibe annyi számu fereg őrdög ment vala, ruhába nem öltözik vala, házban sem maradhat vala, hanem puszta helyeken hordoztatik vala az őrdögöktől, kit meg-kérdé Jესus, ezt mondván: Kicsoda tenéked neved? melyre az őrdög monda: Legio, mert fok őrdögök mentek vala abba az emberbe, Luc. 8. 30.

K. Akar kié lenne menyország, csak én lakhatnám a' földön?

F. Gergesénus vagy, inkább szeretted a' dísznot, hogy nem a' Christust, Matth. 8.

K. Nem jó bősfszu predikatio, bősfszu pesenyeje?

F. Hatalad listened, Phil. 3. 19.

K. Meg-esnék benne ha minden kicsinyért el-kárhoznék az ember?

F. Ugy, de addig kicsinyited, hogy a'

a' fok kicsiny öfve-gyűl, annak utánna meg-telik gonofzágidnak mértéke, és annak süllye le-nyom a' pokolig.

K. *Mi-nem lehetünk Angyalok?*

F. Nem ugyan, hogy emberi természeted Angyalivá változzék, de erkölcsödre nézve, ha Angyali tisztaságban nem víseled életedet, nem leszel részves Angyali tisztaságban soha.

K. *Nem lehetek olyan mint egy vén ember?*

F. Késég-is, ha leszel-e, vagy soha sem. Boldog a' szolga a' kit az Ur vigyázvatalal, Luc. 12.

K. *A' vén embernek szájába szállott az esze?*

F. Ugy itilnek vala Noë felől-is, hogy csak álmodta a' vén ember a' viz-özönt, s' azért készíti a' bárkát; azonban a' csufolók kün veszenek, Noë a' bárkában meg-tartaték.

K. *Immár beteges vagyok, vén vagyok?*

F. Ha csak azért nem vétekezel, az a' mit szoktak mondani: *Nem ó hadta-el a'*

a' bűnt, hanem a' bűn hadta-el éret. Azért ezt kellene mondanod: Ha modom volna-is, ha minden erőm meg-volna-is még sem vétekezném az en Istenem ellen.

K. *Nem vétekeztem én, mert nem is volt modom benne?*

F. Nem-is aza' Virtus, Nem vétekeznem, mikor mód nincs benne; Jozannenni: mert nincs borod; Ebben lenni, mert nem alhatol: hanem a' volna a' Virtus, mikor módod volna benne, s' még sem vétekezel. Meg-részegedhetnél de nem cselekelezed, mint Daniel a Király udvarában. Asszonyoddal bálhatnál de nem cselekelezed, félvén az Istent, mint a' Joseph. Nyereféget kaphatnál gonofz uton, de nem cselekelezed. Ez kedves dolog Isten előtt.

K. *Ha mások meg-cselekefzik, nekem is szabad?*

F. Nem a' más embernek cselekedete a' te életednek régulája, hanem az Istennek törvénye, chez kell szabadod és rendelned életedet és cselekedetidet. K.

K. Igy volt a' szokás nálunk eleitől fogva?

F. Nem a' szokás a' mi életünknek regulája, nem ahoz kell szabnunk életünket, hanem az igazság, az Istennek törvénye, és a' mi azzal edgyez avagy azzal nem ellenkezik, a' szerént kell viselned magadat és cselekedetidet.

2. A' rosz szokással menteni magát, mint mikor a' lopo azzal mentené magát, szokás volt nála a' lopás.

K. *Részeg voltam?*

F. Kettős büntetésre, vagy másra. Edgyikre a' részegségért; Másikra a' részegségből származott gonosz cselekedetért.

K. *En nem tudtam annyira?*

F. A' nem tudás valamennyire mentés, de nem elégséges mentség; Iőt az akarattal való nem tudás, csak oly mentés, mint a' részegség; kettős büntetésre vagy méltó: először. a' nem tudásért, holott tudnod kellett volna; másodszor, a' nem akarás, nem tudás miatt, Iőt gonosz cselekedetért.

K. *A'*

K. *A' mire érkezem lám meg cselekedem?*

F. Atkozott az ember, kinek mikor az ő juhaidőzött jo him bárány vagyon, még is hitvánna aldozik. *Malac. i. 14.* De ha nincs, nem atkozott; Meg-elégzik Isten egy pár Galambal vagy Gerliczéval.

K. *Ha az Isten maga szollana mint Salamonnak, Epits egy Templomot, azt is meg-cselekedném?*

F. Az Istennek olyan formán való szollását ne várjad ma. Vagyon Mozes és Prophéták, halgassad azokat, ha azokat nem fogadod, az Isten szavát nem fogadod. Más az hogy, csak olyan az, mint pokolban a' gazdagnak kívánsága, hogy a' más világról küldgyenek erre a' világra, s' inkább meg-térnek az ő attyafiai.

K. *Szabad az enyémről, azt mivelnem, a' mit akarok?*

F. Az Isten ő maga felől mondgya azt, nem te felőled. Az Istené egyedül az a'

D

az a'

az a' szabadság, nem az emberé. *Matt. 20*

K. *Nincsen keltő pénzem?*

F. Mert bé-dugrad a' kut-főt, mint a' Philistéusok az Isaák kuttyát, nyisd-meg a' kut főt, had tollyon folyamottya, *Gen. 25. 15.*

K. *En szegény vagyok látsák a' gazdagok?*

F. Szintén olyan mentség, mint ha az alacson rendű szolga azt mondaná: En mit gondolok az Uram bűcsületivel, látsák azok kikre többet biztak. Büntetésre méltó szolga kevesen sem vagy hű, többet sem biznak rád.

K. *En pénzt adtam érte?*

F. Szintén az hogy némely ember pénzen-is meg-veszi a' bűnt.

K. *Isteni szeszégére adakoztam belőle?*

F. Az ajándék meg-vakettya az embert, de nem az Istent.

Valakinek törd-bé a' fejét s' adgy, hastromot reá.

K. *Vétek ugyan de én jo végre cselekedtem?*

F. Mert

F. Mert nem szabad gonosz cselekedni, bátor jo jöjjön-ki belőle. Nem szabad lopnod bátor alamisnát ofztogas belőle, Nem szabad hazudnod bátor a' szomszédnak hasznót hajthat-is véle.

K. *Hát ha jot cselekezem; s' gonosz jó ki belőle?*

F. Jot sem szabad cselekedned, ha gonosz jó ki belőle. Valakit meg-ven-dégely, s' az után jol meg-verd, vagy meg-is öllyed, mint Absolon Ammont. Valakinek szállást adgy, mint Jáhel Siserának, az után által verjék fejét a' szator szegivel. *Judic. 4.*

2. Olly jot sem szabad cselekedned, mellyel nagyobb jo bántodik-meg Példának okéért, A' Prédikation nem szabad könyvet olvasnod, bátor jo könyv légyen, mert né talám olly dolgot hallhatnál, melly idvesség felől nagyobb jo, s' az bántodik-meg véle.

K. *El-kellé a' prédikátiora mennem, látván a' tanítónak rosz maga viselését.*

F. El-kell, ha egyéb-aránt az Isteüek

igéjét tisztán, a' hitnek fundamentomist igazán, tanéttya, mert Idvezitőnk azt mondgya: *A' Moyses székiben ülnek az írástudok, valamelyeket néktek parancsolnak hogy meg-tarcsátok, meg-tarcsátok, de az ő cselekedetek szerént ne cselekedgyetek Matth. 23. 2.*

2. Mert a' kívül meg bomlott kutból, szép tiszta vizet meríthet az ember.

3. Ő magáról számot ad, te visely gondot magadrol.

4. Bálám képmutato ember vala, de affelől meg-áldá az Izraél népet, és szép jóvendőlést tőn a' Messiás Christus Jéfus felől. *Származik úgy mond Csillag Járkobból. Num. 24. 17.*

K. *Hogy hogy lehetett az?*

F. Ugy hogy az Isten a' rosz eszközökkel-is jól tud élni: és a' rosz eszközök által-is nagy dolgot végben tud vianni.

2. Ugy hajtogattya Isten a' gonosz embernek-is nyelvét, hogy csak azt szoltya, a' mit az Isten akar.

K. *Mert*

K. *Mert tisztém hivatalom vagyok, nem érkezem mindenkor arra?*

F. Veszedelmes tiszta a' melly el-von-szon tégedet az Istentől. Nem a' tisztért vagyok az ember, hanem a' tiszta hivatal vagyok az emberért, az az, az embernek jóváért, nem lelkének veszedelemjért.

K. *Kétszen vagyok sokszor véle, mert oly helyen, oly emberek közt vagyok?*

F. Híjjában verünk az időre, a' helyre, mert gonosz elméd és indulatid visznek a' vétkekre. Lám Joseph inkább tömleczre vettette magát, hogy sem meg-fetteztette volna életét. Lám Daniel a' Király udvarában sem hizlalta magát, sem részegeskedet; mint Nehemiás-is Artaxerxes udvarában.

2. Ellenbē ismét, az Angyalok vétkeztek az égben; Adám a' Paradicsomban; Judás a' Christ társaságábā. Es így az idő a' hely, a' társaság lenkit meg nē menti.

3. El-kellene távoztatnod az alkalmatosságot, hogy köztök lételeddel ne

D,

részte-

Keskeny Ut mely
részeseülnél másoknak vétkeiben.

K. Szegény a' legény s' nehezen idvezül?

F. Igaz, mert még a' tanítványok-is azt mondgyák vala: Kicsoda idvezülhet tehát? Matth. 19. 25. De nem idvezit senkit szegénysége, mint Pharahot szzenvedése.

K. Többször-is halottam én effélet?

F. Az Isten győzne az embernek számtalan maga mencségére meg-felelni. Ha többször-is halottál effélet, szintén a' léfzen magad menthetetlenséged-re az írelet napján.

XII. AZ ISTENNEK várákozásáról.

K. Ez ilyen maga mentegető embert várja-e az Isten?

F. Várja meg-térését és észére jövő-sét.

K. Miért várákozik az Isten?

F. Nem azért ugyan, mint ha nem tudná mi léfzen és mint léfzen a' dolog-nak vé-

nek vége, holott mindent tudó Isten, cleve el-láttya és jolláttya a' követke-zendő dolgokat.

K. Az Isten nem csalatkozik-e még reménségében?

F. Soha sem. Micsoda reménségében csalatkoznék-meg? holott mindeneket jól lát, és által lát, az el-múltakat és jövőndöket, szintén úgy mint az jelen valokat.

K. Micsoda tehát az Istennek várá-kozása?

F. 1. Az Istennek várakozása, nem egyéb, hanem az ő kegyelmének és tü-résének ideig valófen tartása.

A' fok ellene tört boszszuságnak ide-ig valo el-szenvedése.

3. A' büntetésnek, büntető ostrom-nak, pálczának, ideig valo el-halasztása. Ez az Istennek várakozása.

K. Nem unnya el Isten a' várakozást?

F. Nem, mert az Istenben nincsen unalom.

2. Más az hogy, az Isten előtt ezer

élesztendő annyi mint egy nap, avagy egy étfzakának negyed része. *Psal 90. 4.*

K. Bűnt törtém vala s' Micsoda bántásom volt miatta?

F. Ne mond azt, mert az Ur hofszútúró. A' mivel el-halatt, azzal el nem mult.

K. Meg-bocsáttya Isten?

F. A' meg-bocsátással el ne hid magadat, mert a' bűn büntetetlen nem marad.

K. Hogy hogy vagyon az; Meg-bocsáttya Isten, s' azonban büntetetlen sem marad?

F. Meg-bocsáttya ugyan, az az, el nem kárhozol érette, de e' világi büntetéssel meg-büntet, vagy magadat vagy maradékidat harmad és negyediziglen.

K. Az ő könyörülete sége nagy?

F. Az ő bofszu állása szintén olyan nagy, és az ő haragja (ha ingereltetik) olyan gyors mint az ő jo kedve. Várakozik ugyan az Isten, és az ő szólójának minden művét meg-adgya, az az, minden-

den szükségedet be-tölti, de ha a' szóló buja léfzen és meg-kövéredvén vad szédrt teremti, ki-vágja az Isten. *Esa. 5. 4.*

XIII. AZ ISTENNEK el-hívásáról.

K. Ez ilyen meg-átalkodott embert hívja-e Isten a' meg-térésre?

F. Hija.

K. Miképpen hívja?

F. Néha Izent igéjének hirdetésével, néha, sok jo réteményivel, mikor Istennek áldása vagyon az emberen, akkor-is hívja Isten az embert.

Néha ismét, ugy bánik Isten az emberrel mint Absolon Joábbal, kit egyszer-is másodszor-is hívata Absolon, de amaz nem akarván jöni, fel-gyujrá Absolon tüzzel Joábnak a' csürit, s' ugy kellett-e el-jöni. Így az Isten betegség, kárvallás, nyomoruság által-is hívja az embert.

K. Hogy hogy fér az Isten bölcseségéhez.

géhez, hívni azt is a' meg-térésre a' kit bizonyosson tud, hog' meg-verti az hivatalt?

F. De sőt inkább az Istennek bölcseségetetzik onnét ki, mert ezzel mutatya-meg az ő jo és tűrhető voltát; és az ember a' miatt léfzen maga menthetetlen az ítéletkor. Mint szintén e' világi törvénykezésben, noha jól tudgyák, hogy az el-idézett ember, nem compareáltolykor, és nem jött elé az feleletre, mind-az-által meg-kiáltják háromszor a' törvény békén, hogy azzal annak-utánna maga menthetetlen légyen.

K. Holott sok ember nem enged az Isten hívásának, meg-csalatkozik-e az Isten abban, a' mit fel-tét volt magában?

F. Nem caalatkozik. Mert az Isten hi, az ember ha enged az Isten hívásának, idvőzül: és így ez aránt annak az engedelmes szivű embernek idvességé' vólt az Isten hívásának vége. Ha pedig az ember az Isten hívására meg-keményíti magát, maga menthetetlen léfzen; és így ez aránt annak a' kemény

szí-

szivű embernek maga menthetetlensége, vólt az Isten hívásának vége.

K. Ne vessen hát bár senki az Istenre?

F. Ne, mert Elek én (ugy-mond az Isten,) nem győnyödködöm a' bűnös embernek halálában, hanem hogy meg-terjen és éllyen.

K. Mi haszna engedni az Isten hívásának, holott nem tudom el-választott vagyok-e avagy nem?

F. Ha az Istenről rendelt idvességedre vevő eszközöket meg-veded, azzal ki-mutatod magadat nyilván, hogy meg-vertetett ember vagy, mert az kit Isten akar vinni az életre, ugy rendelte, hogy eszközök által mennyen ember annak el-vévésére: Így kell azért inkább gondolkodnod; Ha én tisztem szerint engedek az Isten parancsolattyának, jelez az, hogy Isten az által viszen engemet az örök életre.

K. Holott nem tudom mit rendelt Isten felőlem, hogy-hogy engedgyek parancsolattyának?

F. Az Isten az ő parancsolatiban, nem az ő el-rejtett akarattya, hanem a' te tisztetted adgya előbben, mint Abrahamnak az Isák meg-áldozála felől adott parancsolatban meg-tetfzik, valamint azért a' jó szolgálta az Ura parancsolattára nem vizsgálja az Urának szándékát, hanem a' mi az ő tisztie engedelmeséggel el-jár hivatályaiban: Szintén így a' keresztyén ember, az eszközökkel való élés előtt nem hánnya-veti az Istennek decretomát, nem hántorgattya az Istennek könyvét, ha ben vagy-on-éirva neve vagy nem, hanem az ő tisztie szerint jár az Istennek útiban, és parancsolatiban, a' dolognak ki-menetelit Istenre bizván jobizododalommal. *Joh. 13. v. 7. 8. Hebr. 11. 8.*

K. *Mi léfzen osztán vége?*

F. A' léfzen, hogy az Isten engedelmesége által vilzen tégedet a' kegyelemnek országába, és mind magad meg-tudod, s' mind mások felőled el-hiszik, hogy te Istennek választott fiá-leánya vagy.

K. *Mit*

K. *Mit kell itélni az olyatén ember felől, a' kit Isten nem hív, hanem szabadoson bocsát életében?*

F. Ne itéld azt, hogy mind megvertetett ember légyen az ollyatén, mert Isten nem mind egy-aránt való időben, hija az embereket a' meg-téréstre, nem egyszer s' mind hozzá-bé a' választottnak számát az akolba, hanem némellyeket jó reggel, némellyeket har, kilentz, és tizen-egy óra tájban-is hív a' szőlőbe, némellyeket még az anyok méhében, Jákóbot, Jeremiást, Keresztelő Jánost, &c. Némellyeket iffiúságokban, mint Jephthét és Saulust; némellyeket meg-ért korokban, mint Zachéust és Cornéliust; némellyeket vén-ségek felé, mint Manassét a' Juda Királya; némellyeket noha kevesseker-csak halálok előtt, mint a' keresztfán a' tolvajt.

XIV. AZ ISTENHEZ valo meg-téréfről.

K. *Meg-térhet-e Istenhez az ember maga erejéből?*

F. Nem, mert az ember meg-holt a bűnben, és miként-hogy az holt ember maga magát nem elevenítheti, így lelki-képpen a bűnben meg-holt ember, csak maga erejéből Istennek kivált-képpen való kegyelme nélkül idvésségesen meg-nem térhet.

K. *Miért haragszik tehát az Isten, holott az ember maga erejéből meg-nem térhet, hiszem térítent-meg ő Szent Felsége, és ekképpen meg-térne a bűnös ember? Ha pedig ő Szent Felsége nem akarja, kicsoda állhat az ő akarattjának ellen?*

F. Mit versengesz te inkább az Isten-nel? *Rom. 6. 9.* Tudod-e, hogy a' ki-nek apja áruló, és árúltatásával, el-ve-sz-veszti örökségét mind magától, s' mind

mar-

maradékitól, nem a' Király a' vétkes a' ki adta vólt az ő örökségét, hanem ő maga az áruló apád; Szenténigy az Isten adott vala erőt a' jóra, és tehetséget a' gonoszoknak el-távoztatására, a' mi első Atyáknak Adámnak, kiből mi mind-nyájan vétkeztünk, de hogy ő szó-foga-datlanságával el-ve-sztette azt a' tehet-séget mind magától s' mind mi tőlünk maradékitól, ő a' vétkes nem az Isten. Méltán s' igazán kívánniak azért az a-dólságot attól a' ki el-tékozlotta ha nem fizethet-is, és igazság szerint büntető-dik a' tékozló adós. Ha kinek pedig I-sten az ő kegyelmességéből és irgalmá-ból meg-engedi az adólságát, s' újabb erőt ad a' meg-téréfre, szabadságot az el-ve-sztett örökségre, az immár a' Ki-rálynak gráciája, az az, az Istennek ke-gyelmessége, és Atyai jó-tettzése. *Marth. 11. 26. Luc. 10. 21. Eph. 1. v. 5.*

K. *De ugyan meg-lehetne az Istenből, senki ne kárhozzék el?*

F. Szin-

F. Szintén olyan az, mint-ha mondanád: Meg-lehetne a' Királytól vagy Fejedelemtől, senki ne akasztatnék-fel, viselje jól minden ember magát, sem fel nem akasztatik, sem el nem kárhozik. Az igazság s' a' törvény azt kívánja, hogy a' bűn meg-büntetések a' meg-általkodottakban, a' kegyelem és irgalmasság ellenben arra viszi az Istent, hogy meg-kegyelmezzon sokaknak a' Christus Jesus közben-járataért.

Lásd erről többet-is oda fel az el-választásról.

K. Miért parancsolja tehát Isten a' meg-térést, ha az ember maga erejéből meg nem térhet?

F. Hiszem hallád a' feleletet bőségesen, mind azon-által, a' mit az Isten parancsol a' hiveknek, végben-is viszi azt az ő hiveiben. A' hitetlenek pedig, érdemek Izerint vesznek az ő hitetlenségeken és meg nem térésekben.

K. Mennyire mehet azért az hitetlen ember az Istenhez való meg-térésben?

E. I.

F. 1. Tudgya a' poklot a' kinoknak helyét; az Eget örök életnek gyönyörüségét; tudgya a' bűnt bűnnek lenni, és azokkal érdemlett idő szerint és örökké való büntetésektől meg-is félemlik, mint Judás, Saul, Pharaho, *Matth. 27. 3. 1 Sam. 24, 17, 28. Exod. 9 27.*

2. Meg-felemlik ugyan, és meg-szontyolodik bűnein néha néha, de az vagy on csak a' reá következő gyöt-relemnek meg-gondolásából, nem abból hogy azt bánná, hogy az Istent meg-bántotta. Mint Chám és Acháb cselekedék. *Gen. 4. 13. 1 Reg. 21. 27.*

3. Kivánczik-is a' boldogságra, de csak úgy, a' mint a' természet szokott. Kivánczozni, a' meg-ésmért jó állapatra. Illyetén vala Bálámnak kívánsága, mellyel kívánnya vala, hogy hallyon-meg az ő lelke az igazaknak halálával, és légyen az ő utolsó napja olyan mint Jakóbé. *Num. 23. v. 10.*

4. Külső-képpen szentül-is mutatya néha életét, ajakkal tiszteli Istenét,

de

de belől sive, elméje, akarattya és egyéb indulati semmit sem változódnak. *Mars. 7. v. 6.*

K. Hát a' hűvek mi által jutnak az Istenhez való idvességes meg-térésre?

F. Az Istennek kivált-képpen-való ereje által, melly a' bűnnek koporsójában fekvő embert fel-rázza és uj életre hozza, a' miat Idvezitőnk mondgya: *Senki nem jöhet én hozzám, hanem ha az Atya vonándgya azt. Joh. 6. 44.*

K. Miképpen léfzen az?

F. Ugy hogy Isten az embernek elméjét meg-világosíttya, és el-fordult akarattját meg-hajttya.

K. Mit értesz az elmének meg-világosításán?

F. Mikor Isten az ember elméjének természet-terint-való terétségét és ostobaságát el-vészti, és egyszer s' mind tudással, isméréssel, a' dolognak értésével, abban való idvességes éppüléssel, megáldgya.

K. Mit értesz bár az el-fordult akarathoz meg-hajtásán?

F. Mi-

F. Mikor az Isten arra viszi az embert, hogy ne akarja mára' gonoszt, hanem akarja a' jót.

K. Milyen móddal léfzen szíven az idvességes meg-térés?

F. Illyen móddal: 1. Az ember megisméri magát bűnösnek lenni az Istennek törvényéből. *Rom. 7. 7.*

2. Erzi a' bűn ellen az Istennek haragját, és érdemlett büntetését megisméri az Istennek igazsága szerint.

3. Szánnya cselekedetét, akarta volna ha véle jól-tett Istenét azokkal soha meg nem bántotta volna. *Act. 2. 37.*

4. Láttya maga erejéből Istenhez való jutásának lehetetlen voltát.

Ennek-okáért.

1. Kiván nya az Istennek kegyelmét a' Christus Jესusban.

2. A' Christus érdemét hittel megfogja, és fiúi leányi bizodalommal csak ahhoz folyamodik és ragaszkodik.

3. El-végezi magában, hogy többé bűnsíval kegyelmes Istenét haragra nem ingerli.

Es

Es így.

A' Szent Lélek által, elméjében, akarattában, és minden indulatiban meg-újúl, a' meg-térésnek és újjá-születésnek jó gyümölcsit teremti.

K. Miből tudhatom meg, hogy Isten elmémet s' akaratomat így meg-térítette?

F. Az el-múlt idővel és el-töltött életteddel vesd-össze a' mostani állapotodat, és gondolkodgyál mind kettőről, találsz-e változást belső indulatidban, külső szín-mutatás nélkül.

2. Ha vagyon benned könyörgésre és hála-adásra-való buzgóságos indulat; Szent Léleknek munkálkodása az, Rom. 8. v. 26.

3. Ha a' könyörgésben vagy a' könyörgésnek utánna, érzelz lelkedben valami könnyedséget.

K. Mert ha semmit affélet nem érez ember magában, azt itilheti-e maga felel, hogy a' Szent Lélek nem lakik ő bennet?

F. Nem mindenkor. Mert a' Szent Lélek az emberben lehet akkor-is mi-

ket

kor a' léleknek derekas kételkedési és panaszolkodási vadnak. Bizonyosságok erre a' Szentek példái, és Jeremiás siralmának harmadik része.

K. A' meg-térés után jó-e meg-emlekezni az el-múlt vétkekről?

F. Jó affélől.

K. Ugy de! Mi végre?

F. Magad meg-alázására. Deut. 9. 7.

2. Az Istenhez-való hála-adásra. Hálát adok, úgy-mond Sz. Pál, a' Christus Jესusnak, a' ki engem meg-erősített, ki előszőr Istenet káromló, háborgató és boszszonító valék, de én rajtam könyörült. 1 Timoth. 1. v. 13.

3. A' több bűnösökön való szánakozásra, és mind annyiszor magadnak meg-szégyenlésére. Tanítom azt mondgya Dávid a' bűnösöket a' te útaidra, ó Isten! én idveségemnek Isten, az én nyelvem hirdeti a' te igazságodat. Psalm. 51. v. 15, 16.

K. Hát a' ki jó kedvel emlegeti életének gonoszságait?

F. Jec

94
F. Jele, hogy az, bűnérül még poenitentíát nem tartott, az Istenhez meg nem tért. *Prov. 2. 14.*

K. *Az el-bűvés kívüül, mitsoda jők tartoznak a' hivekre?*

F. Vadnak az hiveknek több magán-való privilegiumi-is Istenül, minémü a' meg-váltás, meg-igazulás, és a' többi.

XV. A' M E G-I G A-
zúlásról.

K. *Miképpen igazúlok-meg az Isten előtt?*

F. Ugy; hogy az Isten a' mi kezünknek a' Messiás Christusnak éretünk-való fizetését és elég-tételét vévén, mint igaz Bíró annak érdeméért tegedet bűndöst bűneidnek köteliből fel-óldoz, és fel-szabadít, azon közben járó Christusnak igazságát néked tulajdonítván, meg-igazúlnak mond és pronun-ciál az örök-életre.

K. *Mit*

K. *Mit mivel itt az Hit?*

F. Ezt az Atya Istennek a' Christusban való kegyelmét, el-bízi, meg-fogja, magajéva tészí, és azzal él fiúi leányi bizodalommal.

K. *Még sem értem; Az Hit igazít-e-meg, vagy a' Christus igazságának érdeme?*

F. Az Istennek kegyelme igazít-meg bűneidből, a' Christusnak igazságáért, halálának és fel-támadásának érdeméért. *Rom. 3. v. 24.*

K. *Ha a' Christusnak érdeméért és elég-tételért igazúlnak-meg; Nem kegyelemből vagyon tehát az?*

F. Igaz az, ha a' Christusnak elég-tételét nézed, mert a' keserves áldozat és érdemes fizetés vala: De ha minket meg-gondolsz, mi reánk-nézve kik haragnak és halálnak fiai valánk; de az Atya Isten bé-vőtte, acceptálta, a' Christusnak éretünk-való érdemes fizetését, annak igazságát nekünk tulajdonítván, kegyelemből vagyon ez. Sz. Pál

ezem

ezen szókkal mondgya: Meg-igazulunk ingyen, Isten kegyelméből, a' Jé-
sus Christusban lött váltáságnak általa.

Rom. 3. 24.

K. *Miért mondatik tehát az: Hittel igazulunk-meg?*

F. Azért, mert az hit mint egy kézzel fogja azt a' kegyelmet, úgy-mint drága kincset.

K. *Mitsoda bizodalommal cseleked-
beti ezt, a' bűnös ember?*

F. Azzal, hogy Idvezítőnk hívja mind azokat kik szomjuhoznak, vegyék az életnek vizét ingyen, *Esa. 55. v. 1.* nem hívja az igazakat, hanem a' bűn-
söket a' pœnitentiára, nem jött az egé-
ségekért, hanem a' betegekért, hívja a'
meg-terheltetteket és fárattakat, haza
hozza az el tévett juhok, és bé-fogadgya
a' tékozló fiút.

K. *Mitsoda jók követik az meg-iga-
zulást?*

F. Az Isteannel való meg-békélés.
Rom. 5. v. 1.

a. A'

2. A' léleknek csendes nyugovása.
Mert miképpen az óltovány ág szíjja,
minden nedvességét annak a' fának,
mellyben óltatott; így mi, kik a' Chri-
stusba bé óltattunk, hiszszük az ő igas-
ságát és hit által magunkévá teszszük,
és javaival lelkünket ráplállyuk.

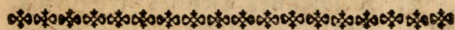
3. Az idvességnek bizonyos remén-
sége. Mert az hit és reménség, ottan-ot-
tan hoznak ketten egy rúdon, kőstől-
édés szőlő-gerézdeket a' mennyei Ká-
naából, miglen ez pusztában e' nyo-
morúságnak és síralomnak völgyében
bujdosunk.

4. A' nyomorúságoknak békeséges-
tűréssel szenvedése, mellyel Idvezítőnk-
is biztatá ama' gutta-űtött embert,
mondván: *Bizál fiam, meg-bocsátas-
tanak tenéked a' te bűneid.*

5. Az örök-életnek bírása, hogy mi-
képpen uralkodott vala a' bűn halálra,
azonképpen a' kegyelem-is uralkodnék
az igazság által az örök-életre, a' mi U-
runk Jésus Christus által. *Rom. 5.*

E

XVI.

XVI. AZ HITRŐL.

K. *Ertem már a' dolgot, hogy hittel igazulunk meg; de nem bihetek én az Istenben úgy a' mint kívántatnék?*

F. Hogy ha szomorúságodra vagyok az, jó jel az, mert afféle szomoróságok, ohajtások, és Istenhez való vágyódások, Szent Léleknek munkái az emberben, és így kedves Istennek előtte a' te hited noha gyenge. *Esa. 42. v. 3.* A' meg-ízegett nád-szálat el nem tördeli Isten, és a' füstölő gyertya-belet meg nem óltya. *Apoc. 19. v. 9.* A' kik megnyegzői lakodalomra hivattnak, nem mind egy-aránt-való fényes öltözetben mehetnek; A' kik a' bárány Christusnak menyegzejének vacsorájára hivatnak, kik gyengébb s' kik nagyobb hittel járulhatnak. A' gyenge hit-is meg-fogja a' Christus jó-teteményit, mint szintén az erőtlén kéz noha részket, ugyan el-vészi mind-az-által az ajándékot.

K. *Hát*

Hát ha teljességgel el-fogyhitem?

. Ha el-fogy hited, soha nem volt igaz hited. Meg-lehet az, hogy a' hitnek külső jelenségei el-fogyhatnak, mint el-fogya Péter Apostolban, midőn meg-tagadá Idvezítőnket, de az igaz hitnek gyökerei a' meg-igazult embernek szivéből holtig soha ki nem vesznek.

K. *Mitől vagyok az?*

F. Attól, mert a' békeségnek és kegyelemnek szövetsége mellyet Isten egyszer vetett az ő hivaival, soha meg nem rokkantik, ha szintén az hegyek és halmok meg-rendülnek-is, az Isten azt cselekeszi, mindhogy akarjátok mind hogy véghez vigyétek. *Phil. 2. 3.*

2. Mert a' hivek az Christus Jéfusnak jegyesi, kiket Sz. Lélekkel mint egy gyűrűvel el-jegyzett, vétkeznek ugyan sokszor, de végképpen a' hittől és jegyesekhez való szeretettől el nem szakadnak. *Hos. 2. v. 20.*

3. Mert az Istennek ajándéki olyanok, hogy soha ő azokat meg nem bánnya. *Rom. 11. 29.* E 2. 4. Mert

4. Mert az hivek Istennek
riztetnek hit által az idvességre. 1

1. v. 5.

K. *Lám azt mondják, hogy a' hittől
sokan el-szakadnak?*

F. Nem az idvezítő hittől mely ő ben-
nek soha nem is volt, hanem mivel tsak
ideig hisznek és a' késértetnek idein el-
szakadnak, ideig való hitnek és ideig va-
ló hitűeknek mondatnak ezek Christus
Urunktól. *Matth 13.*

K. *Miért jutnak tehát az Istennek
szentjei is néha oly kérelkedésekre, mint ha
hitek sem volna az Istenben?*

F. Ugy vagyon az, hogy a' keresz-
tyén ember is jut néha olyan szomorú
állapotra; de az ettől vagyon, hogy a'
hitnek érzése vagy egyéb külső jelensé-
gi mellyékből az hit meg-ésmértetnék,
el-fogynak, az hitnek mint egy szikrá-
nak az hamu alatt semmi tisztamlása nem
láfzik, noha tellyességgel soha ki nem
alufzik.

K. *Több példakkal-is világosítsd a' dol-
got?*

F. Mint

F. Mint a' kut-főnek folyamattya, a'
nyári hévségben meg-lassudik, noha tel-
lyességgel ki nem apad; A' gyümölcs fá-
nak termése. a' fanyaru télnek hidegsé-
gében nem virágzik, de azért tellyessé-
ggel ki nem szárad: Így a' keresztyén em-
bernek hite, a' késértetnek hévségében,
és a' keserves probáknak fanyaru hideg-
ségében, meg-csügged, meg-lassudik, és
külső jeleire nézve nem virágzik, de a-
zért, ha igaz hit, annak gyökerei az id-
vözülendő emberből hóltig soha ki nem
vesznek, hanem mihelt a' késértetnek
hévsége el-mulik, a' keserves probáknak
hideg tele enged, mihelt az Isten az em-
bernek szívében békecséget szóll; azon-
nal az hit ki-ujjúl, és külső jelenségek-
kel-is ismét gyümölcsözvén ki-mutat-
tya magát.

K. *Soha nem érzek annyi jót bennem,
mennyi gonosz indulatot?*

F. Még-is lehet benned igaz hit, no-
ha gyenge, mivel-hogy a' test gyakrab-
ban fellyül vitézkedik a' lelken, több

E 3

a' mi

hogy a' bűnös ember meg-térjen és élyen. Azért efféle lelki dolgokban nem kell conditioval, az az, hával imádkoznod.

K. *Az imádság közre szabad-e átkozódást tenni?*

F. Nem.

K. *Hát Dávid mint átkozódik sok helyen a' Soltár könyvében, nevezet szerint a' 109. Soltárban?*

F. A' Dávid Profétai Lélekkel birt, nem átkozódás volt az, hanem jövendő-lés a' Judás állapotja felől, minémű átok fog ő reá szállani, az mint idő múlva bé-is tellyesedet: De mi nálunk nincsen afféle jövendő tudásnak lelke, mellynek okaért azt példájul nem vehetjük.

K. *Az Isten igéjének halgatásával is élek, de kevés hathatóságát érzetem magamban?*

F. Még-is lehet reménség felőled, hogy vagy az hitnek szikrája benned. Mert a' dolog így vagy gyakorta,
mint

mint szintén a' beteges ember állapotja, a' ki él ugyan az étkeknek jóval, de gyomrának gyengesége vagy egyéb alkalmatlan beteges erőtlensége miatt nem érzi izit azoknak azonnal, noha annak-utánna gyomra meg-erősödven, szájának izi meg-jöven, meg-érzi azon étkeknek taplálo erejét.

K. *Ha nem értek magamban, mihez bízzam tehát?*

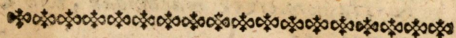
F. Az Isten ígéretihez bízzál, nem a' magad érzéséhez, és várjad az Urat mert az Isten akkor jő-el mikor akar, és úgy jó-el a' mint akar.

K. *Csak reménséggel tápláljam-e magamat?*

F. Bizony hit és reménség által járunk most, nem szemüvel való látás által, mert a' ki mit lát miért reménli azt? Jer. 1. 7. Azt mondgya Szent Pál. *Es boldogok a' kik nem látnak és hisznek* azt mondgya maga Idvezítőnk Johan. 20.

K. *Honnet tudhatom én azt, hogy igaz hittel vagyok meg-igazulva?*

F. Ha anak jo gyümölsét mutatod, mert miképpen a' test a' lélek nélkül, meg-holt állapot, azonképpen a' jo cselekedetek nélkül valo hit, meg-holt állapot. A' jo cselekedetek mindgyárt követik a' meg igazult embert, miként a' jo fateremt jo gyümölsőket, és mondatol ujjá születet embernek.

XVII. AZ UJJA születésről.

K. *Miben áll az ujjá születés?*

F. Az ő embernek meg-öldöklésében, és az Ujembernek meg-elevenítésében, mert egynek fel-épülése nem lehet másnak el-romlása nélkül.

K. *Mitoda az az ő ember?*

F. Az ő ember nem az embernek teste magában, hanem az ember természetinek meg-veszetsége, mellyet hajdan még az első ember életből vonánk magunkra, avagy az egész embernek romlott rosz természet.

K. *M iért*

K. *Miért mondatik ő embernek?*

F. Mert igen régi dolog, még a' paradicsomban kezdeték az a' mi romlásunk, az első embernek engedetlensége miatt.

2. Mondatik, első Adámnak-is, mert ő miatta vesze az egész emberi nemzet: A' Christus ellenben mondatik, második Adámnak, mert ő általa épüle felvizont az emberi nemzet; 1 Cor. 15.

K. *Mitoda az ő embernek meg-öldöklése?*

F. Az mi ujjá születésünknek első része, mikora' Sz. Lélek mi bennünk a' mi veszetségünknek hathato erejét lassanlassan el-rontya, hogy mitöbbé a' bűnnek ne éllyünk. Rom. 6. 6.

K. *Mi következik abból?*

F. A' bűnnek meg-ismérése, meg utálása, a' bűnön valo kefergés, és törődés, mellyel meg-vallyuk és firattyuk, hogy velünk jól tett Istenünket megbántottuk. *Az én bűneimet én ismértem,*

azt mondgya Dávid, és az én bűnöm bűntelen előttem forog én nékem Plal. 51.

K. Mond-meg azt-is, mit értesz az új emberen?

F. Az új ember nevezetén az írásban értenik, az embernek vesztett és romlott természetinek Szent Lélek által való meg-újulása, és a' meg-újult ember-nekelevensége.

K. Miisoda az új embernek meg-elevensége?

F. A' mi ujja születésünknek második része, mikor új életre támadtunk, az az, nem a' bűnnek már, hanem igazságnak szolgálunk és élünk, mert nem elég el-hagyni a' gonofságot, de azzal edgyütt egyízer s' mind gyakorolni kell az igazságot-is. Psal. 33. 15.

K. Tökéletes-e az illetén ujja születés ember?

F. Nem, merta' testnek és romlott természetnek valami seprődékje marad még-is az emberben, míg él ez életben.

K. Mint alkuszik az, az embernek meg-újult részével?

F. Ve-

F. Veszekedik véle, tufakodik mind kettő, és bizonyára a' test és annak régi vesztetsége meg-birja gyakorta az meg-újult résznek és léleknek jora való bepekedését, úgy hogy, az ujja született ember-is nem cselekedí a' jot mellyet akarna, hanem a' gonofit mellyet nem akarna. Innét vagy az, hogy még a Szentek-is gyakorta álmélkodálra méltó vétkekre fakadtak.

*****

XVIII. A' BŰN BOCSÁNATROL.

K. Ki bocsátja-meg a' bűnt.

F. A' ki a' bűnt meg-bocsáthattya, az igaz és örök Isten.

K. Lám a' Christus-is meg-bocsátta ama' gutta útott embernek. Matth. 9.

F. Szintén azért igaz és örökké való Isten.

K. Lám a' Tanító-is meg-bocsátta a' bűnt, Joh. 20.

F. A' Tanító meg-bocsátta a' bűnt,

B 7

az az

azaz, a' meg-térő s' poenitentiát tartó bűnös embernek hirdeti bűneinek bocsánattját.

K. *Lám a' Mi Atyánkban: Mi-is meg-bocsátunk ellenünk vétetteknék?*

F. A' mi meg-bocsátálunk, nem egyéb, hanem csak az ellenünk tört vétetről való el-felelkezésünk, meg-engedésünk, hogy rola nem térszünk ha tehetnénk-is; De hogy a' bűn bűn ne legyen, azt sem a' tanító, sem egyéb senki nem cselekedheti, hanem csak az igaz és örök Isten.

K. *Kinek kell meg-vallanom vétkeimet?*

F. Az Istennek a' kit meg-bántottál, meg-kell vallanod e' végre, hogy bűnidet bocsássa-meg, sérelmidet gyógyítsa-meg. *Tenéked csak tenéked vékeztem, én Istenem, azt mondgya Dávid: és gonosz-ságot cselekedtem a' te szemeid előtt, hogy igaznak ítéltesd a' te beszédedben, és igazsa légy mikor ítélsz. Psal. 51. v. 6.*

2. Meg-vallhatod az embereknek-is a' mint

a' mint Szent Jakab mondgya: *Valljátok-meg, úgy-mond, egy másnak bűneiteket, és imádkozzatok egymásért. Jakab. 5. v. 16.*

K. *Micsoda embernek vallanám-meg bűneimet?*

F. A' Lelki tanítónak meg-vallhatod ez végre, nem hogy bocsássa-meg bűneidet, de hogy tégedet tanítson, vigasztaljon, lelked-isméretiben csendesítsen, biztasson, és bűneidnek bocsánattya felől az Isten igiretinek hirdetésével, bizonyossá tégyen.

2. Jo emberednek-is meg-vallhatod ez végre, hogy rajtad szánakozzék atyafiúi szeretettel, mert ha az ember nyavalyáját kedves barátjának kebelében kiöntheti, sokszor az-is könnyeségére, vagyon el-keseredett szívének.

K. *A' Christusnak két köntöse volt: edzyiket el-darabolták a' vitézek s' felosztották véle; a' másikat egészen hadták; mit tanuljak ebből?*

F. *Néked-is két köntösöd légyen.*

az edgyik a' Hit. Ezt senkivel ne kö-
zöld, hanem éppen egészszen, meg-tar-
tsad, egyedül csak az egy közben-járó
Christus Jéfusnak: A' másik köntösöd
légyen a' Szeretet, ezt el-oszljad, kö-
zöllyed, minden emberekkel, de kivált-
képpen a' kivel egy hiten valláson vagy.
Gal. 6. v. 10.

K. Egy jó ember, egy rossz embertől ,
olly dolgot kért, melly az egész világnál
drágább?

F. A' jó ember, az arimathiabéli Jo-
seph; A' rossz ember a' Pilátus; a' mit-
tőle kért, a' Christus teste mellyet kért
Pilátustól, hogy le-vétetnék a' keresz-
tfáról.

XIX. A' FIUVA FO- gadásnak telkéről.

K. Hogy hogy lehetek én arrol biza-
nyos, hogy én-is az Isten kegyelmében ré-
szes vagyok?

F. A'

F. A' fiuvá fogadásnak lelke által, a'
ki által az Istent szerelmes Atyáknak ki-
áltjuk: és ezen Sz. Lélek tében bizony-
ságot a' milelkünkkel edgyütt, hogy mi
Istennek fiai vagyunk. *Rom. 8. v. 15.*

K. Mikor lakozik én bennem ollyatén
Lélek?

F. Annak bizonyos jelei vagynak.

K. Mellyek azok?

F. Ha előbbi fertelmességedre, mely-
ben bevertél mint egy sárban, visszá nem-
térő, hanem mint meg-ujjult ember az
Istennek lelke által tisztán tartod maga-
dat. Erről szól a' mennyei Vőlegénynek
a' Christusnak jegyese: *Levetettem (ugy
mond) motkos ruhámat, hogy hogy öltöz-
nem fel? Meg-moxtam az én labáimat.
mimódon keverném ismét azokat a' porban?*
Cantic 5. 3.

1. Mikor fiúi leányi indulat vagyon
benned az Istennek szeretetihez, és fiúi
leányi bizodalom azon Istennek jovol-
tához, nem úgy mint a' szolga a' ki sze-
reti ugyan az Urát de a' bérért és fizeté-
sért,

sért, hanem mint fiú, a' ki szereti édes Atyát, nem bérért vagy fizetésért, hanem atyai voltaért: Így az hitetlen ember bérerti ugyan az Istent, de csake' világi joért, fél az Istentől de a' büntetésért; A' kikben peniglen a' fiúvá fogadásnak lelke lakozik, bérertik és félük az Istent, Isteni voltaért. nem annyira csak magok hasznáért.

3. Mikor tel-éledet reménség vagy on benned mennyei örökséged felől, jo jel az, mert a' mennyei örökség és annak várása a' fogadott fiaké nem szolgálé vagy idegeneké. *Rom. 8. v. 17.*

4. Mikor az emberben olly lelki öröm vagy on, hogy az Istennél egy szempillantásig való lételet nem adná ez egész világnak gyönyörűségén; meg-köszölván mely jó és édes legyen az Úr. *Psal. 34. 9.*

K. *Mint viselje magát az ember olyan állapattában?*

F. Ugy, hogy a' benne lakozó Sz. Lelket meg ne bémorítsa, a' mint Sz. Pál

int,

int, keférséggel ne illesztek úgy mond az Istennek ama' Szent Lelkét, melynek általa meg-pérettelietek az teljes váltásnak napjára. *Eph. 4. 30.*

K. *Mikor bémorittya meg az ember a' Sz. Lelket?*

F. Mikor az Istennek Lelke megvilágosítván az embernek elméjét, akarattját és minden indulatit meg-ujjítván, a' lélek vitézkedik az meg-ujjult emberben a' test ellen, tusakodik mind keirő; de az ember a' testhez vonattatik, annak kedvez, annak fogja pártját, a' testnek kívánságit tölti-bé, és így a' lelket meg-bémorittya, keférséggel illeti, és mint egy meg-öltya. *1 Thess. 5. 19.*

K. *Mint lézen osztán dolgo az ilyen embernek?*

F. Bizony keférses lézen fokkor, mert a' bősüállo Isten Szent lelkét töle meg-vonba, az embert magának hagyja, és ekképpen az ember lelkében elhagyattatik.

*****

XX. A' LELKI KESÉRTETEK RÖL.

K. *Mitsoda a' lelki el-hagyatás?*

F. Mint fíntén mikor kedves vigasztalo uti társodtól el-hadgyattatol ró magad viselése miatt, nincs kivel beszélges az uton, egyedül bujdosván félsz retteg minden felől reád jöhető veszedelmétől: Igy fíntén mikor párt ütöd a' Isten Szent Lelkét tőled el-vési, és tennem magadnak hágy, bűncid előtted kezdenek forogni, látván az Istennek igazságát hogy ha érdemed szerint bánék veled, méltán örök kénokra sententiazzhatna, meg-reműlsz, az ördög-is kezd farkallani, elmédben-is megtántorodol, nincs ki eleget teheffen háborodott lelkednek. Ez a' lelki el-hagyatás.

K. *Illyen késértetbe eshetik az Istennek fia leánya?*

F. Illyenbe bizony,

K. El

K. *El-kell veszni annak ez késértetben?*

F. Nem: Mert az Ur kézen tartya, el-hagyattatik ugyan ideig de nem örökké; Egy kis butulásomban el-rejtettem vala az én orczámat te tőled egy szempillantásig: de az én örökké való irgalmasságomban könyörültem té rajtad, azt mondgya a' te meg-válto Urad. *Esaisnál.* 54. v. 8.

K. *Hova lépzen a' hitetlen ember illyetén állapotban?*

F. A' hitetlen ember illyetén állapotában zugolodik bűneinek bocsánatya felől kétségbe esik, némely joval-is előbb halálanak előtte mint Káin, némely halála előtt mint Judás.

K. *Hát az Istennek fia leánya hogy lépzen?*

F. Bizony azok-is meg-tántorodnak de le nem esnek, kétségbe ejtó sokra fakadnak sokszor, de ismét magokat meg-ésmélvén kéri az Isten az Ur Jésus érdemiért, hogy haragjában és bosszúállásában emlekezzék irgalmasságáról. *Habac. 2. v. 2.*

2. Bi-

2. Bizik Istenben minra' fiu édes Attyában. *Ha meg öl is ugy mond még-úó benne bizom.*

3. Jo reménséggel váraozik, miglen ismét el-jő hozzá az Isten. *Esa. 8.*

v. 17.

K. *Ez keserves állapotban mikorra jő el az Isten?*

F. Mikor az ember a' halálnak már fintén kapujára jutna, a' kétségbe esésnek partyára érkeznek, azonban az Isten kezét alá teszi, a' halál kapuiból ki-vési.

K. *Mit éssen ofztán vége?*

F. Mint az el-fáratt Galambocskának mely az ózón vízben nem találá nyugodalmas helyet lábainak, meg-nyitá Noë az ablakot és bé-vővé begény fáratt Galambot, s' meg-nyugotá: Igy az Isten a' késértetnek és keserves próbának ózón viziben hanyattatott keresztyén embert visont kegyelmébe vési, meg-ujitya, a' késértetnek ózón vizét le-fállitya, bűneinek bocsánattya felől biztattya meg örvendezteteti csontyait, mel!

mellyeket meg-rontott vala, a' félelem helyett lelki csendesség következik és öröm *Várván vártam* ugy mond az felséges Urat, és imé hozzám fordula, a' mely veremből ki-hozza. *Psal. 40.*

K. *Mint viseli magát annakutánna a' késérteiből ki-szabadult ember.*

F. Virézkedik az ördögnek sugallási ellen, a' testnek izgatási ellen, a' szívnek keménsége ellen forgalmatos ahétatos lében a' könyörgésben és bűnein való kefergésben, meg-gondolván azt minémű rettenetes dolog a' meg-haragutt Istennek kezébe esni.

2. Inkább s' fellyebb szereti az Istent, mint annák előtte, az Istennek beféde lében étel ital az ő lelkének.

3. Inkább oja magát a' büntől, és okosabb lében, hogy a' Sátánnak töribe ne akadgyon ismétlen.

4. Szövérséget vét semeivel, nyelvével és egyéb tagjaival, hogy gonofságra ne mozdullyanak.

K. *Miért bocsát Isten ilyen keserves kísér.*

kísértetek az ő választottira?

F. 1. Azért, hogy az Istent megismerjük. Hogy tudni-illik mint a' fiógyermeket, csak az édes anyja kérelheti-meg, így a' háboru elmét csak a' lelkeknek Attya az Isten csendesítheti-meg, és hogy ő egyedül az a' ki kézen fogva tart minden teremtettt állatokat, ha meg-vonja tőlök lelkét, azonnal mindenek meg-háborodnak és semmivé lésnek.

2. Azért, hogy magunkat meg-ismérjük. Minémű nyomorultak vagyunk mi természetünk szerint, ha az Uról magunknak hagyattatunk.

3. Hogy magunkat meg-alázzuk az Istennek kegyelmét meg-böcsüllyük, és mint amaz Jérusálemi halasztó mellett fekvő betegeknek fokasága a' viznek megmozdulását, így az idvességnek ezközit meg ne utálljuk. *Joh. 5. 3.*

4. Hogy annál inkább kívánczunk az Istennek ama semtől sembe va-

lo lá-

lo látására holot nem felünk hogy az Isten soha többé el-hagyon.

K. Add előmbé rend szerént a' kísérteteknek számát, és azokból való ki-szabadulásnak módját?

F. 1. A' Sátán, ki az egész földet békerülvén el-járja keresvén kit el-nyelhesse, sőt az Istent arra ingerli hogy az embert adgya kezébe; néha világosságnak angyalává tünteti magát és akképpen indit tégedett testi bátorságra, néha tulajdon bőrben elő álván rettegtet és kétségben esésre kénserit. Itt esmérde meg gyarlovoltodat, fegyvertelen erőtlenségedet, és a' mi fejünkhöz az Ur Jétushoz folyamodgyál.

2. A' Bűn A' gonosz kívánság mely a' bennünk lévő törvénnyel viaskodik, és gyakorta ezt meg-győzvén, mint egy foglyokat rabul hordoz bennünket. Ez ellen a' Szent Lelket hijad segítségül, a' testnek kívánságait bé ne töltsed, fűs a' bűntől az Istenért, de ne fűs az Istentől a' bűnért.

F

3. Az

3. *Az Istennek törvénye.* Melly kimondgya bűneidet, vádol és érdemed szerint átkozottnak kiált tégedet, hogy még nem maradtál mindazokban, melyek mag-vadnak írva a' törvénynek könyvében. Ez ellen a' Christusnak igazságához ragaszkodgyál, és az ő töltött kegyelem szerint új életet élly.

4. Az Istennek haragjától való féltel. Minék-utánna a' törvény meg-ret-tenti a' bűnös embert, a' bossu-állo I-stennek haragjának rúztól csak nem-meg-emésztetik. Ez állapotodban, a' Chri-stusnak oldalából ki-folyt piros vérrrel és vizzel óltadsz tűzet, és poenitentia-tar-to köny-hullatáfodnak folyásával ön-tőzdz ez haragos lángot.

5. *A' lelki-isméret.* Melly az ember ellenbizonyyságot téveszt, bűneiről meggyőzvé. Ez ellen állaffad a' mi lelkünknek orvosát a' Christust, és az ő érdemében való bizodalommal bűneidnek bocsánattya felől légy álhatatos.

6. Ónnón maga az Isten. A'ki néha
mint-

mint-egy meg busult medve, a' mint-
szell Hóféas, † ugy jó reád, és mint-egy
ellenség nyilait lövöldözi reád, mint
Job mondgya vala, sőt végtére küzdik
veled mint Jákobbal. Ez aránt ugy vi-
feld magadat, hogy az Istent enge-
stelyed, és el ne bocsássad mig nem meg-
áld tégedet. † *Hof. 13. v. 8.*

XXI. AZ EMBERNEK
külső meg-probáltata-
sáról.

K. *Micsoda moddal léfzen az?*

F. Azzal, hogy az Isten nem minden-
kor kézen fogva hordozza az embert,
hanem miképpen hogy az édes atya a'
járáni tanuló gyermekét el-efni hadgya
gyakorta; így az Isten-is az ő hiveit kül-
ső próbák által-is ebrevgeti, nevedéken
hiteket öregbiti, erőffiti, mint ama' Ca-
nanéa affonyi állatnak, a' kit valoba-
meg-probála Idvezitönk. *Matth. 15.*

K. *Abrahám felől-is hallottam, hogy volt afféle próbán?*

F. Igen-is.

K. *Hogy-hogy parancsolhatta Isten Abrahámnak, hogy a' maga fiát ölye-meg?*

F. Szabad volt Isten véle. Mert az Isten semmi törvénytől nem függ, holott nálánál nagyobb senki nincsen, a' ki törvényt szabna eleibe.

2. Az életet Isten adta, ha el-kiván-nya, szabad véle.

K. *Nem vétkezett volna-e Abrahám, ha meg-ölte volna fiát Isákot?*

F. Nem. Mert az Isten parancsolattya, törvény; annak engedni nem, vétek.

2. Az igaz szolga, az Urának parancsolattjának enged, ez az ő tiszti, nem hántorgattya azt, mit akar azzal az ő Ura, hanem a' mit néki parancsoltak annak végét és ki-menetelét az Urára bíz-zá, a' gazdára hadgya.

K. *Mellyik volt nagyobb; Abrahám kész volt a' meg-öletre, Isák-is kész volt a' szenvedésre?*

F. Ugy

F. Ugy látik, hogy Isák nagyobb dolgot cselekedett.

1. Mert nagyobb dolog halált szenvedni, hogy nem mint a' ki meg-öli.

2. Nagyobb dolog az halálnak fájdalomt és rettegését viselni, mint Isák; hogy nem mint csak nézni, mint Abrahám csak nézte volna.

De ellemben.

Az Irás az Abrahám engedelmeségét hirdeti inkább, hogy nem mint az Isákét.

Elsőben, mert Abrahámnak, az egy-gyetlen egy fiát, édes fiát, ártatlan fiát, kell vala meg-ölni, melly dolgot édes attyának cselekedni, nagyobb; kezevessebb és rettenetesebb, hogy nem, mint ha magának kellett volna meghalni.

2. Isák nem-is tudta a' doldot, és ha reá költ volna, csak hamar által-ment volna az halálon; meg-menekedett volna attól, nem sokáig tartván annak szenvedése; De Abrahámnak mint édes at-

tyának harmad napig valo lelki háboruja, tusakodása, gondolkodása, busulása, szív-béli sérelme, fia meg-ölésétől irtozása, ki mondhatatlan dolog!

3. Ha idegen ölné-meg, szenvedhetőbb volna, de hogy az édes atya ilya-meg fiát, irtozik a' természet attol.

K. Tudta-e az Anyja a' Sára?

F. Mint hogy Isák maga sem tudta e' dolgot, a' mint favából ki-tetfik, midőn azt kérde: Édes atyám, im-hol a' tűz és a' fa, hol vagyon penig az áldozatra valo bárány? Így az Anyjától-is Sárától hihető hogy el-titkolta volt Abrahám, mint olyan hallatlan dolgot, hogy mint édes anyjának írásával és jajgatásával meg ne gátolodnék e' dologban.

K. Miért próbálta Isten az embert, holott jól tudgya mi legyen az emberben?

F. Azért, hogy mások-is lássák. Mint fentén a' tanító mester próbálta és examinálta gyakran a' gyermeket mások előtt, olly dologrol, mellyet jól tud a' mester

mester hogy meg-tud arra felelni a' gyermek, de cselekedni a' mester másoknak kedviért, hogy mások-is lássák és tudgyák mi legyen azon gyermekben.

K. Mint rendellyem kérlek ez aránt életemet?

F. Ugy, hogy ha valami lelki kifiztet vagy külső proba reád érkezik, azonnal ki-kereffed micsoda Jonás indította azt a' fél-vehet, és addig ne nyugodgyál miglen testednek hajójából ki nem vetted, az el-kezdett jobban meg-maradni igyekezzél, meg-rattván a' hitet és a' jó lelki-isméretet: Ekképpen meg-álhatsz az Isten előtt, ki nem kifiztet fellyebb ha nem a' mint el-viselheted, nem fél az éjjeli rettegetéstől, mert meg-rontya. Isten a' Sáránt a' te lábaid alatt hamar.

XXII. AZ HITNEK meg-erőssítéséről.

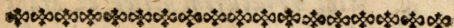
K. Mivel erőssítem hitemet?

F. Az Isten igéjének halgatásával.

Mert az hit az Isten igéjének hallasából
vagyon. *Rom. 10. v. 17.*

2. Az Ur Christustól rendeltetett Sa-
cramentomokkal valo éléffel-is.

XXIII. A' KERESZT-
ségről.

K. Hiszem meg-keresztelkedtem, A-
tyának, Fiának és Szent Léleknek nevé-
ben?

F. Jo ugyan, de nem elég az idvefségre, mert a' Hypocrita ember is megkerestelkedett azzal a' külső vizzel való kerefséggel.

K. Hát mi kívántatik hozzá?

F. Ez, hogy emlékezzél meg micso-
da fogadást tőltél Istennek a' kereftés-
ben, hogy tudni-illik azt az Istent kinek
nevében meg-kereftelkedtél, holtig i-
gazán, jámborul, hiven, úfán foglald,
tőle el nem szakadsz, és az ő Zászlója alatt
hűségesen vívőzkezel az ördög ellen, e'
világ

világ ellen, és a' testnek minden gonos-
ra való izgatási ellen.

K. Nem emlekezem én arra hogy olyan fogadást töttem volna?

F. Hiszem a' nélkül kereftséged semmi. Más az hogy, arra valók a' kereft-
Atyáid, Anyáid, kik Komáknak mon-
datnak, az az, a' te kereftségedről és a'
kereftségben lőtt fogadáfodrol, bizony-
ságokn. k.

K. Azt sem tudtam ez ideig; Mire
valok a' Komák?

F. Elsőben. A' Koma, bizonyság ar-
rol, hogy a' gyermek keresztyén Atyá-
tól Anyától született.

2. Bizonyság arról, hogy igaz Ecclésiának tárfaságában, igaz *religióban*, igaz vallásban bültetett, és annak bizonyosságára e' külső látható Sacramentommal úgy-mint a' keresetséggel, abba a' tárfaságba a' kisdéd gyermek bé-ikratik, bé-véteik,

3. A' Koma arra valo, hogy tehetsé-
ge berént igyekezik azon, hogy a' gyer-
mek

mek azon keresztyén vallásban és Ecclesiában melyben meg-keresztelkedett nevelkedgyék-fel-is. Ez az oka, hogy mondatnak más nevezeten-is, kereszt Atyáknak Anyáknak.

K. *A' más valláson lévő ember leheté efféle kereszttségben Koma?*

F. Nem lehet különben, hanem ha ez három dolgot fel-vállallya, az az, bizonyság léssen arról és meg-vallallya, hogy a' gyermek keresztyén Atyától Anyától született. 2. Hogy igaz vallásban születet. 3. Hogy tehetsége-berént igyekezik azon, hogy a' gyermek azon vallásbá nevekegyék-fel, melybē meg-keresztelkedik. Mellyeket a' más vallásu ember ha meg-vall, a' maga vallását czáfolly meg, és lelke ismérleti ellen állélé a' Komaságra; ha pedig szívében mást gondol, hypocrita és sin mutarás képpen áll elé a' Komaságra, mely miatt ő nem léssen bizonyság, az az, sem Koma nem lehet, sem méltán a' kereszt Atya Anya nevet nem viselheti.

K. A'

K. *A' kisdéd gyermeket mi haszna addig meg-keresztelni, míg fel-nevekedvén vallást nem tévzen híréről?*

F. Miért nem: hiszem a' kinek Atya Anyja az Istennek frigy kötésében és szövetségében ben vagyon, annak gyermeke-is azon Istennek szövetségében ben vagyon, melynek bizonyosságára a' kisdéd gyermek meg-kereszteltetik.

2. Ha az Atya Anya keresztyén, a' születet gyermek-is keresztyénnek mondatik; mint fíntén, a' ki nemes ember, a' gyermeke-is mihelt születik, nemes, és nemesi szabadságban vagyon, mint fíntén az Atya és Anya. Ere nézve annak okáért, a' kisdéd gyermek a' külső jellel avagy Sacramentommal, ugymint, a' Keresztésséggel méltán élhet, és méltán-is él, sőt vétek volna, ha nem élne.

3. Az ő Testamentomban-is az Istennek népe nem várta azt hogy a' gyermek fel-nevelkedgyék, hanem környűl metélték nyolczad napon.

K. *Hát ha pogánynak a' gyermeke volna?* F 6 F. A'

F. A' pogánynak a' gyermeke-is pogány, azért tel-növését kel várni, keresztyénné lenni, az hitnek ágazatira meg kel tanítani, arról vallást kel tenni, és annak utánna annak bizonyására és meyerősfítésére, ugy kelez külső és látható jellel avagy Sacramentommal élni, az az, meg-keresztelkedni.

K. *Hát ha öreg legény volna?*

F. Ugy-is a' kívántaik hogy a' hitnek ágazatit meg-tanullya, vallást tégyen, meg-térjen, és annak bizonyására Sacramentomokkal éllyen.

K. *Hát a' kikeresztelestlen meg-hal, el-kárhozik-e?*

F. A' kiannyi időt ért, hogy a' Kereszttségnek Sacramentomát meg-tudgya gondolni; Isten rendelkezésének lenni, s' még-is meg-veti, semmibe hajtya, az olyan ember el-kárhozik. De ha a' gyermek születik oly helyen, a' hol egyházi solga nem lakik, avagy oly helyen, a' hol pogánysággózt lakik, avagy oly helyen, a' hol az ellenkező vallásuaktól til-

tatik.

tatik, s' azonban igyekeznék ugyan, de a' gyermek hirtelenséggel keresztelestlen meg-hal, azért el nem kárhozik, mert az Isten nem kötötte magát ahoz a' külső esközhöz.

K. *Szabad-e embernek oktalán állat nevére kereszteltetni gyermekét?*

F. Ha keresztyén embernek nem szabad pogány névre kereszteltetni gyermekét, annál inkább oktalán állat nevére, minémű a' Farkas, Leo, Oroslán, Urfula, Nőtén medve, &c. nem szabad.

K. *Miért hogy a' keresztiséggel egyszer élünk; Az Ur Vatsorájával szokszor?*

F. A' keresztiség által születik az ember az Anyaszentegyházban; Az Ur-Vatsorájával tápláltatik lelke az Anyaszentegyházban, elég egyszer születni, sokszor kell tápláltatni.

2. A' keresztiség által a' kisedet gyermek az Istennek fiainak leányinak lajstromába iratik-bé, és számláltatik száma közé. Elég egyben bé-irattatni és bé-számláltatni.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXIV. A Z UR-V A- esorájáról.

K. *Miképpen erőssítem-meg hitemet az Ur-Vacsorájával?*

F. Azzal valogyakran éléssel.

K. *Mit forgassak elmémben, mikor az Ur-vacsorájához járulok?*

F. Ne világi dolgokat, hanem az Ur Jéfusnak benvedését, vére hullását, és a keresztfán való halálát, mellyel a' te bűneidért eleget tőtt, az Atyával meg-bé-kéltetett, az idvességre el-pecsételt, és hogy erről bizonyos lehess, belől fivedben hitet nemzet, külső-képpen pedig annak bizonyosságára ez látható Sacramentummal való élést engedett.

K. *Ha pörben vagyok valakivel, élbe-seké az Ur-Vacsorájával?*

F. Meg-lehet. Mert két félnek valamely dolog felől való viszálykodását törvénnyel el-igazítani, nem tiltja az E-vangelium,

K. *Há*

K. *Hát ha haragosom vagyok?*

F. Békeleget ferezz vele, ki-vetvén fivedből a' harag tartást, mert az Ur-Vacsorájával való élés több végei között a' Christushoz és felebarátunkhoz való szeretetünknek és edgyességünknek mutató jelensége.

K. *Ha amaz nem akarja a' békeséget?*

F. Ha nem akarja, annak vétké nem foghat meg téged az Istennek jó tétéményivel való éléstől, és az idvességnek eszközitől.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXV. A' J O C S E- lekedetekről.

K. *A' kegyelemnek országa mi kö-veti?*

F. Az örök életnek országa, mellyet birunk ez életben hitnek általa, miglen jutunk Istennek ama' szemtől szemben való látására az örök életben. 1 Cor. 13. vers. 12.

K. *Hom-*

K. Honnét adaték az örök élet?

F. Az Istennek kegyelméből, mert a' bűnnek soldgya az halál, az az, Istennek pedig ajándéka az örök élet. *Rom. 6. rész. utolsó vers*

K. Ugy de miért adatik?

F. A' Christufnak érdemeért.

K. Ha a' Christufnak érdemeért; Nem kegyelemből adatik tehát?

F. Immár oda fellyeb-is meg-mondottam hogy a' Christufnak érdemét és elég tételét fontolod, mivel drága ár-ron váltattunk-meg érdemlette Christus minékünk az örök életet, de mivel hogy az Atya Isten ingyen való kedvéből küldötté szent fiát; a' Fiu-is szabad akarattýából vállalta-fel váltságunknak meg-adását; Kegyelemből vagyon ez.

K. A' bűnnek soldgya az halál, tehát, a' jo cselekedeteknek soldgya az örök élet?

F. Nem úgy mondgya szent Pál, hanem így: A' bűnnek soldgya az halál, az Istennek ajándéka az örök élet. *Rom. 6. v. ult.*

K. Ha

K. Ha gonoszért büntet Isten, a' jo cselekedetért kegyelmez tehát azon Isten?

F. Nem egyaránt vagyon a' dolog, mert az Istennek jóvalta és irgalmátsága az ő természetiből ki-hatnak másokra, minden érdemlés nélkül; de a' büntetés és bolzszu állás azon Istennek természetiből nem hatnak soha senkire, a' meg-érdemlés nélkül; a' teremtésben az Istennek jóvalta ki-hatott a' teremtet állatokra, az ő érdemlések nélkül; de az ő büntető igazsága nem hatot senkire, a' meg-érdemlés nélkül, az az, nem büntet senkit, hanem ha meg-érdemli. Mint a' méh mézet ad természetiből, de nem csip ingerlés nélkül.

K. Ha gonosz cselekedetekért kárhozik-e az ember; a' jo cselekedetekért idvezül tehát?

F. Ez arant sem úgy vagyon a' dolog. Mert a' gonosz cselekedetek meg-érdemlik igazság szerint a' kárhozatot: De a' mi jo cselekedetünk nem olly tökéletesek hogy véghetetlen jutalmat, örök életet érdemellyenek. K. Mi

K. *Miért nem?*

F. Azért, mert ha mikor jot cseleke-
sünk-is, némely csak bókásból, némely
haragjában, némely felelemből, némely
fégyenletiből cselekefik jot, némely
ismét csak maga mutogatásból, némely
kételenségből miat ama' hamis biro, a'
ki igazságot szolgáltat a' beginy abbony-
nak, de csak azért, mert el-unta vala a'
réa járást. Sok fogyatkozás, sok hiba,
vagyon cselekedetünkben. *Luc. 18.*

2. Mert nem magunk erejéből va-
gyon ha mi jot cselekedhetünk, hanem
Isten kegyelméből; azért a' jutalmat-is
azon Isten kegyelmének tulajdonítsuk.

3. Mert hogy jot cselekedgyünk,
tartozzuk véle; Annak-okaért miso-
da érdemet várhatb onnét, a' mivelados
vagy, és a' minek meg-cselekedésére kö-
telts vagy? *Hamind azokat cselekedén-
ditek is, a' medyek néktek parancsoltattak,
azt mondgyátok, haszontalan szolgák va-
gyunc, mert a' mit kellett cselekednünk azt
cselekedtünk, úgy tanit ldevezitők, Luc.*

17. v. 10.

4. A'

4. A' mi hibás jo cselekedetink mi-
csoda egyenlőséggel avagy illendőség-
gel érdemelhetnék a' tőkélletes boldog-
ságot? *2 Cor. 2. v. 16.*

K. *Lám az Isten jutalmat ígér a' jo
cselekedetért?*

F. Nem hogy meg-érdemlenéd, ha-
nem csak atyai joveléből igéri és adgya.
Mint bintén az édes atya, látván gyer-
mekének gyengé, hibás és fogyatkozá-
sal elegyes jo igyekezetit, kedvelli mind-
az-által (noha nem érdemlené) meg-is
jutalmazza, az az, atyai szeretetből meg-
ajándékozza,

K. *Mire valók hát a' jo cselekedetek?*

F. Valamire valo az út, mellyen te
mégy és jutb az örökségbe mellyet a' ki-
rály kegyelmességéből adott tenéked;
bintén úgy a' jo cselekedeteknek útain
mégy és jutb az örök életre, † mellyet
az Ur Jéhus kegyelmességéből szerzett
tenéked. Az örökség, a' királynak a-
jándéka; az út és úton valo menésed
nem oka, hanem esköz azon örökség-
nek

nek birására : Igy az örök élet, az Istennek ajándéka ; a' mi jó cselekedetink nem oka, hanem út és eszköz azon örök életnek birására. *Eph. 2. 10. † Sunt viae regni, non causa regnandi. Bernhard.*

K. Szükségesek tehát a' jó cselekedetek ?

F. Igen-is, a' mint, mondám, nem azért ugyan, hogy az által idvezűly, mert arra nem elégséges, hanem hogy azon mint-egy úton juss-bé az örök életre.

2. Szükséges, mert Isten parancsolja.

3. Szükséges, mert hiszem jó életre nem gonofságra teremttél.

4. Mert a' jó cselekedetek mutató és látható jelei a' mi hitünknek és hálá-adó voltunknak, mint a' jó gyümölcs a' termő-fának.

K. Hát a' gonosz embernek is néha való jó cselekedetire tekint-e az Isten ?

F. Tekint bizonyára, sőt sokszor világi jókkal meg-is jutalmazza, mint Achábnak maga meg-alázásaért, nem hozzá-el

zá-el Isten a' veszedelmet házára az ő idejében. *1 Reg. 21. v. ult.*

K. Azt hallottam, egy jó emberért egész várost meg-tart az Isten ?

F. Ugy vagyon. mert az Isten maga mondgya Jeremiásnál az ötödik részben, az első versben. Tíz igazakért meg-kegyelmez-va az Isten a' nagy Sodom városának. *Gen. 18. v. 32.* Az egy Sz. Pálért, két-fáz hetven-hat ember tartaték-meg a' hajóban. *Act. 27. v. 37.*

K. Azt is hallottam, hogy egy ember vétkeért sokakat meg-vér az Isten ?

F. Az-is igaz ; mert Achán vétkeért sokakat meg-öle az Isten, *Josh. 7.* Az egy Manassés Király vétkeért, azt mondgya az Izraélnek Ura Istene, *2 Reg. 21. v. 11, 12.* Imé én olly veszedelmet hozok az egész népre, hogy mindennek a' ki azt hallja, meg-csendül mind a' két-füle beléje.

K. Edgyik ember jó maga viselésiért, a' másik attya fia nem idvezülhet ?

F. Nem. Mert niacs vértég a' meny-orfág-

144 *Keskeny Ut melly*
annya, hogy az Isten adgyon fiat néki.
1 Sam. 1.

K. *A' ki pénteken húst nem eszik bőjté*
az?

F. Nem: Nem-is jól cselekedzi.

1. Mert Isten nem parancsolta, hijá-
ban való tisztelet pedig az olyan mellyet
Isten nem parancsolt, hanem emberek
találmánya.

2. Mert csak étekben való váloga-
tás. 1 Tim. 4.

3. Merta' napokban való válogatás,
pénteken nem csüörtökön. Gal. 4.
10. 11.

4. Merta' szükség nem hozza, akkor
kel pedig böjtölni, mikor a' szükség ki-
ványa. Matth. 9. v. 14. 15.

5. Mert mindenek tiszták, a' tiszták-
nak, csak hálá-adással vegye az ember,
ha kinek pedig lelke ismerete tisztáta-
lan, étele itala-is tisztátalan. Tit. 1. 15.

K. *Hiszem szabad jól cselekedni Húst*
nem enni?

F. Még ha jó volna; más az hogy,
jót

víszén az Eletre. 145

jót sem szabad cselekedni olyat, mel-
lyet Isten nem parancsolt, ha csak szo-
kás, ha csak emberi gondolat és emberi
találmány, ha szintén jónak tartzik-is,
nem szabad azt cselekedni, mert nem
vagyunk mi bölcsőbbek az Istennél, a'
ki meg-rudta gondolni mit kell paran-
csolni, s' mit nem.

2. Ha minden héten kétszer böjtölés-
is mint a' Pharisaus; ha az esztendőnek
nagyobb részét böjtöléssel töltöd-is el. So-
kásból mint az oláhok, haszontalan,
mert hijába tisztelnék engemet az em-
berek olly tisztelettel mely emberek pa-
rancsolati, azt mondgya Idvezitónk.
Matth. 15. v. 9.

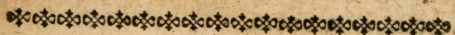
K. *Azt-ú mondgyák a' mi az ember-*
nek száján bé-méggen, nem vétek az?

F. Christus Urunk mondgya. Matth.
15. 11. 17.

K. *A' részegség az ember száján mé-*
ggen-bé?

F. Nem a' részegség; hanem az ital
méggen-bé, annak-utánna az italból jó
G inkább-

inkáb-ki embernek fájából a' rébség; A' bor ital mint fintén a' viz ital, a' menyiben ital, és embernek fáján bé-mégyen, nem bűn, hanem az ital után következő mértékletlenség, az a' rébség, és az itallal való gonoszul élés, az a' vétke-ség.

XXVII. AZ A TYAK

Anyák magok viselése-
séről.

K. Vélkezik-e az édes Anya, igaz elég ereje lévén reá, ha idegen dajkával szoptatja magzatját?

F. Vetkezik.

K. Bizonyíts-meg ezt?

F. 1. Vétkezik a' Természet ellen.

Mert a' természet nem hibába adta az A-
nyának a' tejet, akar minémű rendű af-
fönyi állat légyen.

2. Az Anyai réjjel fiija a' magzat az anyai fecretetet; nem csuda tehát ha némely-

melyben nincsen Annyához való be-
te.

3. A' föld az ő termését; a' fa az ő gyümölcsét; minden oktalán állat az ő tenyésését, így az édes anya az ő gyermekét: maga neveltye, éltesse, azı kíván-nya a' termését.

11. *Vetkezik az édes Anya az Isten ellen.*

1. Mert az emlők és téjjel tellyes ke-
belek, Isten áldása. Vének hát meg-foj-
tani az Isten áldását, nem akarván fop-
tatni, *Gen. 49. 25.* Ellenben a' tej nél-
kül való kebelek, Istennek árka, osto-
ra: vének tehát fánt-fándékkal magára
vonni az Istennek ostorát, nem akarván
fopratni.

2. Szent Pál-is dicfiri az ollyatén af-
bonyi állatot, a' ki magzatokat nevelt:
nem dicfirt tehát a' ki mással nevelteti.

III. Vétkezik a példák ellen.

*Mosest, az édes annya bopratta, ne-
velte, úgy igazgató az Isten. Exod. 2.*

Sámson, az édes annya bopráta, ne-

velte, úgy tanítá az Angyal.

Samuelt, az édes anyja az Anna asszony boptatta, nevelte, 1 *Sam.* 1. 22. 23.

Dávidot, az édesanyja boptatta, nevelte, *Psalm.* 22. 10.

K. *Tudsz-e több példát?*

F. Mendok még ketőt: *Sára* az *Abrahám* felesége, maga boptatta *Isákot*; *Mária* ő maga boptatta a' *Jesust*. Nézzed. A' *Sára* gazdag asszony vala, mintegy fejedelem asszony, *Mária* begény asszony vala, útban vala; *Sára* öreg asszony vala. *Mária* iffiú gyenge új asszony vala; E' két példával azért, mind begény mind gazdag, mind iffiú mind öreg, maga menthetetlen, valaki magzattyát ereje lévén reá, maga nem boptattya.

Végezetre.

Amaz Asszonyi állat, a' kia' sereg közdött fel-kiálta és monda *Jesufnak*: Boldog a' méh melly régeder hordozott, és az emlékek mellyeket boptál. Fel teszi azt, hogy annak emlékeit bopta, a' ki méhében

hébē hordozra. De ma sok helyē, boldog és jámbora' ki méhébē hordozza, parázna a' kinek emléit boptja. Azért méhében se hordozza, a' ki magzattyát ereje lévén reá, boptatni nem akarja. † *Luc.* 11. 27.

K. *Nem héjába tehat, hogy némely atyának el fájult fia, leánya, vagy on?*

F. Hogy a' jó atyának is gyakorta gonosz fia legyen, azzal jelentetik, hogy a' jó erkölcs nem természet szerint való nemzéssel adatik, sem büntetésével nem hozza az ember; hanem Istennek ajándéka, Isten oltogatya a' kinek akarja.

2. Igyekeztek azért az atya, járjon el atyai tisztiben, a' dolognak végét bizza Istenre.

K. *Jól viselje hát bár magát az Atya s' Anya gyermeki előtt?*

F. Jól bizonyára, ha büntetést nem akar vonni mind magára, s' mind mara-dékira.

K. *Lám azt monogják: A' fiú nem viseli az atyának terhet?*

F. Nem viseli, az az, nem kárhozik

el a' fiú az atya vétkeért.

K. *Hát e' világon szenved a' Fiú az Atya vétkeért?*

F. Igen bizony. Mert az Isten az atyáknak vét két meg-bünteti a' fiakban, harmad és negyediziglen-is. *Exod. 17.*

v. *Példának okáért.* Az Amalek akkor vétkezék Isten ellen, mikor az Isten népe ki-jöve Egyiptomból, az után sok száz ebtendőkkal talám negyedik izben bünteté-meg Isten érette őket, a' Saul által, el-törölvé mind magokat, mind barmokat, 1 *Sám. 15.*

2. Látod meg-hala a' fiú az atya vétkeért. Mint Dávidnak kis gyermecskeje meg-hala az atya paráznasága miatt, 2 *Sám. 12.*

K. *Szegény ártatlan kis gyermek, hiszen nem edgyezett ő az atyának vétkeiben?*

F. Ha nem-is. Az Atya büntetődött a' fiában, az édes atya szenved mikor a' fia szenved, mivel ez a' testi halál e' világi büntetések közzé számoltatik.

2. Más

1. Más az, hogy a' gyermek sem ártatlan az Isten előtt, mivel-hogy bűnben fogantatik, bűnben melegíti az anyja az ő méhében, bűnben születetik, eredendő bűnben; erre nézve-is tartozik az halállal.

*****

A Z E R E D E N D Ő Bűnről.

K. *Micsoda az, az eredendő bűn.*

F. Természet szerint való, véle születet vesetség, hajlandóság a' gonosra.

K. *A' mai született gyermek, sem gondolattal, sem cselekedettel nem vétkeztet?*

F. Ha nem-is, ugyan má: bűnös természetűnek kell mondanod, mint a' kigyónak fajzattya noha még senkit meg nem csipett, de affelől ugyan mérges állatnak kell mondanod: Es mint az oroslány a' vagy farkas fiú, noha még senkit meg nem mart, de azért ugyan véle születet

G 4

a' 12

a' ragadozás, és ragadozó állatnak kell mondanod; így az emberi állatnak is nemzését bűnös természetűnek kell val-lanod. *Esa. 11. 8. Psal. 58. 4, 5.*

K. *Ha fel nevelkedik?*

F. Ha fel-nevelkedik ki-mutattya-ter-mésetit, mit hozott sületésével, meg-látod hogy mind gondolattyával, be-széddével, cselekedetivel, vétkezik Isten és emberek ellen.

K. *Nem bíjába mondgyák: romlott az emberi természet?*

F. Meg-ítélhedd ezekből:

Csecsemő korában; bűnben fogantat-tik, bűnben sülettetik.

Gyermek korában; Mindgyárt ki-tet-szik foga fejjéri, mér-ges természet mint a' kigyónak; gonosra hajlandósága mint a' farka finak.

Fel-serdült korában; minden indulat-tya és gondolattya süntelen gonos. *Ge-nef. 6. 5.*

Iffúságában; annak virágját benteli a' Sátánnak, e' világnak, és a' testnek kívánságinak.

Fér-

Férfúi korában; hordozza Zászlóját a' Sátánnak, nem annak a' kinek nevé-ben meg-kereftelkedett.

Véniségben; a' véniségnek coronája a' tanács-adás, de többő a' gonosra hogy nem a' jóra.

K. *Mihez tartssam ez aránt magam?*

F. Kicsiny korod felől mondgyad az Istennek: Kicsoda ádtistát a' tistáta-lanból Uram! moss-meg engemet.

Gyermek korodban; mint a' hajlandó csemetét hajrogassad Ur Isten bívemet-lelkemet.

Fel-serdült korodban; Teremts új bi-vet Uram én bennem, és az engedel-mességnek lelkével ajándékozz-meg engem.

Iffúságodban; Iffúságomnak vétkét kérlek hogy meg ne emlitsed, sőt nagy kegyeségedet én Istenem meg-tekintsed.

Férfúi korodban; Az erős vitézeknek karjokat te ranítod Uram, vezérellyed az éneletemet-is. *Psal. 144.*

Ventégedben; Te benned bízom az én anyámnak méhétől fogva, ne hadgyel engemet az én meg-ősfülesemnek és vénségemnek idején Uram! *Psalms.* 71. v. 19.

K. *A' mint ezekből eszemben veszem, Szükséges a' gyermeki elmét tanítani?*

F. Igen-is bizony, mert az ember e' világra születésével semmit nem hoz, tudatianságban születtetik, hanem Isten után tanulással, gyakorlással, jut a' mire juthat. *Job.* 11. 12.

2. Születtetvén az ember; az emberi elme olyan mint az iratlan tábla, az után irnak reá a' mit irnak.

3. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a' ro'f könyv, mellyből sokat kell ki-törölni, hogy jó könyv legyen, sokat kell belé-írni, hogy egész könyv legyen.

4. Születtetvén; az emberi elme olyan mint a' műveletlen szántó föld, mellyben magától sok gaz terem, munkával, irtogatással, forgolódással, tanítással,

tással, oktatással, kell hozzá nyúlnoi: hogy *exultus* ember legyen; *Proverb.* 4. v. 3.

K. *Mert nem Pap vagyokén?*

F. Mindea keresztényen ember az ó házában lelki Pástor, Király és Pap.

Lelki Pástor azért: Mert vagyon egy kicsiny nyája, tudni-illik a' lelke.

Király azért: Hogy uralkodgyék a' maga ro'f indulatin, és hogy fépen rendellye, igazgassa háza népét.

Pap. Nem azért, hogy ökörrrel áldozék, hanem halá-adáfnak áldozatnyát mutassa Istennek. 2. Hogy meg-öllye a' testnek gonos kívánságit. 3. Hogy oktassa háza népét.

K. *Irás tudatlan ember vagyok?*

F. Nem vagy tudatlanabb az égnél, az egek hirdetik az Istennek dicsőséget, te pedig okos lélekből állasz. *Psal.* 19.

K. *Minden szamár a' magaterhét viseli?*

F. Ugy a' szamár, de a' keresztényen ember edgyik a' másik terhét is viseli.

úgy parancsolja szent Pál. *Gal. 6. v. 2.*

K. Szégyenlek a' tanító rendeltársá-
kodni?

F. Miért? Lám az Isten meg-paran-
csolta vala; El ne hadd a' Levitát éle-
tednek minden idejében. *Deut. 12. 19.*
Lám a' Szerecsen Királyné atkőny Ko-
mornyikja, fő ember lévén, nem sé-
gyenlé békérébe fel-ültetni a' Philep A-
postolt, *Act. 8. 38.*

K. Lám némely ember keveset hajt az
Isten tiszteletire, még-is elég gazdag
ember?

F. Ugy vagy on, de tanúld-meg;
nem áldás az ő rajta, ha gonosúl él véle,
hanem több gyanánt vagy on nála. Mint
a' madárnak sok eledel hintetik eleibe,
de nem eledel hanem étető, mellyel meg-
fogatik; így vagy on az ember kinek sok
jovai vadnak, s' gonosúl él véle. *Psal.*
69. v. 23.

2. Mint a' vad állatnak eledelt téstnek
a' verem félire, de nem eledel hanem-
több mellyel meg-fogatik.

3. Mint

3. Mint a' halaknak eledelt hánnak
eleikbe, de nem eledel, hanem ma'slag,
avagy horog, mellyel meg-fogatnak :
Így a' javaival gonosúl élő emberek a'
gonosznak idején meg-fogatnak. *Préd.*
9. v. 14.

4. Mint a' barom hizlaltatik a' mé-
sár-fékre, így a' jovaival gonosúl élő
ember a' veszedelemre. *Jer. 12.*

K. Ellenben ismét, némely elég Isten-
félő ember, s' még sincs Isten áldása
rajta?

F. Nincs olly Isten-félő ember, kin-
Istennek áldása nem volna. Mit tuds te
belé, mivel áldotta-meg Isten, ha kép-
termettel nem, talám jó erkölcsökkel :
ha gazdagsággal nem, talám maga for-
sával való meg-elégedéssel : ha deaki-
tudománnyal nem, talám jó kézi-me-
sterséggel, ha egésséggel nem, talám jó
lelki-ismérettel,

K. Némely ismét éjjel nappal fáradoz
még-is szegény?

F. Szintén az annak büntetése, ra-

borasággal, nyughatatlansággal verte meg Isten.

K. Némely könnyen gazdagúl?

F. Istennek áldása gazdagít meg.

K. A' keresztyén ember is sok nélkül szűkölködik?

F. Mert jól látta Isten, hogy-ha volna neki, mire vetemednék miatta, jobb azért hogy nincs, mint hogy-ha volna. Erről mondgya a' bölcs: Szegénységet se gazdagságot ne adgy énnékem Istenem, hogy meg-szegényedvén, ne lopjak és gonoszúl éllyek az én Istenemnek nevével, vagy meg-gazdagodván, meg ne tagadgyalak tégedet, hanem táplály engemet hozzáim illendő eledellel. *Prov. 30. 8.*

K. Némely házasfok mely szépen élnek, még-is keferúséggel látogatgya az Isten?

F. Naomi szépen él vala az ő édes férjével, de affelől meg-főttá Isten öttestérjétől, és két szép fiától, úgy hogy azt mondgya vala a' beginy asszony; ne hi-jatok

játok engemet Naominak, az az, gyönyörűségnek, hanem Máriának, az az, keferűségnek, mert keferűséggel illetet engemet a' mindenható.

2. Hogy a' házasfokat keferűségnek kenyerével éteti az Isten néha néha, azért cselekeksi, hogy e' világi házasságnak gyönyörűségítől el ne vonattassék az ember, hanem jusson csébe annak el-mulása, és igyekezzék az Angyalok társaságába, holott sem csének sem isnak, sem házasodnak.

K. Némely ismét felesége miatt el-viselheterlen inségben vagyon?

F. Merta' gonosz asszonynak sémbe-lódése, olly szenvedheterlen mint a' háznak süntelen csepegése. *Prov. 19. v. 13.*

2. A' rékozló asszony a' házban, olly káros mint a' fűa'tában.

3. A' versenyes asszonyi állat gonoszabb a' negyed napi hideg lelésnél, mert ennek két nap közüi vagyon, de amannak soha egy nap süneti nincsen.

K. Ha

K. Ha Isten olyan rossz feleséggel meg nem vert volna jól volna dolgom?

F. Bálám-is csak mind a' famárát veri vala, azonban maga a' férjü vala a' vétkes.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
**XXVIII. A' SZOL-
 gákról.**

K. Szolgalevén, mihez tartsam magamat?

F. Ha Szolga vagy, kérdetvén bólly, mint a' Salamon bologai. 1 Reg. 10. v. 8.

2. Mindenben belé ne bólly, mint Péter a' Christus tanítványa. Joh. 21. vers. 22.

3. Reá vigyázz az alkalmatosságra mikor bólly.

4. Reá vigyázz, az Urad mit bólly, mint Eliézer az Abrahám bologája.

5. Urad felől távol léteben is böcsületesen bólly mint azon Abrahám bologája. Gen. 24.

K. Mi.

K. Mikor szolgyon a' szolga kérdetlen is?

F. Mikor nem értette jól, mit parancsolt az Ura. Így a' tanítványok megkérdek Jéust, hol készítsek el a' vég vacsorát?

2. Mikor láttya a' bolog, hogy az Uranak nagy hasnára vagyon. Mint az Námán bologáló leánya bolla kérdetlen-is az Ura jóvára.

3. Mikor az Urad vakmerőségből nem akarja azt cselekedni, a' mi önéki jóvára volna, akkor is bologhatz bologalevén, kérdetlen-is, * mint azon Námánnak bologai. 1 Reg. 5. v. 3. * v. 131.

4. Mikor az Urad oly dolgot parancsol melyben nagy akadály vagyon, akkor is bologhat a' bolog kérdetlen-is, mint Eliézer az Abrahám bologája mikor küldetnék hogy feleséget hozna Isáknak, monda a' bolog; *Medgyek Uram ha a' leány én velem el nem akar jöni.* Gen. 24. vers. 5.

5. Mikor a' bolog az Ura előtt gyano-
 ba

ba vagyon, ártatlan lévén szabad magát menteni kérdéslen-is, mint Dávid menti vala magát a' Saul Király előtt. 1 Samuel. 24. v. 10.

K. *Hát a' házug szolga felől mit mondasz?*

F. A' hazug szolga, Géhazi, ha kérdik, hol voltál? Azt feleli, nem ment a' te szolgád föhová? 2 Reg. 5. 25.

K. *Miért hogy némely jámborral szolgál, még sints semmi kedvesége Ura előtt?*

F. Mert az Ura kedvejért hátra hagyja az Istent-is; Prov. 21. 2. annak-okáért az Isten-is nem hajtya hozzá az Urának fiét.

K. *Mert az Uram ne nézné azt, mint szolgáltam az Istent hanem mint szolgáltam ötet?*

F. Mert az Isten szintén az által büntet tégedet, a' ki kedveért hátra hadrad Istenedet. Az Isten a' fő oka' kedveség találásfra, a' te szolgálatod csak eszköz.

K. *Hites szolga vagyok?*

F. Hittel kötelezted magadat a' kereszt-

restségnek Sacramentomában az Istennek szolgálatyára-is; de affelől inkább engedez embernek hogy sem az Istennek.

K. *Enged nem kell az Uramnak?*

F. A' jo dologban.

2. Inkább az Istennek a' ki mind ketőknek bírása, és meg-ítél jövődöben.

3. Mert az Urad csak testeddel bir, de az Isten testestől lelkestől a' gychennára vethet.

4. Előbb valo a' tiz parancsolatban az első tábla, hogy nem a' második.

K. *Lám inkább meg-büntetik, a' ki a' második táblán lévő parancsolatok ellen vét?*

F. Mert az emberek inkább szeretik magokat, úgy mint szüléiket, életeket, feleségeket, külső jóvokat, hireket neveket, mellyek az második táblán vadnak, hogy nem mint az Istent kiről szol az első tábla. Mint Jonás meg-adá a' hajóbért, az emberek igazát; s' előbb állá az Isten parancsolatya mellől. Joh. 1.

K. A'

K. A' Herodes szolgai vékeztek-e meg-ölvén a' Betlehemigyermekeit?

F. Igen-is.

K. Hiszem az Urok parancsolta , ad-
gyon ő számot róla?

F. A' szolgák-is számot adnak mert
inkább kell engedni Istennek hogy nem
az Uradnak.

2. A' tíz parancsolatban vagyón, ne
öly, nem szabad senkit meg-ölnöd, ha
az Urad parancsollya-is. Ezaránt jól cse-
lekedének a' Saul szolgai, kik az Urok
parancsolattýára-is nem ontának ártat-
lan vért.

K. Az Isten csak a' szolgálásban szá-
kasztyanyakamat?

F. Ne mond azt; tudodé, az Isten
senkit gazda voltaért nem szerez, így
senkit szolga voltaért nem utál, mert az
Istennél nincsen személy válogatás.

2. Ha nincs tutorod ez földön, va-
gyon egy nagy cselédes Gazda menyég-
ben, kinek ha igaz szolgája leszel, ha
kedvét keresed azt fogja jövendőben
mon-

mondani, jól vagyón jó és hű szolgám,
jér-bé a' te Uradnak örömébe.

K. A' jogazda a' gonosz szolgából-is
jót tehet?

F. Nem könnyen, kiváltképpen ha
gonoszságban meg-rögzöd. A' fa, mely
gödbén nő-fel, nehezen egyenesíthetik-
meg, inkább el-török.

K. Hiszem nem kőhetem a' lábam-
hoz?

F. A' kötél az ökröt, a' fenyíték és
félelem a' gonosz szolgát, meg-kötik.

K. Ó dolga hol vérszi, csak hozzá én-
nékem?

F. Nem azt mondgya vala Tobias,
mikor hallaná házána a' ketske rivást,
hanem, talám lopot marha, nem szabad
semmi lopottat meg-enni. Tob. 2. vers.
11. 22.

K. Jó szolga volt, de el-betegesült?

F. Mikor jó szolgádat bünteti az I-
sten; Gazda, gondolkodgyál állapotod-
rol,

2. Mikor barmaidat öli az Isten;
Gaz-

Gazda, gondolkodgyál magadrol.

3. Mikor a' mezőt jég első el-veri; Gazda, gondollyad bűneidet.

4. Mikor a' tornyot a' menykő meg-
űti; egész várost gondold az Isten harag-
jának tűzének fellobbanását bűneid
miatt.

K. *Hallottam olyat. a' ki miben vét-
kezik azzal büntetődik?*

F. Ugy nagyon; Némely marháiban
gyönyörködik, s' azokban való kár-val-
lással büntetődik; némely prédál, s' ő-is
el-prédáltatik; némelynek hasa Istene,
halával vétkезik, s' ő-is hasával büntetőd-
dik a' szorulás miatt. Az Egyiptomiak,
a' vízben vétkезének, belé-hanyván a'
Sídók férfi gyermekit, s' ők-is azzal
büntetődének, a' vízben veszének,
Exod. 14.

XXIX. E' VILAGI birodalomrol.

K. *Az Istentől vőrt külső jók ki-jelen-
tik-e ki légyen Istennek kedves népe?*

F. Nem

F. Nem mindenkor, sőt inkább a' po-
gányoknak nagyobra terjett birodalmo-
kat láttuk szemünkkel.

K. *Miért ad Isten a' pogányoknak ol-
lyan nagy birodalmat?*

F. Mert a' pogányok ollyaténok mint
a' szolgák, a' kik szeretik Urokat csak
bérért, jutalomért, és fizetésért; így az
Isten-is kiadgya kíváncságok és szerete-
tek szerint az ő béreket és jutalmokat
ez életben; A' keresztyének pedig ol-
lyaténok mint fiak, a' kiknek noha ez
életben keveseb javok vagyon, de azért
az mennyei öröklég a' fiaké, nem a' sol-
gáké vagy idegeneké.

K. *Dirsérhetié Istent a' ki semmi jó-
nem vőrt Istentől?*

F. Nem gondoltathatik soha olly em-
ber, mert ha fel-tébed hogy ember, Istent-
ől vagyon annak élete lehellete, moz-
gása és létele mert ő általa élünk, moz-
gunk, és vagyunk. *Act. 17. 28.*

K. *Tartozik tehát minden ember di-
csérni az Istent?*

F. Tar-

F. Tartozik bizonyára minden teremtet állat dicfínni és félni teremtdőjét.

K. *Miért?*

F. 1. Hatalmas Ur voltaért; mert ő az Ur kinek kezei formálták az eget, a' földet, a' tenert, és ezekben lévő minden állatok engednek ez hatalmagságnak.

2. Bölgeses jovoltaért, mert az Isten fel-hozza a' napot, holdat, jokra gonoszokra, elsőt ad e' földre, fűvet a' barmoknak eledelnek, ételt ruházatot az emberi nemnek szükségére.

K. *Köz ez a' jokkal és gonoszokkal?*

F. Köz eddig.

K. *Egy aránt dicsíriké tehát Istent a' hivek és hitetlenek?*

F. Inkább a' hivek, mert vadnak a' hiveknek magán való privilegiumi Istentől, mellyek nem közösek a' hitetlenekkel.

K. *Ki az oka, egy nép rómol, másik épül?*

F. Az Isten. Tudodé köz beszédben mit mondanak: Király válaftás, had verés,

és, házafulás, Istenen ál. *Dan. 2. 20. u.*

K. *Hát az erős vitézek?*

F. Nem okai a' győzedelemnek. Mert ha Isten meg-rémiti, meg-olvad a' szívek, mint a' Ráháb mondgya vala, *Josf. 2. el. vész erejek, el-szakad az inok és mint a' bölcs mondgya: Nem a' könnyű embereké a' futás, nem az erőfőké a' viadal, az az, nem ő rajtok áll. Préd.*

9. 13.

K. *Hát a' Tanácsok?*

F. Azok sem, mert a' tanácsadokat meg-bolondittya Isten mikor akarja, mint Achitofelnak lón dolga.

K. *Hát a' sokaságu sereg?*

F. A' sem oka a' győzedelemnek, mert nem nehéz az Istennek sok avagy kevés által meg-szabadítani. *Sam. 14. 6.*

K. *Hát a' jó ló?*

F. A' ló el-készítették az úrközetnek napjára, de az Uré a' meg-tartás. *Prov. 21 v. 31.*

K. *No tehát nem kell hadat fogadni?*

F. Vaj kell, mert az Isten ugyad-

H

gya

gya a' gyözedelmet, hogy az eszközöket-is meg ne vessük, hanem fogadni kell, vitézkedni kell, az eszközökkel él-nünk kell, de reménységünket és bizodal-munkat nem azokban, hanem az Isten-ben kell helyheztesztünk, hogy azokat meg-álgya, az Istennek esedezzünk, a' do-lognak ki-menetelit az ő Istenre bizzuk.

K. *Job volna-e egész világon minde-nit békeség volna?*

F. Nem volna. Mert el nem hinnók hogy Isten vagyó, hanem csak a' természetnek tulajdonittatnék minden.

2. Az ember-is el-hinné magát mint az hizlalt ló hozzá rugna gazdájához.

3. A' Cananéusokat sem üzé-ki mind az Isten az Izrael népe elől, hanem meg hagyja közöttük, hogy lennének őszton gyanánt az ő oldalokban.

4. Az Istennek hatalma sem volna ollyan láthatós, de hogy az égen válto-zás vagyon; az esztendőnek négy része-iben változás vagyon; az országokban változások lesznek; tapasztalható jele az,

az, hogy az Isten szabadosan uralkodik, Dan 2 v. 20. 21.

K. *Az Izraeliai Egyiptomból negy-ven esztendőre érkeztek Canaán földére, ugy terszik az idő alatt e' vil-got-is bé-jár-hatták volna?*

F. Ne-is gondold azt, mint ha Egyiptomhoz a' Canaán földé negyven esztendeig járo föld volna, mert az igaz, hogy annyi esztendő el-forgása alatt, e' világnak edgyik végéről a' másikra me-hetnél, hanem más volt annak az oka, tudni-illik, hogy az Isten őket nem akar-ta hamar bé-vinni, hanem a' negyven esztendőt a' pusztában el akarta vélek tölteni, innét vagyon, hogy nem sza-bad akarattyok szerint mentek utokban, hanem hol jobbra, hol balra, hol elé, hol hátra, hol két nap, hol egy holnapig, hol esztendeig-is nyugottak egy helyben, ismét ugy indultak, tábort agy jártak a' mint Isten vezérlette. Num 9 v. 22. 17.

K. *Isten hordozza tehát a' tábor?*

F. Járások, kelések, halások, vala-mint

mint /fik, Istentől vagyon, sőt még árnyékok-is a' napnak hévlege-ellen az Isten szerez. *Esa 4. 5.*

2. Ugyan-iski adna elégséges eledelt egy sűrű tábornak, ha az Isten nem adna csudálatos képpen, mint a' Sido népnek a' pusztaban? Ki adna elégséges öltözetet, ha az Isten nem adna csudálatos képpen, mint a' Sido népnek a' pusztaban? kiknek ruhájok nem kopott, lábok meg nem dagadozott, negyven esztendeig a' pusztaban. *Deut. 8. v. 4.*

K. *El-hiszem mikor a' pogány ellenség meg-veretik, Istentől vagyon; de mikor a' kereszténység vész-el, kitől vagyon?*

F. Mindenik az Istentől, meg-verék a' Philistefokar sokszor, de meg-verék az Isten népet-is sokszor, úgy annyira hogy egyszer, az Izrael népe közül harmincz ezer vese, az Iste ládáját is elnyerék, az Eli papnak két fia-is ott halának meg. *1. Sam. 4. v. 18.*

K. *Hallottam olyat-is: A' mitől fűző gonosz ember, szintén az esik rajta?*

F. Igaz

F. Igaz, mert Saul fél vala hogy helyette Dávid uralkodnék, s' úgy-is lőn. A' Sidók félnek vala, hogy el-jőnek a' Romaiak, és el-rontják mind a' várost, s' mind önnön magokat, s' úgy-is lőn. *Job. 12.*

K. *Mert nehezen felekezék el az ember édes házájáról.*

F. Ugy vagyon. Mint a' begyay Lóth felesége nem tűrhette, hogy háta-ne tekintene az ő házájára, Sodoma városára, mellyben sületett vala.

K. *Nem érdemlet volna tehát olyan rettenetes büntetést, hogy Só bálványát változzék miatta?*

F. Ugy, ha parancsolattya nem vőlt volna róla?

K. *Vállyon ugyan valóságos Só oszlop-pá változott-e?*

F. Némellyek azt mondgyák, hog' kővé változott, olyā forma kővé mint a' soi. Némellyek ismét, hog' valóságos só volt, só oszlop, sőt oly erős oszlop hog' a' Sidók azt tarttyák felölle, hog' a' náka a' só oszlop-nak egész

H ;

nak egész világ-végezetig fenn kell állani és emlékezetre maradni.

K. *Vagyon é elsőség minden rendek között?*

F. De azt kérjed, minden teremtetett állatok között. Mert vagyon elsőség az Angyalok között, az Archangyal főbb a' többinél; vagyon elsőség az őrdögök között; a' vadak között az oroszlány; a' madarak között a' Sas; a' halak között a' Czethal. Job. 38.

K. *Ugy de; az ember mennél fellyebb hág az állapotban, annál nagyobbat esik?*

F. Ugy vagyon, mert az orczán vagy a' fímen való mocsok hamarébb meg-látzik, hogy nem az egyébb tagok o' való: így az nagy rend nagyot esik tudod-e?

Præpositioni quot atcidunt? Unum; Casus tantum. Quot Casus? Duo: Accusativus, accusari aliquo crimine; Ablativus, auferri à regimine

K. *A' szeginyből lőtt gazdag fellyebb lát?*

F. Mint a' hideg-vette kigyót meg-fog-

foghatod, és kezedben bátorsággal forgathatod, de ha meg-melegül, meg-érezed mérgesfulákját: Így a' beginységnek hidegitől fázó ember, resket és felid; de ha valami becsületnek és értéknek fényes napja reá virrad, neki-melegül, és ki-mutatja foga fejejét.

K. *Az Anyám hasában is Nemes ember voltam én?*

F. Ne kérkedgyél azzal, mert az Isten nem kötötte magát senki nemességéhez.

2. Az Isten alacson rendű embert sokott gyakrabban válastrani nagy dolognak végben-vitelére. Amos barompástor vala, s' lelki Pástorrá lön. Elifeus az eke mellől hivaték, hogy sent Illyés-nec successora légyen. Jephthe fattyu-fí vala, csavargó vala; s' az Isten népének lön az ellenségtől meg-fabadító hadnagya, Judic. 11. Moses gyilkos vala, juhás vala; s' az Isten népének lön Ægyptomból ki-vezető elől-járója, Istennek kedvesembere.

3. Minden nagy rendnek a' leg-első
elei, ha végre mehetnél, beginy avagy
alaton rend volt.

K. *Nem szorultam senkire?*

F. Amaz iffjúból vala úgy: En lek-
kem sok estendőre el-tótt jovaid vad-
nak, egyél, igyál, gyönyörködgyél, de
bolondnak mondgya ldevezitónk érette,
ne foly azért bolond nyelven.

K. *Hát ki nyelvén szóltak?*

F. Az Abrahám sólgájának Eliezer-
nek nyelvén; az Istē meg-áldotta az én
Uramat: A' Jákóbnak nyelvén, ki kér-
detvén, ki gyermeki ezek? így felele: En
gyermekim, kiket az Isten adott a' te
sólgádnak. A' Dávidnak nyelvén; a'
te kezeidből vóttuk ő Uram, és mind
ezek tiéid. † Gen. 24 v. 13.

K. *Meg-elégsem tehát a' magam
forsával?*

F. Ha meg-elégzel, boldogabb lesz
az Angyaloknál, kik meg nem eléged-
vén forsokkal le-hányatának az égből.
Bóldogabb lesz Adámnál, Evánál, kik
meg

meg nem elégedvén forsokkal ki-üzetē-
nek a' keriből. Bóldogabb lessebb a' Si-
dóknál, kik meg nem elégedvén forsok-
kal, ki-tudták magokat az Isten népe-
közül.

K. *En a' magam fundusán lakom?*

F. Nincs annyi jussod hozzá, mint
Abrahamnak a' Canaán földéhez, még-
is azt mondgya vala: jövevény és ide-
gen vagyokezen a' földön.

K. *Magam jószágomban lakom?*

F. Csak úgy, mint a' Tiszt a' Király
vagy Fejedelem jószágában, ha a' Király
vagy Fejedelem akarja, ma ki-vér, hol-
nap mást állit helyedbe: Így ma meg-
halhat, holnap az Isten más embert állat
helyedbe, az-is meg-hal, s' mást állatnak
helyébe, és így egyiteknek sem örökös
jósa.

1. Kössönd, ha temető hely adartatik
fundusodon.

K. *Mondgy erről egy szép példát?*

F. Hadakozván Sándor Perfiában,
talála ama' jó emlékezetű Cyruskak, ki

a' Sidóknak hazájokba való vissza-menetelt engedet valakoporsójára, mellyet Sándornak egy Pelleus nevű vitéze fel-
 áfott vala, a' koporsón ez fők valának ír-
 va: *O virum! quiquis es, &c. O te férfit!*
valaki vagy, és valahonnan jövődő vagy,
mert bizonyos vagyok el-jöveteled felől;
En vagyok Cyrus ki a' Persáknak a' biro-
dalmat szerzettem; E' kevés földet mel-
lyel az én tetemim bé-fedettek, kérlek ne
ingyellyed. El-olvasván Sándor, láttya e'
világi birodalomnak változását, úgy
meg-somorodék, hogy azt a' Pelleus ne-
vű vitézt, a' ki fel-ásta vala, noha fők
harczokon véle edgyütt forgót vala,
maga kezével meg-öle. Q. Curtius, de
vita Alexandr.

XXX. A Z ESZKÖZÖK- kel való élésről.

K. *Ha Isten gondviseléséből lesznek*
mindenek, miért tehát hogy történetből
esnek némelyek?

F. *Az*

F. Az Istenre nézve történetből so-
 ha semmi nem esik, ha az ember sorfot-
 vét, azt mongdya Salamon, az Urról
 vagyon annak-is esete; sorfot vetének
 a' hajók, a' lors esék Jonásra; sorfot-
 vetének az Apostolok, és a' lors esék
 Mátyásra; de mi reánk nézve, mivel
 fők dolognak okait nem tudgyuk, fők
 dolgoknak váratlan ki-menetelét lát-
 tyuk, Szerencsének és történetnek mon-
 gyuk. *Prov. 16. 33. Jon. 1. 7. Act. 1.*
26. Ruth. 2. 3.

K. *Mondgye ezeknél kisebb dolgot, mely*
nem történetből esik?

F. Az hal sabadoson uskál a' vizben
 azomban a' horogra akad, Istentől va-
 gyon, noha mi szerencsének és történet-
 nek mondgyuk. *Matth. 17. 27.*

2. A' veréb-fi le-esik a' fészekből, I-
 stennek akarattyaából függ, noha mi meg
 sem gondollyuk, *Matth. 10. 29.*

3. A' kordéra el-lőtt nyíl, valamibe
 meg-akad, Istentől vagyon, noha mi
 szerencsének és történetnek mondgyuk.
1 Reg. 22. 34.

H 6

K. Ha

K. Ha a' Szent Lélek vezérel engemet, *mit kell hát felnem a bűnben eséstől?*

F. Az Istennek vezérlése nem viszen tégedet testi bátorságra, hanem meg-kívánnya tőled lelki vigyázásodat: mint biatón ha ki előtted a' fetétségben világot tartván vezérel tégedet, annál inkább kell magadra vigyáznod, és hogy el ne essél, utánna menvén egyenesen követned.

K. Ha az Isten igazgat mindeneket, *miért kell tehát ezzel s' amazzal élnem?*

F. Azért, mert az Isten meg-kívánnya a' te tisztet, hivatalodat, melyben ő felsége nem hijába állatott; Az első embert Adámost az Isten nem a' végre-teremté és helyhezreté a' Paradicsom kertébe, hogy csak aludgyék a' fák alatt, hanem hogy művelye a' kertet, noha az a' művelés, munka, fáradság nélkül való lőtt volna, és gyönyörűséges. De az eset után immár, A' te orczádnak vezérekjével egyed kenyeredet.

2. A' Mauna az égből száll vala alá az

az Izraélitáknak, de azért nékiek-is munkálkodniok kellett valamit; mert minden reggel fedik vala a' földrűl, nem hull vala a' bájokba.

3. A' Szent Péter hálójába a' mely Isten lok halakat rekefste, meg-cselekedhetette volna, hogy munka nélkül az vizből az hajóba sókdőffenek a' halak; de nem cselekedte Idvezitőnk, hanem meg-kivánta tisztit hivatalyát, hogy hálóval, munkával, hajóval, evezéssel, jusson hozzá Péter. Luc. 5.

K. Ha az Isten igazgat mindeneket, *miért kell tehát eszközöket szereznem?*

F. Azert, mert a' kit Isten igazgat, annak igazgatására eszközöket-is rendelt. Az Isten adgya a' Királynak a' győzedelmet; de úgy, ha harczol az ellenség-gel; az Isten táplállyá életedet, de meg-kívánnya munkádat, ha meg-veted azért az eszközöket, az Istent és annak rendelését veted-meg, az Istent késérted, és vétkezel igen.

K. *Talám az Isten sem lehet eszközök nélkül?*

F. Az Isten magát nem kötötte az eszközökhöz, nem-is él mindenkor azok által ha akar, mint Móseszt tartá a' hegyen negyven, éjjel és nappal, étel és ital nélkül: de mi reánk nézve, rendelte Isten az eszközöket, hogy azok által és azokban az ő segítségit bemeinkkel látnók, és látható-képpen mi kik testi emberek vagyunk, az ő jó voltát eszünkben vennénk.

K. *Mihez tartsam ez aránt magamab?*

F. 1. Ez regulákhoz. A' hol a' rend szerént való eszközök meg-vadnak, ne kívány ott tsuda tételt Istentől. Így ni-helt az Izrael népe bé-jutott a' Canaán földére, mindgyárt meg-szűnt a' Man-na szállani az égből, azért mert rend szerént való eszközökkel-is, ugy-mint sántással, veréssel, élhettenek és kereshetnek magoknak eledelt.

2. Tisztod szerént járj-el dolгодban, biz-

bizzad az Urra a' dolognak és munkának végét és ki menetelit.

3. Tiltott eszközökkel ne ély, ne keres effélével magadnak elő menetelt.

4. Az Istent ne kérésztetted.

K. *Mikor kérésztetted az Istent?*

F. Mikor meg-veted az eszközt melyet Isten rendelt, példának-okáért: En nem élek orvosással mert az Isten annélkül-is meg-gyógyíthat, sítén olyan, mint ha azt mondanád, én nem ésem kenyeret mert az Isten annélkül-is el-tarthat. Ismét, én nem megyek a' hidra, mert e' vízen annélkül-is által megyek. Meg-veted az eszközöket, és ek-képpen az Istent kérésztetted.

2. Semmi szükség nem adván, vakmerőségre és vesedelemre hogy ha vetted magadat, az Istent kérésztetted, példának-okáért; ha Isten akarja hogy a' harczon meg ne hallyak, nem halok meg; sítén az, hogy nem tudod az Isten végezését, azért nem szabad vakmerőségre és

és veszedelemre sánt bándékkal vetned magadat.

*****

XXXI. A Z ANYA- szentegyházról.

K. Leheté ott Anyaszentegyház az Istennek a' hol csak a' sok istentelen emberek találatnak;

F. De leheté inkább valahol Anyaszentegyháza Istennek, melyben gonosz hitetlen emberek nem találatnának? Az Anyaszent-egyháznak első seregében mindgyárt el-*szakadának* Istentől Adám és Eva; A' Noé békájában benn vala az édes Attyát meg-csufolo Chám; az Abraham háza népe között vala, az ígértenek fiát Isákot kergető Ismael; az Isák házában vala ama' világi Elau, a' Christus és Apostolok seregében vala a' fősvény és árulo Judás; és hogy fellyeb mennyekbintén a' szent Istennek udvarában valának a' párt útó Angyalok, kik
meg

meg nem tartván az ő eredeteket, el-hadgyák az ő helyeket.

K. En-is az Ecclesiának tagja vagyok?

F. Lehet. Talám olyan tagja vagy, minéműtagja az ember testének a' fa láb. Midőn a' több tagok fájdalmat szenvednek, a' fa láb nem szenved, melynek okáért igaz tagnak nem tartatik: Így az Ecclesiában valamely ember edgyező fível lélekkel, segítettéssel, nem viseli magát, sőt másnak-is kárt tében, igaz tagnak nem tartatik.

K. En-is idvezülni akarok?

F. Bilám-is az igazaknak halálával akar vala meg-halni, de nem akara az igazaknak életével élni. Minden ember akar idvezülni, de arra rendeltetett eszközökkel és Isteni rendelésekkel, nem minden ember akar élni.

K. Mikor kezdetett az igaz vallás?

F. Az igaz vallás kezdetett mindgyárt a' teremtés után, a' Paradicsomba, az asbonyi állat magvának ígretiben, és abban való idvezülendő hitben.

K. El-

K. El foghat-e tellyességgel az Istennek Anyaszentegyháza?

F. Ugyvagyon, hogy az üldözések miatt néha az Istennek Anyaszentegyháza igen meg-aprófodik; de mind-azáltal meg-tart az Isten magának mindenkor választottakat, a' Pogányságnak és bálványozóknak sűrű sokasága kö-zött-is, kiknek az ő térdek meg nem hajol a' Bálnak, le-nyomattatnak ugyan de el nem nyomattatnak, és világ vége-zeteig el nem fogynak soha, a' pokol-nak kapui nem vehetnek azon diadal-mat.

K. Lám azt mondgyák: mikor Christus el jó az itéletre, hitet nem fog találni e' földön?

F. A' hitetleneknek sokaságára néz-ve értsed azt, nem hogy nem talál-tatnék tellyességgel egy hiv ember-is: de hogy-ha a' hitetleneknek sokaságával egybe-vetnéd a' hiveknek kevés számát, láttatnának ezek el-fogytaknak és sem-minek lenni.

K. Mi-

K. Miért badgya Isten az ő Anya-szentegyházát kereszt alatt nyomorgani?

F. Azért hogy Isten az ő hatalmát ki-jelentse az Anyaszentegyháznak a' kereszt alatt valo meg-tartásában, és ab-bol ki-fabadításában, mert mint hogy amaz égő csipke bokor meg nem emés-teték noha ég vala; *Exod. 3. v 3.* így az Istennek Anyaszentegyháza meg nem emésztethetik noha kefergettetik.

2. Hogy a' hivek a' kereszt alól annál inkább vágyódgyanak az mennyei sa-badságra.

3. Hogy az üldözőknek gonosz-sá-goknak mértéke bé-teltyék.

K. Miért fogja-el Isten az ő népétől né-ha, szent Igéjének hirdetését?

F. Mint a' cselédes gazda midőn meg-haragszik fogja néha a' gyertyát gyertya tartóistul, ki-viszi a' házból, és letétben marad a' cseléd: Így a' nagy I-sten midőn haragra ingereltetik, fogja néha szent Igéjének lámpását, ki-viszi a' Gyülekezetből, és így az emberek az id-velség

veféség felől tudatlanságban maradnak. *Apoc. 2. 5.*

2. Nem kötötte Isten magát egy helyhez vagy egy nemzetséghez.

3. Szintén olyan dicsőséges az Isten, egy népnek el-öfzlátásában mint másoknak öfzve gyűjtésében; úgy meg dicsőítette magát az Ægyiptomiaknak el-vefésékben, mint az Izraélitáknak megtartatásokban. *Exod 9.*

4. Mikor a' testi büntetéssel nem gondol az ember, nagyobb büntetést lelki sötétséget bocsát Isten reájok, annyi-
ra hogy, azt sem tudgya az ember, mit imád. *Joh 4. v. 22.*

K. *Miért enged Isten e' világban annyifélé vallást?*

F. Azért, hogy a' választottak ki-teszenek és nyilván legyenek, és a' kik álhatalosok meg-esmérteszenek. *1 Cor. 11. 19.*

2. Azért, hogy meg-probállya Isten kik szeretik őtet tellyes szivekből lelkekből,

ből; és kik végig meg-maradandók s' kik nem. *Deut. 13. v. 3.*

3. Mert azt akarja Isten hogy vitézkedgyünk az Ur Jésus zászlója alatt, mert senki nem koronáztatik meg hanem ha vitézkedik; nem vitézkedhetik penig, hanem ha léfzen ellensége. A' kik azért hivek léfznek mind halálig, amaz nemes harczot meg-harczolván, a' hitet meg-tartván, el-vefik az igazságnak koronáját, mellyet meg-ád az Ur ama' napō amaz igaz bírō azoknak kik várják az ő dicsőséges el-jövetelét. *2 Tim. 4. 7.*

K. *Elég-e az, ha én-is hiszem azt a' mit közönségesen keresztyényi hittel vallanak?*

F. Hogy ha az a' te hited tudásból és a' dolognak értéséből vagy, elég a' te idvefségedre; de hogy ha nem értvén a' dolgot avagy magad tisztit másokra bízván, csak vak ferencsére hiszed azokat a' mellyeket mások közönséges keresztyéni hittel vallanak, másoknak hitek semmit sem hoz tenéked az idvefségre, mert
az

az mi lelki betegségünk mint jó egészsé-
günk, soha nem érzi az ember olly hat-
hatóképpen testének egészséges voltát
mint csak edgyik ujjának meg-égetésé-
nek fájdalmát.

K. Imádkoztam is sokszor de kevés
hasznát éreztem?

F. Imádkoztál de talám haraguttál i-
mádkozásodban, mint a' Jonás Proféta,
Jon. 4. v. 3.

2. Mert talám magad sem tudod mit
kértél Istentől, mint a' Zebedeus fiainak
anyja, és a' mint Jakab Apostol mond-
gya: *Kértek és nem veszitek el, mert nem
jól kértek. Matth. 20. v. 20. 22. Jac.
4. v. 3.*

3. Ha penig Isteneffen imádkoztál,
és a' mi illendő azt kérted, meg-halगतot
az Isten, noha el-hallasztotta annak meg-
adását, alkalmasosb időre, nagyobb
hasznodra és javadra. *Esa. 30. 18.*

4. Avagy ha szintén azon dolgot
mellyért imádkoztál, meg nem adta-is
Isten, mind-azon-által talám hasonlót
avagy

avagy annál is nagyobb jót adott Isten-
érette, de nem vigyáztál reá. *Példának
okaért*: Abrahám imádkozék Ismaél
életeért, s' az Isákot adá Isten helyette.

K. E' világi jokat miképpen kell Isten-
től kérni?

F. Hával. Ha, tudni-illik, Szent-
Felségednek úgy tetszik, s' nekem-is id-
veiségemre esik.

K. Miért így?

F. Azért, mert nem tudod, hogy-ha
minden világi kívánságod idveiségedre
szolgálna-é avagy nem? Azért az Isten
jó tetszésére kell ez aránt magadat hagy-
nod.

K. Hát a' lelki jokat olyan conditio-
val kell-é kérnem?

F. Nem. *Példának okaért*: Nem jo
igy imádkozni: *Uram, ha felségednek
tetszik, bocsássa meg az én bűncimet, avag'
add meg az örök életet.* Mert azt bizo-
nyoson tudod, hogy bűneidnek bocsá-
nattyá és az örök élet, idveiségedre sol-
gál, és az Isten-is mindenkor akarja,

hogy a' bűnös ember meg-térjen és élyen. Azért efféle lelki dolgokban nem kell conditioval, az az, hával imádkoznod.

K. *Az imádság közé szabad-e átkozódást tenni?*

F. Nem.

K. *Hát Dávid mint átkozódik sok helyen a' Soltár könyvében, nevezet szerint a' 109. Soltárban?*

F. A' Dávid Profétai Lélekkel birt, nem átkozódás volt az, hanem jövendőlés a' Judás állapotja felől, minémű átok fog ő reá szállani, az mint idő múlva bé-is tellyesedet: De mi nálunk nincsen afféle jövendő tudáshoz lelke, mellynek okaért azt példájul nem vehetjük.

K. *Az Isten ígéjének halgatásával is álek, de kevés hathatóságát érzetem magamban?*

F. Még-is lehet reménség felőled, hogy vagy az hitnek szikrája benned. Mert a' dolog így vagy gyakorta, mint

mint szintén a' beteges ember állapotja, a' ki él ugyan az étkeknek jóval, de gyomrának gyengesége vagy egyéb alkalmatlan beteges erőtlensége miatt nem érzi izit azoknak azonnal, noha annak-utánna gyomra meg-erősödven, szájának izi meg-jövén, meg-érzi azon étkeknek tapláló erejét.

K. *Ha nem érzek magamban, mihez bizzam tehát?*

F. Az Isten ígéretihez bizzál, nem a' magad érzéséhez, és várjad az Urat mert az Isten akkor jö-el mikor akar, és úgy jó-el a' mint akar.

K. *Csak reménséggel tápláljam-e magamat?*

F. Bizony hit és reménség által járunk most, nem szemmel való látás által, mert a' ki mit lát miért reméli azt? Jer. 1. 7. Azt mondgya Szent Pál: *Es boldogok a' kik nem látnak és hittének azt mondgyaó maga Idvezitőnk* Johan. 10.

K. *Honnet tudhatom én azt, hogy igaz butel vagyok meg-igazulva?*

dást az Istennek, az mely kötelezne?

F. Beteg lévén; mikor azt mondot-
rad, ha Isten meg-gyógyét, ezt s' ezt cse-
lekesem, fogadás ez! Szegény lévén,
mikor azt mondotrad, ha ilyen ember
lehetnék, &c. fogadás ez,

Hadban, vagy egyéb rabságban;
nyomoruságban; mikor azt mondotrad,
ha Isten meg-szabadít, &c. fogadás ez!

K. Csak mondottam azt, nem fogad-
sam?

F. Az Isten előtt afféle mondás, fo-
gadás; lássad azért ha az Isten előtt el-
kötheted, az Isten meg nem jáczottatik,
azt mondgya a' Szent Irás.

K. Hát mire nem szabad fogadást
tenni?

F. 1. A' bűn tételre. Ez ellen vét-
kezének a' Sidó férfiak, kik fogadást töt-
tenek vala, hogy sem észnek sem isz-
nak addig mig Pált meg nem ölik. *Act.*
23. 12.

2. Játékba vagy trefalodásba sem
szabad, mert nem jó az Istennel jádzeni.
Gal. 6. 7.

3. Arra

3. Arra sem szabad, a' mellyel nagyobb
jóme-gátolodnék, vagy csak meg aka-
dályoztatnának.

XXXIII. AZ ESKÜ- VÉSRŐL.

K. A' ki gonosz fogadást tőtt, vagy
hamissan meg-esküött, tartozik-e bé-tel-lye-
síteni?

F. Nem. Mert két-képpen vétkez-
nék, elsőben, hamis esküvel; másod-
szor annak bé-tel-lyesítésével.

K. Mikortolvaj kezében akad az em-
ber, és kételesség alatt meg esküszik azok-
nak, tartozik-e bé-tel-lyesíteni?

F. Hogy-ha esküvel oly dologra
kötelezi magát, a' mely szabad dolog,
tartozik kár-vallásával-is esküvésé bé-
tölteni, és meg nem változtatni. *Psal.*
11. v. 4. Példának okáért, ha pénzt
igértél, tartozol bé-tel-lyesíteni, sőt ha
nem volna is, másonnat berét tenni;

1 2

mert

mert jobb pénzednek el-fogyni, hogy sem Istenednek nevét káromlásban had-ni; jobb esned beginységben hogy sem a' meg-haragutt Istennek kezébe.

K. Hát ha illy dologra esküszic, az melly törvény ellen vagyon, bé kell-e tellyessíteni?

F. Nem. Mert két-képpen vétkez-nék. Példának okaért, ha arra eskütt hogy vároft fel-égessen, vagy valakit meg-öllyön, &c. Vétkezett igen affele esküvése bocsátván magát; vétkeznek annál-is inkább ha annak bé-telleyesíté-sével edgyik bűnre más bűnt rakna.

2. Ha ki olly dologra eskütt, melly az Istennek ki-jelentet akarattya ellen va-gyon, nem kell bé-telleyessíteni; mint Dá-vid-is esküvését, mellyel meg-eskütt vala Nabalnak halálára bé nē telleyesíté, 2 Sam. 25. sőt áldotnak mondá Abigailt és a'nak tanácsát; mellyel meg-tartoztatta vala Dávidnak kezét a' vér-ontástól. Ellenbē pedig, vétkezék Herodes, az ki goromba és vtikes esküvését bé-telleyesíté, edgyik bűnt

bűnt másikkal töldván, Keresztelő Já-nosnak fejét vétetvén. Matth. 14.

XXXIV. A' HAZUG-ságról.

K. Feltében-is hazud az ember?

F. Feletébb-is. Még Abrahám-is feltében a' feleségét hugának mondá. A' Sára asszony-is hazudván el-tagadá hogy nem mosolyodott. A' Dávid-is feltében bolondá révé magát. 1 Sam. 21.

K. No tehát hasznos a' hazugság néha?

F. Vétkes példáról nem kell himet-varrani. Hasznos vala-e Geházinak, ha-zugságival sēp köntösöket nyere, s' meg poklosula miatta? 2 Reg. 5.

Achan, hazudván, el-rejté a' Babylo-niai köntöst, s' kövel verék agyon mi-atta. Josue 7.

Ananiás, mind feleségeitől hazudá-nak, hol mi pénz fölött, s' mind ketten

Bőrnýú halállal halának-meg miatta.
Act. 5.

K. *A' tisztességes házugság nem vétek?*

F. Mondgyák; de Christus azt mondgya, minden hivolkodó fő, vétek, sőt sámadáfra mégyen.

K. *Mikor házugsággal jól tehetek felebarátommal, meg-cselekedhetem-e?*

F. Nem. Mert nem szabad semmi bűn alatt vétkezned.

2. Mert az Isten nem kötötte az ő segedelmét olyan rossz esközökhöz. Nem szabad lopnod, hogy abból begyínyekor ráplály, nem szabad hazudnod, hogy felebarátodnak használy. *Rom. 3. vers. 8.*

3. Az házugság, az házugságnak attyáról az ördögtől vagyon, ne légy annak tanítványa.

XXXV.

*****

XXXV. A' V A R A S-
lókról.

K. *Miért incselkedik az ördög annyira az ember után?*

F. Azért, mert gyűlöli az Istent; és az Istennek való embert; mivel Isten az embert az eserből felvette, az ördögökét pedig nem, immár meg-engesztelhetetlen irigységgel viseltetik az emberhez.

2. Mert őrl a' gonosz lélek azon midőn az Istennek valami munkáját elronthattya az emberben.

3. Mert telhetetlen kívánsággal vagyon, hogy az Istennek nemes teremtet állattya az embert, kiben vagyon az Istennek képe és hasonlatossága, az ő utálatos és vésett természetéhez hasonlítóvá tegye és formállya.

K. *Nem hijjába mondgyák: Minden jónak irigye vagyon?*

F. Mihelt a' Christus születik szivedben, mindgyárt támad Herodes, ki igyekezik azt meg-ölni.

Mihelt jó gondolat ötlík elmédbe, mindgyárt támad ellenkező, ki azt meg-fojtsa jó igyekezetedben, avagy a' Sátán mást sugall, avagy a' magad gonof indulattya máfra vonson, avagy az emberek el-vernek róla; és ekképpen az ember meg-bántódik jó bándékában.

K. *Hallottam hogy nagy dolgokat cselekedhetik az ördög?*

F. Ugy vagyon, ha az Isten reá bocsátta. Nagy dolgokat cselekedik néha maga az ördög, de gyakrabban inkább az ő tagjai által, kikkel kötése, bővetsége vagyon.

K. *Kitsodák azok?*

F. A' varásló, a' ki jóvendől viasból, embernek körméből, a' madárnak béliából.

2. A' vesztő, a' ki az embert vagy a' barmot meg-veszi, s' ismét meg-gyógyítja.

K. *Nem*

K. *Nem bittem eddig hogy az embere meg-vesztetik?*

F. Miért nem? Meg-ölhette a' Jónak gyermekit, könnyebb meg-vesíteni az embert, mint meg-ölni.

K. *Mert Isten bocsátotta az ördögöt Jónak?*

F. En-is úgy mondom, ha az Isten reá bocsátta.

K. *Igaz-e az, hogy az emberben, valahelyez gyűlölséget avagy éktelen szerelmet indithasson az ördög?*

F. Bé-méne a' Sátána' Judás Iscariotestbe, és a' Christus ellen halálos gyűlölséget indíta a' gonof emberben; így gyakorta ma-is a' házas semélyekben.

K. *Hallottam azt-is, hogy az embere fel-veszi egy helyből, s' másuvá viszi?*

F. Még a' Christus kisereti felől-is úgy értenek némellyek, hogy a' Sátán fel-vette a' Christust, és állatta a' Templom tetejére. *Matth. 4.*

K. *Egy állatot más állattá változtat-e az ördög?*

15

F. *Nem*

F. Nem, mert Isteni hatalom az.

K. *Lám Egyiptomban a' varáslók a' botot kigyóvá változtatták?*

F. Ha az a' Varáslók kigyója való-
ságos kigyó volt, mint fíntén a' Moisés,
tehát az így lehetet-meg; hogy az ór-
dóg, mint gyors lélek, hirtelenséggel
hozta valahonnat azt a' kigyót, és úgy
csalta-meg az embereket, mint-ha a' bot
változott volna kigyóvá: De hihető in-
kább-hogy csak szem-fény-vészés volt,
mert a' Moisés kigyója el-nyelte a' va-
ráslók kigyóját, a' kigyó pedig a' való-
ságos kigyót el nem nyeli.

K. *Talán a' Moisés dolga-ú csak afféle
szem-fény-vészés volt?*

F. Nem, mert meg-terfílik a' többcsu-
dákból, mikor a' békákat egy rakásra
hánták, az egész föld meg-bűsött miat-
tok, valóságos béka volt tehát a' Moisés
csuda-tétele; de a' varáslók békái csak el-
tűntenek, mint afféle tündér állatok.

Exod. 8. v. 7. 14.

K. *Hallottam azt-is, hogy meg-jelenik
ember képeben?*

F. Mind

F. Mind férfiu mind asszony ember-
képében, mind oktalan állat képébe, de
leg-gyakrabban oktalan állat képében
jelenik-meg; elég példa erre a' Saul ór-
dóge, ki meg-jelenék a' meg-holt Sa-
muel képeben, és ma-is oktalan állat-
képében való órdógi jelenések gyakor-
helyen láttatnak.

K. *Láttam azt-ú, a' Nézőhöz el-mennek
a' káros ember, s' jó úban igazította a' Néző?*

F. Így lehet-meg, mivel a' Nézőnek
kötése vagyó az órdóggal, hog' egy más-
nak engednek, egy-másnak foglálnak;
ettől a' körtől és követtségtől vífelte-
vén az órdóg, mivel-hogy ő gyors és se-
bes lélek, mint a' villámás; hirtelen
nagy földet el járván, és az el-tévedett
marhat meg-tudván, meg-fugallya fű-
lébe a' Nézőnek, mint czimborájának,
ésekképpen a' Néző gyakran igazat tud-
mondani.

K. *Nem lejjában futnak hát a' Né-
zőhöz?*

F. Láska, a' ki ördögtől kérd tanácsot és annak segítségéhez folyamodik, te azt ne cselekedgyed.

K. Csuda dolgot hallottam ha igaz; a' varásló a' farkast bé idézte törvényre a' mezőről a' faluba?

F. Ez is nem olly dolog hogy meg nem lehetne. Mert a' Sátán a' varáslóval való köteleés fővetségétől viseltetvén engedd a' varásló kívánságának, bé-mégyen a' farkasba, és a' farkas a' benne lévő ördögtől, kételesség alatt indittatván, el-mégyen a' varáslónak hívására, ekképpen jádzottattya az embereket a' farkas, avagy inkább az ördög a' farkasban.

K. Mondgy vagy két regulát mihez tartsam ezaránt magamat?

F. Soha csak mi kicsiny dologban is tiltott dologgal ne ély, ha nagy hasznod fordulna is belőle.

2. Annál inkább az ördöghöz avagy azzal czimborálokhoz ne folyamodgyál, mert jóvendőben kiinnál fizet.

3. Ne

3. Ne vitess fenkit az ördöggel, mert elég gondgya neki arra.

4. Féllyed az Istent, és imátkozzál hogy kélértetbe ne juls.

5. Akar mint igyekezzék az ördög, ha az Isten meg-tiltya, Matth. 8. nem mehet csak a' disznoba is.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXVI. LELKED

esméreti ellen tse-
lekedésről.

K. Lelkem isméretinek meg-sértésével tselekedgyemé valamit?

F. Semmit ne. Mert lelked meg-sértésével cselekedni, ollyan mint arany horoggal horgásni, melynek el-fakadását semmi fogott hal meg nem éri.

K. Lelkem esméreti ellen szabadé valamit tselekednem?

F. Noha az embernek lelke esméreti tévelyeg gyakorta némely dolognak értésében, nem szabad mindazáltal elle-

I Z

ne

ne tselekedni mind addig, mig nem az Isten igéjéből a' dolognak szabados vagy nem szabados volta felől értelmesen megtanéttatik; annak utánna tartozik követését el-hadni, a' dolgot értvén, a' érint járni, meg-áltkodot képpen magát ellenül nem vetvén.

K. *De ha még-is kételkedem?*

F. Valamig kételkedel a' dolognak szabad vagy nem szabad volta felől, nem kell lelked esmérleti ellen tselekedned. Példának okáért, a' húsnak meg-étele felől mely sokakban meg-rögzöt, nem kell ugyan meg-enned kételkedő lélekkel ha immár annyéra jutottál. *Rom. 14. 23.* de nem kell mind ebbe meg-maradnod, hanem a' dolognak meg-tanulására és derekasson való meg-értésére kell fietned halogatás nélkül, és az után életedet a' érint rendelned.

K. *Mert ha végére nem megyek, hanem csak a' magam ítéleti szerént élek?*

F. Várkezel igen. Mert a' te tselekedtidnek regulája melyhez kell szabnod élet-

életedet, nem a' te tetsésed, sem a' te ítéleted, hanem az Isten törvénye, lelked ismérleti penig annak alája vetterett; ha az Isten igéjét meg- vetvén csak a' magad ítéleti szerént vilelnéd életedet, sok dolgokban tévelyegvén út hasonlásokra és balgatag értelmekre fakadnál. *Phil.*

3. 6. 7.

K. *Mitsoda embernek drágább java e világon?*

F. A' jo lelki isméret.

K. *Hát a' jo egészség?*

F. Nem ér vele.

K. *Mitsoda hát az élet?*

F. Istenszen s' egészségesen élni. Mert a' bűnben élni, s' betegesen élni, nem élet hanem halál.

K. *Miképpen tarthat ember jo lelki isméretet?*

F. Arratlan étellel.

K. *Hogy hogy élhet arratlan életet?*

F. Ha az Istennek törvényit mindenkor seme elöt tartya, mint egy tükört, és abból nézi mit kellesek cselekedni, és mit távoztatni. *Psal. 119.*

2. Ha

2. Ha az ember nem vágyódik mind-
gyárt arra a' mit semeivel lát, és fűleivel
hal, hanem meg-öldöklí a' testet kíván-
ságiban.

3. Ha az édeséges ígéretekéről mel-
lyeket Isten ígér az engedelmeseknek; és
a' büntetésekről mellyekkel Isten fenye-
geti az engedetleneket, éjjel nappal gon-
dolkodik.

4. Az utolsó ítéletnek meg-gondolá-
sa is midőn Isten meg-fizet kinek kinek
az ő cselekedete szerint, nem kútfőn öf-
tón az ártatlan és fegyhetetlen életre,
mert ha az erős Isten fel-kél az ítéletre,
mit fogsz felelni néki, azt kérdi Jóba az ő
könyvében. *Jób. 31. v. 13. 14.*

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXVII A' NYOMO-
ruság szennyvedésről.

K. Ha oly igen szereti Isten az ő fiait
leányait, miért badgya tehát meg-bere-
gedni?

F. Csak

F. Csak olyá az, mint ha azt monda-
nád, ha te oly igen szereted fiadat leányo-
dat, miért vered tehát meg néha néha.

K. ugy de! sok szennyvedési vannak a'
keresztény embernek?

F. Vadnak, de sok vigasztalási is vad-
nak.

K. Mellyek azok?

F. 1. Az Isten bocsáttya reád.

2. Azon Isten el-véfi rolad. Az Úr
meg-sebesít és meg-gyógyít. *Deut. 32.
v. 39.*

3. Bűneiddel vontad magadra a' nyo-
morúságot, annak-okaért szennyvedgyed
békével, ezt mondván; Az Úrnak keze
vert meg engemet?

4. Nem büntetés rajtad a' meg-cse-
lekedett bűneidért, hanem atyai okta-
tás bátra marart életed felől, mellyel I-
sten el-vonson tégedet e' világtól és a'
büntételtől; mint az orvos Doctor
keserű orvosságot ad sokszor, nem
az el-múlt nyavalyáért, hanem az
emberre következhető nyavalyának
elcít

eleit vévélért; ezért mondgya Salamon: Az Urnak tanétását szerelmes fiainak ne utald meg, *Prov. 3. v. 11.* se meg ne unnyad az ő dorgálását, sőt inkább örvendezz az Urnak látogatásában, mondván Dáviddal; A' te vesszöd és a' te botod meg-vigasztalnak engemet én Istennem.

5. Mert a' nyomorúság szenvedés, és az Istennek szereteti, meg-álhatnak edgyút. A' Bétániai Lázár betegsége és halála nem tört vala szakadást a' maga és a' Christus szeretete között, a' mellyet meg-bizonyít mikor fira Idvezítőnk, halván Lázárnak halálát. *Joh. 11. v. 35.*

6. Mert a' szenvedés kevéssé tart. Az Ur haragja egy fem-pillantásig valo, de az ő jó akarattya örökké valo. *Psal. 30. v. 6.*

Néha oly dolgom érkezik.

Kin estve szívem bankodik,

De reggel mi helyen felkelek,

Azonnal vig örömet lelek.

7. Jelen vagyok sokszor a' segítség d

de nem láttya az ember az Istennek segítségét mint Hágár a' vizet, hanem csak jajgat hogy meg-hal a' gyermek.

8. Mert többet s' nagyobbbat érdemlenénk, de nem a' mi bűnünk szerint bának Isten velünk, és nem fizet minékünk a' mi álnokságink ízerént.

9. Mert jobb e' világon szenvedni, jaj pedig annak a' ki ezután fog szenvedni, hogy ama' szókat ne hallya. *El-verted ugy-mond a' te javaidat a' te életedben.* Luc. 16.

K. Mivel vigasztaljam magamat, ha atyám fiaitól el-hadgyattatom?

F. Azzal, a' mit mond Dávid maga felől; az én atyám és az én anyám el-hagynak engemet, de az Ur hozzá vé-sen engemet. *Psal. 27.*

K. Ha átkoznak engemet?

F. Nem minden átok foganatos. Ha a' bűnöt ki meg-bünteti a' gonosztévót, átkozza a' later ember, nem hallatik menyországba.

K. De ha más átkoz?

F. Ha

F. Haa' solga, kinek bérít meg-rarottad, átkoz. fel-hat az égbe. *Jac. 5. v. 4.*

2. Ha kit igaz igyében meg-fojtanak, annak-is kiáltása fel-hat az égbe. *Exod. 22. v. 23.*

3. Az ártatlan vér kiált az égbe. *Gen. 4. 10.*

4. A' kit atya, anyja, tanitoja, meg-átkoz, az is foganatos. Miképpen a' Patriárkának áldások foganatos volt, ugy a' kit meg-átkoztak átkozot volt.

K. *Hamások háládatlanok hozzám?*

F. Te-is elég háládatlan voltál Istenedhez, azért szenved békével mint Joseph a' fő pohárnok háládatlanságát.

K. *Az háládatlanságnak hány garádsi vannak?*

F. Hat. 1. Midőn az ember el-felelkezik a' véle tört jo téteményről.

2. Midőn az ember nem felejtette ugyan-el, de nem vallya-meg a' véle tört jo-téteményt.

3. Midőn az ember kicsinyíti. *Valami keveset adott ugy-mond Isten?*

4. Mi-

4. Midőn el-tagadgya a' véle tört jo téteményt.

5. Midőn gonofra magyarázza. *De ugy mond más feküdt az alatt hogy velem joltört.*

6. Midőn a' jo téteményt gonofsal fizeti-meg. *Ez a' háládatlanságnak leg nagyobb gradusa.*

K. *Ha igaz igyemet törvény tételben el-fordétyák?*

F. Hadgyad az Urra a' te utaidat, és a' te igazságodat nap fényre hozza. *Psal. 37.*

2. Idvezitőnk-is hamissan vádoltatott, ítéltetett, nyomorgattatott, ruháiból kifosztattatott, a' hamis tanuktól, a' fő Paptól, Magistrátus Pilátustól, Vitézekről.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXVIII. A Z H A- lálrol.

K. *Miről gondolkodgyam hogy boldogul készsűlyek halálomboz?*

F. Ból-

F. Boldog, az kiez négy dologrol gondolkodik.

A' halálrol, ez életnek végéről.

Az itéletről, ez világnak végéről.

A' pokolrol, az kárhoznak helyéről.

A' menyorságról, az idvezülteknek helyéről.

K. *Mitsodás házbantakel?*

F. Földbölt tsinált házbant, tudni-illik, a' testben.

K. *Hát a' Lélek?*

F. A' Lélek a' mi testünkben, mint a' viz a' töredékeny üvegben; el-romol az üveg, ki-foly a' viz, így a' lélek ki-mégyen a' testből. *2 Sam. 14. vers. 14. Imé Uram Király olyanok vagyunk mint a' viz, melly a' földre ki-öntetik és fel nem szedhetik, emberi kézzel tudni-illik.*

K. *A' vön ember könnyen meg-hal?*

F. A' meg-ért alma könnyen le-hull, ha igen nem rázzák-is a' fáját: A' tűz midön el-fogy róla a' mivel-elezgetik, magától el-aluszik,

K. *Hát*

K. *Hát az iffiak?*

F. Az éretlen gyümölcs nehezen fakad-le a' fáról. Az erőssen égő tűz nehezen óltatik-meg.

K. *A' sok keserűség miatt meg-untam életemet?*

F. Meg-vagyon az gyakorta, mint Illyés meg-faradván és le-ülvén egy fen-yő-fa alatt, mondgya vala: *ô Uram! elég immár az én életem, vedd-el az én lelkemet, mert nem vagyok jobb az én atyáimmál; 1 Reg. 19. De nem kell zugolodo fókra fakadnod.*

K. *Miért nem?*

F. Mert a' keresztyénségnek két olopi vannak; a' *Hit* és *Békefféges-tűrés*. A' Hit neveli a' békefféges-tűrést; a' békefféges-tűrés probája a' hitnek; ha a' kereszter nem vífeled meg-hólt a' hited-is. *Phil. 1. 20.*

K. *Mert la némelly egész életében csak az ágyban sénlik?*

F. Hogy im; annak vége örök nyugodalom lésen.

K. *De*

K. De ha csak az, hiszem a' gonosz ember betegségének is vége leszén?

F. Nem egy aránt. Mert a' gonosz ember egy nyomorúságból más nyomorúságra, edgyik kinből más örök kinra mégyen; De a' keresztény ember az ő betegségéből örök életre mégyen. Nagy különbség tehát!

K. Szabad-e halálomat kérnem Istentől?

F. Bőfűságból vagy fellobbant hirtelenségből nem szabad, látván életedet természet ellen megvetni az Uról rendeltetést áldásodat elhagyni; mig nem hivattatol immár futni; hanem bizonyos időben, ilyen ok alatt, ha ő fel-ségének úgy tetszik, Istenre bizván életedet, halálotat, szabad. *Phil. 1. 23.*

K. Vagyon-e valami haszna, ha ember gyakorta megemlekezik haláláról?

F. Vagyon, mert nem rohan olly vakmerő-képpen a' vétkekre, efében-jutván életének napjainak rövid volta, megbororodik, és magát a' bűntételtől inkább meg-ózza.

K. Ha

K. Ha nem örömezt emlekezik ember haláláról.

F. A' keresztény ember könnyen várja a' halált, mint szenvedésének és fáradságos bujdosásának végét, és az által örök életre való menését, lier mint a' fáradt főlgaa' nyugalomra; a' beteg a' gyógyuláfra; a' tengeri hajós a' csendes partra; a' bujdosó édes hazájába.

K. Hát a' gonosz ember?

F. Nem örömezt gondolkodik a' halálról, mint a' lopó az executióról, nem is jó kedvel gondolkodik az Istentől, mint azonlopó a' sententiát ki-mondó Birórol.

2. Ha penig reá kél az halálra, megadná akkor a' mit el-vont életében, innét vagy on, hogy sokaknak az ő javokat mutogatván haláloságyokban, azt mongyák; *ne hozd ide, vidd-el előlem, ne lássam. &c.* De azt feleli a' Sátán, a' mit felelénéka' Sidók Judásnak; *mit gondolunk mi véle, ám te lássad* Matth. 27.

K. Szabad-e valakit kínzással erőltet-

K

me,

ni, hogy vallyá-meg vétéket, s' hallyon-meg miatta?

F. 1. Nem szabad, mert nem tartozik emberhogy maga magát el-árullya.

2. Mert soha senki az ő tulajdon testét nem gyűlölte, azt mondgya Szent. Pál, *Eph. 5. v. 29.* nem szabad tehát annak gyűlölésére, annál inkább el-árulására valakit erőltetni kinzással.

3. A' természetbe őltotta Isten, hogy életét oltalmazza; nem szabad hát természet ellen erőltetni, még pedig kinzással.

4. Mert Isten afféle eszközzel való vallást sohol nem parancsolt.

K. *Hát mit kell cselekedni?*

F. Tanuk által győzetteffek-meg, bizonyítsák reá, a' mint Isten parancsoltja, és úgy hallyon-meg. Valaki meg-öl valakit, a' tanuknak bűvére öllye-meg. Akar minémő bűnben vétkezzék valaki, ne álhasson egy tanu valaki ellen, hanem két vagy három tanu kája vallásán álljon-meg minden dolog. *Mos. 4. k. 35. 30. 5. k. 19. 15.*

K. Sza

K. Szabad-e arra erőltetni a' meg-sententiáztatott embert, hogy maga magát fel-akaszsa?

F. Nem szabad. Mert Isten meg-tiltya a' gyakolságot; Gyilkos pedig a' ki maga magát meg-öli, akar mi úton, módon.

2. Véték magát meg-ölni. Nem szabad hát senkit a' vétekre erőltetni.

3. Nem szabad embernek maga testén kegyetlenkedni; nem szabad hát arra erőltetni.

4. A' természet ohajtya a' maga életét. Nem szabad hát a' természetet a' maga el-vevítésére erőltetni.

K. *Mit kell hát azok felől itélni, kik innön magokat meg-ölik, senki bántása nélkül?*

F. Más képpen vagy on azoknak dolgok. Némellyek oly nyavalyában vannak, minémű a' hagymázbéli embernek állapara; elméjük meg-bántodván, ebsen nem lévén, értelem nélkül, hol tüz

K 2

bc

be, hol vizbe, hol egyéb veszedelemre futnak és úgy vesznek.

2. Némellyeknek pedig elméjek helyén lévén, sánt szándékbol, csak valami haragjokbol, vagy valami félelemből, meg-fojtyák magokat, által lövik magokat, fel-akasztják magokat, meg-metszik torkokat, vagy egyéb képpen ölik-meg magokat.

K. *Vállyon el-kárhoznak?*

F. Az első rendbeliek hogy mind el-kárhoznának, nem mondom. Mert a' mely Isten a' nyavalyát reájok bocsátotta, azon Isten abból következett vétkes halált-is meg-bocsáthattya. A' másik rendbeliek, mivel épp elmével, tellyes akaratból cselekednek, mint Achitofel, és Judás, el-kárhoznak,

K. *Ha Isten el-rendelte halálokat, miért kell hát óvnom magamat az ellen?*

F. Azért, mert nem tudod a' határt, mellyet Isten vetett életednek, ha meg-jelenterett volna tenéked, hogy ez vagy amaz légyen az a' nap, nem búkság volna

na tovább magadat óltalmaznod; de mivel-hogy nem tudod, meg-kivántatik tehát a' te tífed; hogy magadra légyen gondod, és a' búkság nem kénserítvén, szerencsére ne vedd fejedet; ha külömben cselekedel, az Istent kifirted, és vétkezel igen.

K. *Ez képtelen dolognak látszik: Némely majd egész életét gonoszásban tölti-el, egy kevés idővel halála előtt tér meg és még-is azon jutalmat víszén a' mit egyéb Istenes emberek?*

F. Szintén így zugolodnak vala a' földön mivesek, kikről áll I dvezitőnk az Evangéliomban; hogy jó reggel menvén a' munkára, a' napnak terhét és hévségét szenvedték. még-is egyenlő jutalmat vőttek az u'ólsókkal. De ebből ezt vedd eszedbe, hogy a' mennyei gazda a' nagy Isten, nem a' mi érdemünkre és munkánkra fizet mi nekünk, mint oda fellyebb a' jó cselekedetekről mondotam, hanem az ő kegyelmességének gazdagsága szerint, avagy a' te bemed

K ;

nem

nem gonosz-é hogy az Isten jó és büszkes kegyelmű? A' ki annyit akar adni az utóknak mint az elsőnek; nem-de nem egy garast vártál-é fáradságod után az az, örök nyugodalmat? és ha el-vetted, mit kívánhatz egyebet? *Matt. 20.*

K. *Vizsza tetszik ez-is: A' jó ember sokszor hamarab meg-hal, hogy nem a' gonosz ember?*

F. Abel az Istennek termő földén első virág vala, hamarab ki-fárada hogy nem mint Cain, de az Isten ebben jó végeket néz.

1. Avagy a' reá kőverkezendő vesedelem elől ragadgya-el, mint a' Jeroboámnak fiát, a' kiben egyedül a' több ház nép közzül, talált vala kedves dolgot az Izraélnek Ura Istene, s' még-is az halamag először. *1 Reg. 14. v. 13.*

Avagy másoknak példájokra éstanuságokra cselekefi azt az Isten. Mint a' feginy Profétát meg-öle az úton az oroslány. *1 Reg. 13. 25.*

3. Avagy azért, hogy az idején való halál

halál által el-kerülyék az örök halált. *1 Cor. 11. v. 32.*

4. Avagy azért, hogy s' gonosz világ meg ne vesztegeffe őket. Avagy egyéb okai-is lehetnek, mellyeket Isten maga bölcsességében tud, te töled penig s' en tölem el-titkolt.

K. *Hát a' gonosz ember miért él né-meltyik olyan sokáig?*

F. Várattatik a' jó Istentől, hogy meg térjen, ha penig ugyan nem; tehát kincset gyűjt ő magának, haragot a' haragnak napjára, az Istennek igaz ítéletinek meg-jelenésének napjára. *Rom. 2. 5.*

K. *Mihez tartsam kérlek ez aránt magamat?*

F. 1. Ne forgassad az Istennek decretomát, nem te dolgoz az, hanem az Istené. *Deut. 29. v. 29.*

2. A' mi a' te tised hivatalod, járj-el abban, a' dolognak s' életednek végét hadgyad az Istenre.

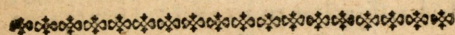
3. Tégy jól még élé.

4. Késétsed mindenkor magadat, akár

224 *Keskeny Ut melly*
hamar, akar későn kelleffek ki-menned
e'világból.

5. Ne neheztely addig élni, meddig
Isten rendelte; ne-is kívány többig élni,
mint az Isten rendelte.

XXXIX. A' T E M E - téfről.

K. Szabadé a' holt testet egy helyből
másuvá vinni temetésnek okáért?

F. Szabad. Az Izraél fiai el-vivék a'
Jacob testét, Ægyptombol, hogy el-te-
metnék Canaan földén. Joseph-is meg-
parancsolá az ő atyafiainak, hogy ha ő-
is meg-hal, és az Isten őket ki-vísi Æ-
gyptombol, tehát a' tsontyait-is el-vi-
gyék vélek, mellyet meg-is cselekedé-
nek, mikor Isten őket ki-hozá Ægyp-
tombol. Gen. 50.

K. A' Moses testét kitemette-el?

F. Az Isten őnnön maga, és senki
nem tudgya annak temetésének helyét.

K. Mi-

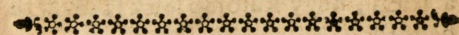
víszén az Eletre. 225

K. Miért temette-el Isten olyan tit-
kon?

F. Hogy a' nép bálványt ne emel-
lyen belőle mivel igen hajlandok valá-
nak a' bálványozásra.

K. Hogy temette-el Isten, kicso-
da áfott firt?

F. Nem áftak annak firt, hanem az
Isten parancsolt a' földnek, és meg-nyi-
latkozván bé-vőtte a' Moses testét.

XL. A Z E M B E R lelkéről.

K. Soha meg nem foghatom, mirodás
az embernek lelke?

F. Az Istent; az Angyalt az emberi
lelket; meg nem foghattya elméjével
senki.

K. Ugyan szép teremtet állattya Isten-
nek; az emberi lélek?

F. Igazán mondod. Mert a' lelket
nem földből sem vízből teremté hanem

K 5

lehel-

lehellé Isten az emberbe. *Gen. 2. 7.*

2. A' lélek olyan mint egy Isten a' testben. Mert Isten után a' lélek ád a' testnek életet, és mozgást.

K. *Talám ninesen egyéb lélek az emberben is mint a' baromban, lám ő is él és mozog?*

F. Ha nem volna, tehát te sem volnál különb az baromnál de mivel hogy különb vagy, okos vagy, értelmes vagy, az a' jele, hogy különb lélek lakozik te benned.

2. Mása' hogy, meg-háborodik megcsendesedik, a' te lelked de a' baromé nem: jele az, hogy okos értelmes lélek lakik az emberben.

K. *Meg-hal-e a' lélek?*

F. Nem.

K. *Hát a' ki el-kárhozik, annak lelke meg-hal?*

F. A' lélek meg nem hal soha, hanem mikor a' lélek el-hadgya a' testet akkor a' test meg-hal, így mikor Isten el-hadgya a' lelket, és örök kinr veti az mondatik

datik a' lélek halálának, az az, kinnyának s' kárhozattyának.

K. *Mit gondolkodjál itt magam felől?*

F. Ne légy olyan mint a' lo avagy ösvér, kiknek nincsen értelmek, azt mondgya Dávid. *Psal. 32.*

2. Gondolkodgyál ha a' lélek az Egebe megyen, a' test is jövendőben véledgyütt lében, ha a' lélek pokolra alá száll, a' test is jövendőben utánna érkezik.

K. *Azt mondgyák, némely meg-holt ember lelke haza jár?*

F. Ne hidd. Mert ha idvezült az menyországba haza nem jár. *2 Sam. 12. v. 23.* ha el-kárhozott, a' pokolból szadtság nem adatik hogy félyel kovalyogjon vagy az atyafiakhoz haza jöjjon mint az gazdag a' pokolban kívánny vala, *Luc. 16.* de nem engedték.

2. Ha pedig valaha valahol afféle dolog hallatott a' nem egyéb volt, hanem a' tsintalan ördögnek jelenése és jaczortatása.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XLI. A' FEL-TAMA- dásrol.

K. *Miképpen leszén vége e' világnak?*

F. A' föld és minden azokban lévő alkotmányok meg-égnek, az egek nagy csikorgással él-mulnak, a' nap fekete leszén mint a' fekete fák és akképpen az ég el-takarodik mint mikor a' papireffat egybe hajtogattyák, *Apoc. 6. v. 12.*

K. *Ez a' világ semmivé leszéné?*

F. Nem, hanem el-változik és meg-ujjul. Ujj eget és uj földet fogunk látni. *2 Petr. 3. v. 12.*

K. *Nem érem én azt?*

F. Ki tudgya, reméntelen az a' nap.
2. Mas az hogy, mindenkor inkább akar egyél akar igyál, akar járj kelly, a' forogjon elmédben: kellyetek-fel halottak, jövetek azítéletre.

K. *Nagy csuda a' fel-támadás?*

F. Nagy csuda; hogy az eleven ember.

ber fel-támasztotta a' holt embert, mint Illyés és sent Péter fel-támasztották a' holt embereket.

2. De nagyobb csuda; hogy a' holt ember fel-támasztotta a' holt embert. Mint az Elifeus koporfojába bé-vetének egy Moábita holt embert ki meg-illetvén az Elifeusnak holt tetemir meg-elevenedék a' Moábita holt ember. *2 Reg. 13. 21.*

3. De még annál-is nagyobb csuda; hogy a' holt maga magát fel-támasztotta. Ezt senki nem cselekedhette hanem a' ki azt mondgya, én vagyok a' fel-támadás, és az élet, tudni-illik a' Christus.

4. Ha ezek meg-lóttének, hasonlóképpen a' mi testeink-is a' földből fel-támadnak.

K. *Ezen test támad-e fel az ítéletkor?*

F. Ezen test, noha sok változásokkal, mert az Apostol azt mondgya: ezen romlando test öltözi fel a' romolhatatlanságot, ezen halando test az halhatatlanságot Job Pátriárcha azt mondgya:

En-is tudom hogy az én meg-változtam én,
és ebben a' testben meg-látom az Istent,
ugyan eunen magam látom-meg nem más,
és az én szemeim látták-meg. 1 Cor. 15;
Job. 19. 25.

2. Az Istennek igasága-is azt kíván-
nya, hogy a' mely testben gyakorolta-
ember a' jóságot, azon test vegye el-is a'
bóldogságot; Ísmér, A' mely testben cse-
lekedte ember a' gonofságot, azon test,
és nem más, mely soha nem vétkezett,
visellye a' büntetésnek kiányát.

K. Hogy-hogy támad-fel a' vízbe holt
emberteste, avagy a' vadaktól meg-emész-
tetett test, holott azon halakat és vadakat
ísmét meg-ettek más állatok, vagy embe-
rek, és így edgyik ember teste a' másikévá
lőtt?

F. Nem tudod az Istennek hatalmát.
Ha e' világi ezüst- avagy arany-mives,
el-tudgya válastani fépen és egy-mástól,
azon egy darabból az aranyat, földet,
ezüstöt és egyéb metallumokat; men-
nyivel inkább az Isten el-tudgya, és el-
választani

válastya edgyik testet a' másiktól, a'
földtől, víztől, egyéb állatoknak te-
stétől, egy embernek testét a' másikétől,
úgy hogy mindeniknek az ő tagjai he-
lyére állattassanak-éppen. August. & ex
eo Ludov. à Vives.

K. Ha el-rothad és porráléfzen a' test,
hogy hogy támad fel?

F. Goromba! A' búza mag el-rothad
a' földben, mindazonáltal sép új búza
nevekedik belőle. 1 Cor. 15. 36.

K. Az haj-szálak, és a' kéznek, lábnek
körmei fel-támadnak é a' fel-támadáskor?

F. A' haj-szálak és körmeid, mellye-
ket most minden kár nélkül, és tested-
nek fogyatkozása nélkül el-vethetz, fel-
nem támadnak; hanem a' fel-támadt-
új testnek új haja és körmei lesznek.

K. Micsodás fog lenni a' fel-támadt
embernek teste?

F. Halhatatlan, mert többé soha
meg nem hal.

2. Olly fényesek lesznek mellyekre
mostani semeiddel alig nézhetnél, Dan.

ez világ előtt meg-bégyenüllyenek.

5. Hogy a' lélek a' fel-támatott testtel edgyesülvén, mennyen a' kárhozatra a-vagy boldogságra.

K. *Miért hogy örökké kinlódik az el-kárhozott ember?*

F. Mivel hogy ő tetemtett állat, nem elégféges arra, hogy a' meg-bántódott véghetetlen Isteni felfégnék eleget tehesen soha, szükféges hogy az ő gyötrelme örökké fen-tartszon.

K. *Mind egy aránt valo kinszenvedéskelészen-e az el-kárhoztaknak?*

F. Nem, hanem kinek kinek e'világon tört gonosz cselekedeti serént. A'nak-okáért egy nemzetnek nagyobb büntetése léfén inkább hogy sem másnak, a' kik között az Evangeliom prädikáltatott, mint a' kik között nem.

2. Egy városbélieknek nagyobb hogy sem más városbélieknek. *Matth. 11. 22.*

3. Egy embernek-is nagyobb büntetése léfén hogy sem másiknak. A' mely folga tudta az ő Urának akarattyát, és magát

magát ahoz nem sabta, többel büntettetik, a' ki penig nem tudea, és büntetésre méltó dolgokat cselekedett, kevesebbé büntettetik. *Luc. 12. v. 47.*

K. *Hogy hogy kerüljem-e az itélen napját?*

F. Soha semmiképpen nem.

K. *Mit tudgyak ott felelni, hol még az igaz-is nem bátor?*

F. A' te meg-váltod ki vérével váltott meg tégedet, a' léfén az ítélő biro; ne fély, mert hijába nem hadgya az ő vérét.

3. A' te fejed, kinek te tagja vagy a' léfén az ítélő biro; ne fély, el nem vét tégedet mint ő testének tagját.

3. A' te mestered kinek engedelmes tanítványa voltál, a' léfén az ítélő biro; ne fély, meg-ismér tégedet mint tanítványát.

4. Ama jo pászor kinek juha voltál, a' léfén az ítélő biro; ne fély, jobb kéz felől állat, és el-válászt a' hitetlenektől.

5. Ama mennyei vőlegény kinek te jegyese voltál, ki Szent lelkével mint egy

egy gyűrűvel el-jegyzet tégedet, a' lében
az itélő biro; ne fély, meri' feret tégedet,
neveden hi tégedet, örök életre viszen
tégedet.

K. *Bezzeg emberál meg-bátorítál?*

F. Ugy társ de! de mig élés te-is ezt
cselekedgyed.

Ha váltot vagy; a' te meg-váltodnak
vérét labad alá ne tapodgyad.

Ha tagja vagy; tisztán tarts magadat.

Ha tanétványa vagy; kövessed Me-
steredet.

Ha juh vagy; felid légy.

Ha jegyese vagy; feretetedet másnak
ne adgyad, se a' Sátánnak, se e' világnak,
se a' bálvának.

*****

XLIII. A Z Ó R Ó K életről.

K. *Meg-ismérjük-e egy mást az örök
életben?*

F. Ugy itélem. Mint hogy Adám az
ő ből-

ő boldog állapotjában az eset előtt meg-
ismeré Évát, kit soha nem látott vala, az
ő tsontyából valonak lenni, Az Aposto-
lok-is a' Christus sine változásokor meg-
ismerék Mosest és Illyést, kiker soha az
előtt nem láttanak vala.

K. *Mivel rekesztet bé feleletider?*

F. Ha miben feleletimmal épültél;
áldott az Ur neve; ha minek végére nem
mehettél: azt mondgyad Sz. Pállal. *Oh*
Istennek bőltsejégének mélységes gazdag-
sága †, mely igen meg-tudhatatlanok az ő
itileri, és végére mehetetlenek az ő utai!
azt mondgyad Moseffel: Az el-titke-
dolgok a' mi Urunknál Istenünknel vadnak,
a' ki nyilatkoztatorit dolgok miéink és a' mi
fiainké*; mind örökké. † Rom. 11.

v. 33. * Deut. 29. v. 29.

V E G E.

R E N D I

A' kivált képpen való dol-
goknak.

Titulus.	Levél.
I. Az Istenről.	1
II. Az Istennek isméréstiről.	8
III. Ez világnak igazgattatásáról.	13
IV. A' Szent Irásról.	26
V. Az embernek esetéről.	32
VI. Az el-választásáról.	33
VII. A' Bűnről.	37
VIII. A' bűnben meg-keményült em- berről.	47
IX. A' Szent Lélek ellen való véték- ről.	52
X. A' vétékekne gradusiról.	60
XI. A' vétékes embernek sok-féle maga- mentségéről.	66
XII. Az Istennek várakozásáról.	78
XIII. Az Istennek el-hívásáról.	81
XIV. Az	

XIV. Az Istenhez való meg-térestől.	86
XV. A' meg-igazuláslról.	94
XVI. Az Hitről.	98
XVII. Az újjá születésről.	106
XVIII. A' bűn bocsánatáról.	109
XIX. A' szívá fogadásnak lelkéről.	112
XX. A' lelki kísértetekről.	116
XXI. Az embernek külső meg-probálta- sáról.	123
XXII. Az hitnek meg-erősítéséről.	127
XXIII. A' Keresztiségről.	128
XXIV. Az Ur Vacsorájáról.	134
XXV. A' jócselekedetekről.	135
XXVI. A' Bőjtről.	142
XXVII. Az Atyák Anyák magok vi- seléséről.	146
Az eredendő bűnről.	151
XXVIII. A' Szolgákról.	160
XXIX. E' világi birodalomról.	166
XXX. Az eszközökkel való élésről.	178
XXXI. Az Amiaszentegyházról.	184
XXXII. A' fogadás tételről.	192
XXXIII. Az esküvéről.	195
XXXIV. A' házugságról.	197
XXXV.	

XXXV. A' varáslókról.	199
XXXVI. Lelked ismérési ellen cselekedésről.	205
XXXVII. A' nyomorúság szenvedéséről.	208
XXXVIII. Az Halálról.	213
XXXIX. A' temetéséről.	214
XL. Az ember lelkéről.	225
XLI. A' feltámadásról.	218
XLII. Az Iriletről	232
XLIII. Az örök életéről	236

S Z E N T
DAVIDNAK
Hét Poeniten-

tia-tartó

RMKD. 1117.

S O L T A R I.

Meg ne emlekezzél Uram,
vétkainkről, sem a' mi Atyánk
vétkeiről, és bocsásd meg nekünk
rajtunk, bűneinkért.

COLOSVARAT,
Nyomtatta Veres-egyházi Mihály 1671.

VI. SOLTAR.

Meg ne fedgy engemet,
Uram fel-gerjedet
Haragodnak tűzében :

Es meg ne ostorozz,
Bűneimnek gonosz
Erdemeért mérgedben.

De könyörűly rajtam,
Mert meg-nyomorodtam
Meg-bűzhót sebeimben.

2. Meg-rekedet folyta,
Fel-dagadot habja
Lelkem csendes vizének.

Meddig halgat Uram,
S' nem könyörűls rajtam,
Helyt nem ads kérésemnek.

Fordúly hozzám immár,
Mert lelkem téged vár :
Adgyerőt betegednek.

3. Mert az föld gyomrában,
Pokólnak torkában,

Nincs ott a' ki vallya,
Nincs ki magastallya,
Dicfirvén Szent Nevedet.

Mert vóltak, s' meg-hóltak,
Világból ki-múltak,
Erzik itiletedet.

4. Meg-fáradot bennem,
Ohajtástol fivem,
Szemem köny-hullatástól.

Mert éjjenkintágyam,
Nyugodalmasházam,
Azik sok firalmimról.

Tőled el-vettettem,
S' Csak bé nem nyelettem
Ellenségim torkától.

5. De már gonos-tévők,
Artatlan vér-fopók,
Fussatok távol tőlem:

Mert a' magos menybe,
Isten eleibe,
Hatót firalmas versem.

Meg-halगतot engem,
Pirúly ellenségem,
Es távozzál-el tőlem.

6. Di-

6. Dicsőffeg Attyának,
S' az ő Szent Fiának,
Dicsőffeg Szent Léleknek,
A' három személyben,
Es egy természetben,
Egy igaz Istenségnek.
Miképpen kezdetben,
Most, és jövőendőben,
Dicsőffeg az Istennek.

XXXI. SOL TAR.

BOldogoka' kiknek,
Undok vétkeinek
Sebét az Urbé-fedte.

Mint idegen bűnnek,
Tulajdon vétkének,
Büntetését nem vette.

De sőt, jó voltából,
Bűneit lelkéből
Az Isten le-töröltte.

2. En penig vétkemet,
Fődözvén sebemet,
Bánatban el-fárádtam.

Mert éjjel és nappal
Szent kezéd ostonnal
Sullyos torhet hágy rajtam.

Azért fok kinomban,
Tóvis közt ültömben,
Már csak meg nem fonnyadtam.

3. De te hozzád térek,
Bocsánatot kérek,
Előtted vallást tések.

Sebeim rut-ága,
Bűnöm undoksága,
Vádlója magam lések.

A' te jo voltodból,
Tudom, szerelmedből,
Bocsánatot hogy vések.

4. Valaki te hozzád,
Bűnből hogy ki-hozád,
Sirván imádkozhatik.

Még a' viz-özönnek
Fel-indúlt tengernek
Habja közt-is bizhatik:

Látván fok infégből,
Ellenség kezéből,
Dávid hogy ki-hozatik:

5. Azért ősvérekhez
Bűnűsök s' lovakhoz
Hasonlók ne legyetek,
Mert ha lép intéznek

Isten kérésének
Nem enged keménységetek.

Hám, fék, zabla, s' ostor,
Délczeg lovat meg-tór,
Bűnösökben el-vestek.

6. Ostori azoknak,
Soha el nem fogynak,
Kik heverneka' bűnben:

Kik penig az Urban
Biznak, bátorságban
Lésnek tellyes éltekben.

Azért, örüllyetek,
Es dicsekedgyetek,
Igazak az Istenben.

7. Dicsőffleg Attyának, &c.

XXXVII. SOL TAR.

MEg ne fedgy engemet,
Uram fel-gerjedet
Haragodnak tűzében.

Es meg ne verj engem
Kér nyomorult igyem,
Borúság űzésedben.

Mert meg-sebefitnek
Nyilai mérgednek,
Szomorodott szívemben.

2. Nincs épség testemben,
Oly nagy rettegésben
Haragod miatt estem.

Csontaim velejét
Ki-vonták erejét
Bűneim, jól érzettem.

Mert fejemen fellyül
Harott sok vétkektől,
Szintén meg-terheltettem.

3. Meg-nyilatkoztattak,
Ismét meg-újultak,
Bé-forradott sebeim.

Ugyan ki-rodhadtak,
Es ki-fakadoztak,
Es nélkül nyert fekélyim.

Fejemet le-sűtvén,
Kiért gyázban űlvén,
Könyben űsnek semeim.

4. Agyékom genyetség,
Testem sok betegség,
Kínnyaival, úgy meg-tölt:

Hogy vad oroslánként
Ordít, és az nagy kint
Visselven, csak meg nem holt.
Szemeid jól láttak.

Szive

Szívemet mint rágják,
Nincs testemben egy épp folt.

5. Meg-hervadt bús szívem,
Meg-változott sinem,
Homály fogta szememet:
Mert, mind ellenségim,
Mind régi barátim

Szidnak pöknek engemet.
Szembe fépen főlnak,
Hátam megettérágnak,
Törbe csallják fejemet.

6. De én néma voltam,
Fülemet bé-dugtam,
Békefeggel szenvedtem.

Csak te töled vártam,
Uram, benned bíztam,
Erted mindent fel-vőttem.

Ne szenved hogy látsák,
Ördömmel kik várják,
Vestemet, mert el-estem.

7. Ostort, pálczát, méltán
Szenved bűnös hátán,
Gonoszolgád, meg-vallom!

Jó-téért haragját
Rágalmazó havát,

L 5

Ellen

Ellenségimnek hallom.

De te jó-vóltodból,

Lelkemet sok kinból

Vidd-ki, bűnben ne halljon!

8. Dicsőíleg Attyának, &c.

L. SOLTAR.

VEgtelen irgalmú,

O te nagy hatalmú

Isten légy már kegyelmes.

Ónts-ki mindeneftől,

Jódat rám kebledből,

Mert lám melly veszedelmes:

Bűnöm miatt lelkem,

Ki titkon rág engem,

Mert nagy sebbel sérelmes.

2. Mosd-el rólam immár,

Kit lelkem alig vár,

Mosd-el bűnöm rutságát.

S'edgyűt a' rut birrel,

Mint rút bűzt enyhítsd-el

Fertelmem bűdös sagát.

Ismérem vétkemet,

Kiért Nap engemet

Rettent, mutatván magát.

3. Csak neked vétkeztem;

Bűnt ellened töttem;

O kegyelmes Ur Isten!

Kit semmi ravatság,

Nem csalhat, s' álnokság!

Rejtve előttd nincsen.

Mert a' nagy kék égből,

Mint királyi fékből,

Látod mit mivel minden.

4. Ha érdemem szerint

Reám erebtesz kint;

Vészek, s' jaj hová legyek?

Ha tellyes éltemben,

Eltém sok vétkekben,

Bizony pokolra mégyek.

Mert még létem előtt,

Lelkem meg-fertezett:

O Istenem, már medgyek?

5. Még anyám méhében,

Esém nagy vétkekben,

Erdemlém haragodat.

De te ki, vétket bánf.

Igazt keresz, kíváns,

Mutatván jó-vóltodat:

Hogy életemre adál,

Azonnal oktattál,

Mint érténém tikkodar,

6. En rút haládatlan,
Azért, foghatatlan
Isten, hozzád kiáltok:

Tisztíts Istópoddal,
Irgalma-ságoddal,
Mert la ki nagy kint vallok.

Hogy undok vétkeimből
Meg-tisztulván belől,
Légyek esbb, hogy sem vagyok.

7. Légyek feje-rb hónál,
S' öröm mondásfoddal
Tölts-bé az én fülemet.

Vigasztald lelkemet,
Küldven örömedet,
Ne szárazd-ki velömet

Csontomból: bánattal,
Ne nézd rám haraggal:
Mosd-el inkább vétkeimet.

8. Teremts ismét bennem,
Teremtö Istenem,
Tisztásvot kegyessen,
Fujd belém ismégént,
Hogy nagy szívem szerént,
Lelkem igazt szeressen,

Engem

Engem romlott segényt,
Rós érdemem szerént,
Haragod el ne vessen.

9. Ne fos-meg Lelkedtöl,
Söt idvefsegemről,
Mondgy örömet már nekem.

Szentelő Lelkeddal,
Hadd éppüllyön még fel,
Mint az előtt bús lelkem.

Hogy fok tévelyedtek
Te hozzád térjenek,
Követvén bizvást engem.

10. Az kóvér áldozat
Jó kedvet nem hozhat,
Jól tudom Uram néked:

Mert ha a' kellene
Örömeft tisztelne
Bús fejem azzal téged.

Törödelmeséggel
Buzgó könyörgéssel
Szollok azért tenéked.

11. Imé ki öldöztam,
S' te elödbe hoztam
Fene örte sebemet.

Kit csak te gyógyíthatsz,

L 7

Eletem

Eletre fordíthat sz :

Szánd keşerves fejemet.

Bűneim kinnyával,

Testem fájdalomával,

Ne győzőrd életemet,

12. Ha előbb nem hadtad,

Sőt hozzád fogadtad,

Tehát mostan se hadd-el.

Jó-voltodból szegénys

Jó szokásod szerént

Sion falát támazd-fel,

Hogy, mint áldozatot

Adgyak úgy hálákat :

Ki néked leg inkább kell.

13. Dicsőlégi Atyának, &c.

CL. SOLTAR.

URam, hald-meg szomat,

Nézd nagy siralmomat,

Adgy helt imádságimnak.

Országod el ne fordítsd

Haragodat enyhítsd

Hald-meg szavát szolgálódnak:

Éltem, mint fűst, el-mult,

Serpenyőben meg-sült,

Csonitum el-száratannak.

2. Mint

2. Mintle-kaszált zöld fű,

A' meg-epedt bús szű,

El-hervadt bánattyában.

Ereje testemnek

Veleje csontomnak

El-száratott kiáltásban.

Mint pellikán madár,

Mely csak vad helyen jár,

Bujdosom a' pusztában.

3. Mint éjjeli varju,

Farkasok közt a' juh,

Nap fényt bátran nem látom :

Mert sokan kergetnek,

Fejemre eskűsznek,

Kiért, kedvetlen voltom,

Izit kenyeremnek,

Erzi, mint hamunak,

Könyvel elegy italom.

4. De méltán ostorozsz

Haragodban, mert rosszsz

Eltemmel érdemlertem :

Engem fel-emelél,

Viszontag le-verél,

Mert ellened vétkeztem!

Kiért éltem el-mult,

Mint

Mint árnyék: és meg-fűt
Mint kaszált fű, bús testem.

5. Te, ki örökké élsz,
Es fenkitől nem félsz,
Nézz kegyessen Sionra,
El-romlot kő-falát
Ragd-meg szép bátyját,
Terítsd ísmét utadra,
Mert most pulztafága,
Indittya rutsága,
Szolgaidat sirálra.

6. Akkor meg-rémülnek,
Tőled félni kezdenek,
Uram, minden nemzetek.
Pogányok áldoznak,
Tiszteiséget adnak
Sionban felségednek.
Látván könyörgését
Meg-alázot szivét
Hogy kedvelted népednek.
7. Ezek meg-iratnak,
Kiért jó-voltodnak
Hiveid hálát adnak:
Mert meg nem uráltad,
De Egből meg-láttad

Siralmit foglyaidnak.

Kik meg-fzabadulván,
Szent nevedet áldván,
Sok népet hozzád vonsznak.

8. Nagy irgalmu Isten,
Kinek vége nincsen,
Kitől most büntettetem.

Erőm jobb-korában,
Van fogyatkozásban.
Meg-rövidült életem.

Ha vilzfa szolitasz
Engem, ki most tartasz,
Félbe szakad életem.

9. A' földet kezdetben
Teteremtéd, s' menyben
Csillagidat fundálád.

Ezek mind el-kopnak:
Az üdők nem ártnak
Néked, mert nagy hatalmad.

A' te szolgaidnak
Fiai, maradnak
Bátorságban alattad.

10. Dicsőség Atyának, &c.

CXXIX. SOLTAR.

SOk háboruságban
Szivem nagy bánatban
El-merült siralmában.

Kiált Szent nevédhöz:

Kér, erezd füledhöz
Könyörgését, buában.
Halgals kérésemre,
Ne nézz bűneimre,
Uram, fogadgy kedvedben.

2. Ha gonofzfáginkat
Sok álnokfáginkat
Erdem szerént bünteted.

Nints oly, kiel-túrje,
Haragodat, s' nyerje,
űdvőlségét előtted.

De a' bűnőst hozzád
Hogy könnyebben vonnád,
Bíztattya ígéreted.

3. Azért benned bizom,
Mert te vagy oltalmom,
Uram, nagy jó voltodból.

En szabadulásom,
Bővséges váltságom
Te vagy őrdög torkából.
Izraélelt vétkeből,

Undok

Undok álnokságból
Te mentéd ki fogságból.

4. Dicsőség Atyának, &c.

CXLII. SOLTAR.

HAjts-meg füleidet,
Kérem felségedet,
Hald-meg könyörgésemet.

Kemény ítéletre;
Ne vidd, nagy veszélyre,
Szegény bűnös fejemet.
Mert aincs senki oly szent,
Kit bűnnel bé nem kent
Gyaroltság, s' meg nem ejtet.

2. Látod ellenségem
Földre nyomott engem,
Szomjuhozza véretem.

Setét barlangokban
Mint elevenet sirban
Szoritottak engemet.

Csak régi jó-voltod,
Atyánkhoz irgalmad,
Bátorittya szivemet.

3. Ki terjesztett kezem
El-ízáradott szivem,
Mennyei harmatot kér,
Hald-meg kiáltását,

Olt-

Olcs-meg szomjúságát,
Mert nincs már testemben vér;
Mint egy száraz kútban,
Kietlen ballangban,
Irgalmat csak tőled kér.

Uram, irgalmadat
Mutasd jó voltodat
Benned bizom szolgálódhoz,
Igazzasd utamat,
Minden szándékimat,
Térítsd akaratodhoz.

Biztasd szent Lelkeddel,
Es vidd hatalmaddal,
Lelkemet felfégedhez.

5. Bizom jó-voltodhoz,
Nyavalyámból ki-hosz sz.
Bűnőmből ki-tisztulok.

Verd-meg kemény szivét,
Ellenfégem vétkét.

Kik miatt én bűt vallok.

Noha bűnös vagyok,
Ugyan tiéd vagyok,

Uram, s' néked szolgállok.

Dicsőség Atyának, &c.

REG-

REGGELT ENER.

Dicsérlek Uram téged, hogy ez el-
mult éjjel életem meg-őrizted, ha-
talmas kezddel Serétfégnek töréből,
melly környül vőtt vala, imé engemet ki-
vől, oh mindenek Ura!

Néked adok hálakat, én kegyes Iste-
nem, és kérlek mint Atyámat ma-is tartf-
meg engem, Hogy szolgálhassak néked,
akaratod szerént életemet vezérlyed,
légy velem oránként.

Hogy el ne téveledgyem a' te ősvé-
nyidről, ne ártson ellenfégem, őrizked-
gyem bűntől, őrizz-meg jóvoltodból,
Uram téged kérlek, őrdögálnokfágától,
hogy semmit ne félljek.

Adgyad hogy erős hittel, bizhassam
Szent Fiadban, bűneimet töröld-el, tartf-
meg irgalmadban, hiszem hogy ezt meg-
adod, a' mint meg-igérted, bűnünket
meg-bocsátod, ha könyörgünk néked.

Szerels jó reménsséggel, mely nem ejt
szégyenben, atyafi szeretettel éppis éle-
temben, hogy szivből szerethesslem fele-
berátomat, és ebben ne keressem csak az
én hasznomat.

En-

Engedj hogy bűnű igédet, bűnű megvalhassam, tiszteben hűségemet, néked meg-tarthassam, senki engem e' földön töléd el ne vonnyon, hived feregében felséged meg-tartson.

Hogy szent dicséretedre, végezzem ez napot, töléd ne térjek félre, vezérlyed utamat, áld-meg termő földünket, őrizz életünkben, mert minden szerencsénket, ajánlyuk kezében.

REGGELI KÖNYÖRGES.

ÖRök felséges mindenható Isten, ki vagy minden hozzád esedezőknek kegyes meg-halgatója, és a' kecséretet siveknek edgyetlen egy meg-vigasztalója, nagy hálákat adunk re bűnt felségednek, hogy minket ez el-múlt érzaka mindenféle veszedelemtől meg-oltalmaztál, és a' te Angyaliddal mint erős bátyával az őrdögnek minden ostromlái ellen környül vettél, és védelmeztél. Ez után peniglen, hogy a' mi bűneinknek setéségében el ne vesszünk, az éjjeli mély álomból, a' halálnak ábrázattábul szép csendessen fel-serkentettél, hogy

időnk

időnk és alkalmatosságunk lennién, az idvességes poenitentia tartásra.

Kérünk tégedet oh mi Mennyei szent Atyánk: hogy miképpen az halálnak árnyékából fel-serkentettél bennünket: így ébrezd-fel lelkünket-is a' bűnnek álmából, és világosítsd-meg a' te fényességeddel.

Teremts mi bennünk olly világosságot, hogy a' bűnnek és halálnak álmában soha el ne aludgyunk. Igazgasd minden bűnkat, bűndekunkat, tselekedtünket a' te bűnt nevednek dicsiretíre; mert mi mind magunkat, mind házunk népét, marháinkat, és minden dolgainkat te bűnt felségednek ajánlyuk és bűntellyük.

Tsak te egyedül tudod Ur Isten: ha nem e' máj napé akar mellyikünknek-is az utolsó napja, mellyet nem a' végre engedtel, hogy akar ki-is közzölünk játéokban, hivalkodásban, és tobzodásban foglallya önnön magát, hanem hogy ki ki bűneiből meg-térjen, és tenéked hiven bűngállyon.

Oh

On mit nem tselekednének az kár-
hozottlekek, ha csak egy napot enged-
nél-is nékiek az ő meg-térésekre.

Te azért igazságnak el-enyészhetet-
len napja, és homályosság nélkül való
világosság, ki meg-világosítod elmén-
ket, vigasztalod ez siralomnak völgyén
bujdosó fiaidat, és leányidat, ved-el a' mi
szívünknek vakságát, és tudatlanságát,
világosíts meg értelmünket, ronts-el
bennünk a' bűnnek serétségét, a' tudat-
lanságnak homályát, hogy meg-értvén
mindenekben a' te szent akarodat, an-
nak eleget tegyünk, és mint világossá-
nak fiaihoz illik: jámbor tökéletes élet-
ben járjunk, és e' világon a' belső serét-
séget, a' más világon pedig az örökké
való külső serétséget el-tavoztassuk.

O mi kegyelmes Atyánk, tekints ir-
galmas szemekkel mi reánk, a' melly ke-
gyes és irgalmas szemekkel tekintettel
vala a' szent Péterre, minek utánna meg-
tagadot volt; a' bűnös Ábonyi állatra,
a' Davidra, a' Zacheusra, és a' keresztfán
függő tolvajra, és több hozzád esedező
bűnös

bűnös faidra és leányidra. A' te szent ne-
vednek dicsőretire, és dicsőségére vezé-
rellyed a' mi állapotunkat, és adgyad
minékünk a' szent Léleknek ajándékát,
hogy valamiket te kedvelsz, azt voltakép-
pen eszünkben vehetsük, gerjedezve ki-
vannyuk, okossan keressük, igazán meg-
ismerjük, és úgy véghez vihetsük, a'
mint te kívánod, és idvességosa' mi lel-
künknek.

Mutasd oly utat minékünk oh mi
édes Istenünk, a' mellyen bátorságossan
járhassunk, mind jó s' mind gonosz sze-
rentséink között, úgy hogy jó szerentse-
inkben fel ne fuvalkodgyunk, de tené-
ked hálát adgyunk, háboruságinkban
el ne nyomorassunk, hanem csendes lel-
ki ismerettel bevedgyük a' mit reánk
bocsátasz.

Adgyad édes Istenünk, hogy te éret-
ted meg-utálhassuk ezt a' mulandó vi-
lágot, te benned pedig és a' te parancso-
latidbá mindenec felet gyönyörködgyéc
lelkünk, és tégedet mindenek feletti bi-
vünk serint szerethessünk.

M

gyak-

Gyakran buzgosággal emeld-fel oh
Ur Isten fiveinket felsegedhez, adgy tö-
redelmességet fiveinknek, és bú vizet
fiveinknek, hogy fent Péter-kint sirat-
hassuk gyakran bűneinket.

Adgyad édes Atyánk, hogy rettegjünk
te előtted, kétségben-esés nélkül, remén-
ségünk nagy legyen te benned, vakm-
ró bizakodás nélkül, adgy tiszta és ben-
ned bizo sivet fel-fuvalkodás nélkül.

Adgy mi édes Jესufunk vigyázo sivet
mellyet tőled el ne vonnyon semmi hi-
volkodo gondolat, adgy álhatatost, mel-
lyet el ne nyomjon semmi gonos indu-
lat; adgy győzhetetlent, melyet sem-
mi háboruság el ne fáraísson; adgy tiszta
és igaz sivet, melyet meg ne rutitsen
semmi gonos kívánság.

Engedgy mi nekünk oly értelmet,
mely tégedet meg-ismérjen; oly szor-
galmatosságot, mely csak téged keres-
sen; oly bölcsé-séget, mely téged meg-
tanullyon; oly életet, mely előtted ked-
ves legyen.

Adgyad

Adgyad hogy az idvelseges pœnitens-
tia, és igaz eleven hit által részesülhes-
sünk kinnyaidban. fent halálodban, ér-
demedben; és végre boldogságodban-
is; ki él és uralkodol, mátol fogván-
mind örökkön örökké, Amen.

M A S.

MIKEPPEN NYERHET-

ni-meg az mennyeknek országot.

OH boldog gyönyörűség, és gyö-
nyörű boldogság, az szenteket lát-
ni, a' sítentekkel lenni és sítentnek lenni,
az Istent látni és Isténél leñi mind örök-
kön örökké. Ezekről, serény elmével
gondolkodgyunk, ezeket tellyes kíván-
sággal kívánnunk, hogy ezekre hamár
el-juthassunk. Ha tudakozod, mikép-
pen lehetnek ezek, avagy minémű érde-
mekkel és segítségekkel? hald-meg: En-
dolog az embernek akarattjától füg, mi-
vel hogy a' mennyeknek orságán erő té-
tettetik. A' mennyeknek orsága oh em-
ber nem kíván más jutalmat, hanem
csak tennen magadat, annyit ér, mennyi

M 2

érf.

erő te vagy. Magadat adgyad, és meg
nyerheted azt. Mit busuls ennek óráért?
A' Christus önnön magát adta, hogy
tégedet az Atyának orfágának berzene.
Ugy adgyad te tennen magadat, hogy
orfága légy, és ne uralkodgyék az bűn
az te halando testedben, hanem az
lélek az életnek ke-
resésében.

V E G E.

137 rev

